ΙΔΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΕΞΟΥΣΙΑ ΜΕ ΑΡΙΣΤΕΡΟ Ή ΔΕΞΙΟ ΜΑΝΔΥΑ

ΜΗΝΙΑΙΑ
ΑΝΑΡΧΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Αριθμ. Φύλλου 149
ΜΑΪΟΣ 2015

1,5 ΕΥΡΩ

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

Η αισχρότητα και η αδικία ενισχύονται όταν η εξουσία κολακεύοντας τον λαό αυξάνει τη δύναμή της.

1,5 ΕΥΡΩ

Η αισχρότητα και η αδικία ενισχύονται
όταν η εξουσία κολακεύοντας τον λαό
αυξάνει τη δύναμή της.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ...
...ΣΚΕΨΕΙΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

από τον Κύκλο Σύνταξης

Η ανάγκη κατασκευής και προβολής ηγετικών ειδώλων, παρ' ότι δεν είναι ασυνήθιστη στην μακρά πορεία της κυριαρχίας, πάντα χρήζει μιας ιδιαίτερης προσοχής και μνείας, καθώς δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις, που η έννοια της ηγεσίας συγχέεται με εκείνη της δύναμης, της επιρροής ή της εξουσίας. Η εξύψωση ενός εξουσιαστή στο απλησίαστο βάθρο του «χαρισματικού» ηγέτη και η προβολή των εν πολλοίς ανύπαρκτων ικανοτήτων του, επιτυγχάνονται εκτός των άλλων με την ταυτόχρονη διάκρισή του από τους «τυχάρπαστους», που τον πλαισιώνουν και οι οποίοι χαρακτηρίζονται σαν «ανίκανοι», «χλιαροί», «ανύπαρκτοι» και «χασομέρηδες». Ο «χαρισματικός» ηγέτης προορίζεται να δώσει την «τελική λύση», να κόψει τον «γόρδιο δεσμό», να βγάλει την χώρα και τις διαπραγματεύσεις από το «αδιέξοδο», να σκορπίσει την ανακούφιση στους υπηκόους που τον εμπιστεύτηκαν, αλλά και σε όσους τον αμφισβήτησαν. Η κατασκευή αυτή αν και φαντάζει παλαιάς κοπής στην εποχή μας, φαίνεται ότι δοκιμάζεται να ανανεωθεί παρ' ότι στα καθ' ημάς ο Τσίπρας μόνο για καρικατούρα «μεγάλου ηγέτη» μοιάζει. Παρ' όλα αυτά πρέπει να πειστούμε ακόμα και δια στόματος Γερούν Ντάισελμπλουμ ότι «είναι ο ηγέτης που μπορεί να οδηγήσει τον λαό του στο μέλλον, αλλά και να πάρει σκληρές αποφάσεις». Απέναντι στην κατασκευή «Τσίπρας» οι υπόλοιποι έντεχνα προβάλλονται ως «γερασμένοι», «φθαρμένοι», και «διεφθαρμένοι», χωρίς ίχνος αξιοπιστίας και κύρους, απλά αναλώσιμοι σε τρέχουσες «αποστολές», προορισμένοι για να «καούν» γρήγορα, φθάνει να μείνει άθραυστη η κορυφή της εξουσιαστικής πυραμίδας. Φυσικά ό,τι «ανεβαίνει» τόσο γρήγορα αλλά και τόσο ελεγχόμενα, είναι αναμενόμενο να καταρριφθεί το ίδιο εύκολα εφ' όσον επιλεγεί ο δρόμος μιας ταχείας πτώσης και όταν οι εξουσιαστικές ανάγκες το απαιτήσουν. Θα θυμίσουμε, όμως, αν

Τρικυμία

Τί να 'χουν στο μυαλό τους στην κυβέρνηση των Συριζανελαίων; Κανείς δεν ξέρει με σιγουριά. Αυτή είναι η περίφημη «δημιουργική ασάφεια», ο πιο εύστοχος ορισμός για το τίποτα, διατυπωμένος από την ενσάρκωση του Τίποτα που του λείπει ένα (ν), τον Γιάνη τον Βαρουφάκη. Άλλοι λένε πως ο Τσίπρας έχει ήδη κανονίσει την συμφωνία για το ΜΝΗΜΟΝΙΟ 3 μεταμφιεσμένο σε «συμβόλαιο ανάπτυξης», ωσάν να είναι η χώρα εταιρεία και ότι ο τρομερός οικονομικός στραγγαλισμός από τα Ευρωπαϊκά κέντρα τον βολεύει για μην έχει αντιδράσεις στο εσωτερικό του κόμματος, αλλά και για να έχει υποταγμένη και έντρομη την κοινωνία. Οι οπαδοί του ισχυρίζονται ότι θέλει να κερδίσει χρόνο για να προετοιμάσει κάτι άλλο, που δεν μας το λέει και ούτε πρόκειται ποτέ να πει. Τα διεθνή κερδοσκοπικά παιχνίδια που παίζονται με τις διάφορες αναγγελίες του «γκρεξιτ» σε όλους τους τόνους από τους λεγόμενους «Θεσμούς» είναι και αυτά μέρος της ιστορίας. Οι κυβερνητικοί «κύκλοι» το πρωί διοχετεύουν πληροφορίες για νέες εκλογές, δημοψηφίσματα και ό,τι άλλο βάλει ο νους σας, και το βράδυ τα μαζεύουν με αυτό τον περίφημο «έντιμο συμβιβασμό».

Ο Πάνος ο Καμμένος την μία τάζει στους αμερικανούς το μισό Αιγαίο, κανονίζει να αγοράσει τα παλαιοσιδερικά πάνε στον επόμενο κ.τ.λ. Να δείτε πως καμάρωνε σαν το γύφτικο σκερπάνι η Ραχήλ Μακρή στην Ουάσιγκτον! Κατά τα άλλα στην πολυδιαφημισμένη συνάντηση Ομπάμα-Βαρουφάκη το μόνο που είχε ενδιαφέρον είναι το τί θα φορέσει ο Βαρουφάκης ο Ναρκισσευόμενος για να τρελάνει τον περίπου πλανητάρχη. Είναι αδύνατον να πάρουν στα σοβαρά αυτό τον άνθρωπο-Παγώνι ακόμα και αν είναι δικός τους εγκάθετος.

Οι Ρώσοι που θέλουν να βάλουν πόδι στο Αιγαίο από αιώνες επίσης χρησιμοποιούν ευκαιριακά τα διάφορα εγχώρια πιόνια τους και τους γνωστούς πρόθυμους. Με πρόσχημα αυτό το ζήτημα, αλλά για άλλους σκοπούς, ο Νικόλαος ο Μιχαλολιάκος ο ιδιοκτήτης της οικογενειακής εταιρίας με την επωνυμία «Χρυσή Αυγή» δεν χάνει ευκαιρία να πλέξει το εγκώμιο του... Σύριζα.

Τα γερμανικά συμφέροντα, μεταμφιεσμένα ως «ευρωπαϊκά», περίπου οι δυνάμεις του Άξονος, θεωρούν δικό τους οικόπεδο τη χώρα και θεωρούν πως αυτοί θα έχουν τον πρώτο και τελευταίο λόγο στη μοιρασιά των τιμαρίων. Γι' αυτό το λόγο άλλωστε πρόλαβαν και έχουν από το 2010 «υφυπουργείο ελληνικών θεμάτων» με επικεφαλής τον ανεκδιήγητο Φούχτελ και αρμοστή τον αόρατο Ράιχενμπαχ επικεφαλής της Task Force που παίζει το ρόλο της κυβέρνησης της κυβέρνησης.

...κατά παρέκκλιση κάθε άλλης γενικής ή ειδικής διάταξης ή διαδικασίας...

Με τις γνωστές συνοπτικές διαδικασίες δικτατορικού χαρακτήρα που επιβάλλει αυτή η παντοτινά «εξαιρετικά επείγουσα και απρόβλεπτη ανάγκη» κυρώθηκε από τη βουλή ο πρώτος Ρώμης και βάλε. Τα δικαστήρια μετά αναλαμβάνουν να νομιμοποιήσουν τη διαδικασία, όπως άλλως τε έκαναν και με το πραξικόπημα του 1967. Οι πραξικοπηματίες ανέρχονται στα εξουσιαστικά κλιμάκια με αντίστοιχα διατάγματα, σαν και αυτό του Αλέξιου Τσίπρα.

Αυτή η πρωτοφανής ληστεία υποστηρίχθηκε με πάθος από το λεγόμενο αριστερό ρεύμα, τους ταξικούς και τα διάφορα φρικιά που εμφυλοχωρούν στο Σύριζα. Και παρά τις μεγαλοστομίες πρυτάνεων, βλαχοδημάρχων και περιφερειαρχών, όλοι συναίνεσαν στη λεηλασία αυτή.

Τρόμος στο ΚΤΕΛ Αχαΐας

Όταν ανακάλυψα, εντελώς τυχαία αυτή την απίθανη φωτογραφία ανάμεσα στον σκουπιδοσωρό της πληροφορίας που μας βομβαρδίζουν καθημερινά (επίτηδες εννοείται...) δεν κρατήθηκα και ανέκραξα νυχτιάτικα έμπλεος κατάνυξης και ενθουσιασμού: «Ωωω γέροντα, η ευχήηηη!» (η ακατάληπτη φράση-σήμα κατατεθέν του βουλευτού Νίκου Νικολόπουλου που τον έχει κάνει διάσημο στα σόσιαλ μήντια).

Ο πρωταγωνιστής, είναι ασφαλώς ο Νίκος ο Νικολόπουλος, κυβερνητικός βουλευτής από το κόμμα των Αν.Ελ και ηγέτης του ...διάσημου Χριστιανοδημοκρατικού Κόμματος, αν έχετε ακουστά, που έχει τραβήξει μια «σέλφι» μέσα στο ΚΤΕΛ με τον πολύ εύγλωττο τίτλο: «Ταξιδεύοντας με το ΚΤΕΛ Αχαΐας για την Βραδυνή Εκπομπή». Γιατί έτσι είναι ο Νίκος ο Νικολόπουλος. Ταξιδεύει αυτός ο τόσο σημαντικός αλλά και τόσο καταδεκτικός άνθρωπος σαν όλους τους άλλους με το λεωφορείο της γραμμής. Πρέπει, λοιπόν, να το μάθουν όλοι. Είναι επόμενο ότι στο σταθμό του ΚΤΕΛ θα χαιρέτησε όλους τους συνεπιβάτες του και θα τους χτύπησε στην πλάτη φιλικά (πατ-πατ), όπως

της ηγεσίας συγχέεται με εκείνη της δύνα-μης, της επιρροής ή της εξουσίας. Η εξύψωση ενός εξουσιαστή στο απλησίαστο βάθρο του «χαρισματικού» ηγέτη και η προβολή των εν πολλοίς ανύπαρκτων ικανοτήτων του, επιτυγχάνονται εκτός των άλλων με την ταυτόχρονη διάκρισή του από τους «τυχάρπαστους», που τον πλαισιώνουν και οι οποίοι χαρακτηρίζονται σαν «ανίκανοι», «χλιαροί», «ανύπαρκτοι» και «χασομέρηδες». Ο «χαρισματικός» ηγέτης προορίζεται να δώσει την «τελική λύση», να κόψει τον «γόρδιο δεσμό», να βγάλει την χώρα και τις διαπραγματεύσεις από το «αδιέξοδο», να σκορπίσει την ανακούφιση στους υπηκόους που τον εμπιστεύτηκαν, αλλά και σε όσους τον αμφισβήτησαν. Η κατασκευή αυτή αν και φαντάζει παλαιάς κοπής στην εποχή μας, φαίνεται ότι δοκιμάζεται να ανανεωθεί παρ' ότι στα καθ' ημάς ο Τσίπρας μόνο για καρικατούρα «μεγάλου ηγέτη» μοιάζει. Παρ' όλα αυτά πρέπει να πειστούμε ακόμα και δια στόματος Γερούν Ντάισελμπλουμ ότι «είναι ο ηγέτης που μπορεί να οδηγήσει τον λαό του στο μέλλον, αλλά και να πάρει σκληρές αποφάσεις». Απέναντι στην κατασκευή «Τσίπρας» οι υπόλοιποι έντεχνα προβάλλονται ως «γερασμένοι», «φθαρμένοι», και «διεφθαρμένοι», χωρίς ίχνος αξιοπιστίας και κύρους, απλά αναλώσιμοι σε τρέχουσες «αποστολές», προορισμένοι για να «καούν» γρήγορα, φθάνει να μείνει άθραυστη η κορυφή της εξουσιαστικής πυραμίδας. Φυσικά ό,τι «ανεβαίνει» τόσο γρήγορα αλλά και τόσο ελεγχόμενα, είναι αναμενόμενο να καταρριφθεί το ίδιο εύκολα εφ' όσον επιλεγεί ο δρόμος μιας ταχείας πτώσης και όταν οι εξουσιαστικές ανάγκες το απαιτήσουν. Θα θυμίσουμε, όμως, αν και δεν θα έπρεπε να είναι αναγκαίο και κάτι ακόμα. Καθώς η διαδικασία που περιγράψαμε παραπάνω εξελίσσεται, οι κατασταλτικοί μηχανισμοί του κράτους, όχι απλά λειτουργούν στην εντέλεια, αλλά και αναβαπτίζονται. Το προπέτασμα καπνού, όμως, είναι αναγκαίο για μιαν ακόμη φορά. Οι αριστερές ευαισθησίες αποτελούν τον φερετζέ σ' αυτήν την διαδικασία. Σύντομα οι περισσότεροι «εξαπατηθέντες» και εξαπατηθέντες θα διαπιστώσουν ότι το σκληρό πρόσωπο της εξουσίας δεν ταυτίζεται με εκείνο της «κακιάς» δεξιάς ή του πάλαι ποτέ πασοκικού καθεστώτος. Άλλωστε η αποδοχή μιας διαπραγματευτικής διαδικασίας, ορίζεται τόσο από την κατάθεση αιτημάτων, όσο και από την αλληλοαναγνώριση της εξουσίας των εμπλεκόμενων μερών. Η μεσολάβηση, λοιπόν, σε κάθε τέτοια περίπτωση δεν αμφισβητείται παρά μόνο αν κά-

Τρικυμία

Τί να 'χουν στο μυαλό τους στην κυβέρνηση των Συριζανελαίων; Κανείς δεν ξέρει με σιγουριά. Αυτή είναι η περίφημη «δημιουργική ασάφεια», ο πιο εύστοχος ορισμός για το τίποτα, διατυπωμένος από την ενσάρκωση του Τίποτα που του λείπει ένα (ν), τον Γιάνη τον Βαρουφάκη. Άλλοι λένε πως ο Τσίπρας έχει ήδη κανονίσει την συμφωνία για το ΜΝΗΜΟΝΙΟ 3 μεταμφιεσμένο σε «συμβόλαιο ανάπτυξης», ωσάν να είναι η χώρα εταιρεία και ότι ο τρομερός οικονομικός στραγγαλισμός από τα Ευρωπαϊκά κέντρα τον βολεύει για μην έχει αντιδράσεις στο εσωτερικό του κόμματος, αλλά και για να έχει υποταγμένη και έντρομη την κοινωνία. Οι οπαδοί του ισχυρίζονται ότι θέλει να κερδίσει χρόνο για να προετοιμάσει κάτι άλλο, που δεν μας το λέει και ούτε πρόκειται ποτέ να πει. Τα διεθνή κερδοσκοπικά παιχνίδια που παίζονται με τις διάφορες αναγγελίες του «γκρεξιτ» σε όλους τους τόνους από τους λεγόμενους «Θεσμούς» είναι και αυτά μέρος της ιστορίας. Οι κυβερνητικοί «κύκλοι» το πρωί διοχετεύουν πληροφορίες για νέες εκλογές, δημοψηφίσματα και ό,τι άλλο βάλει ο νους σας, και το βράδυ τα μαζεύουν με αυτό τον περίφημο «έντιμο συμβιβασμό».

Ο Πάνος ο Καμμένος την μία τάζει στους αμερικανούς το μισό Αιγαίο, κανονίζει να αγοράσει τα παλιοσιδερικά τους και την άλλη εβδομάδα προσκαλεί σε συνεκμετάλλευση πετρελαίων τους Ρώσους αν πληρώσουν κανά δάνειο. Μα για πόσο κορόιδα περνά τη ρώσικη μαφία; Ή παίζει θέατρο και σε ποιούς;

Ο Βαρουφάκης ανακοινώνει το πρωί ότι δεν θα πληρωθεί κάποια δόση και το βράδυ ότι θα πληρωθούν όλα τα δάνεια στο ακέραιο και ας μην μείνει τίποτα όρθιο. Ο Λαφαζάνης ως Λαφαζάνης υποκλίνεται μπροστά στον εκτελεστικό διευθυντή του ρωσικού κολοσσού Gazprom (ναι, υποκλίθηκε στην κυριολεξία!) γιατί σαν λαός δεν μπορούμε να υπάρξουμε χωρίς τον ρώσικο αγωγό, ενώ ως ΥΠΕΚΑ βάζει πιο βαθιά την Ελλάδα στα παιχνίδια των αμερικάνικων συμφερόντων δια

τον να πάρουν στα σοβαρά αυτό τον άνθρωπο-Παγώνι ακόμα και αν είναι δικός τους εγκάθετος.

Οι Ρώσοι που θέλουν να βάλουν πόδι στο Αιγαίο από αιώνες επίσης χρησιμοποιούν ευκαιριακά τα διάφορα εγχώρια πιόνια τους και τους γνωστούς πρόθυμους. Με πρόσχημα αυτό το ζήτημα, αλλά για άλλους σκοπούς, ο Νικόλαος ο Μιχαλολιάκος ο ιδιοκτήτης της οικογενειακής εταιρίας με την επωνυμία «Χρυσή Αυγή» δεν χάνει ευκαιρία να πλέξει το εγκώμιο του... Σύριζα.

Τα γερμανικά συμφέροντα, μεταμφιεσμένα ως «ευρωπαϊκά», περίπου οι δυνάμεις του Άξονος, θεωρούν δικό τους οικόπεδο τη χώρα και θεωρούν πως αυτοί θα έχουν τον πρώτο και τελευταίο λόγο στη μοιρασιά των τιμαρίων. Γι' αυτό το λόγο άλλωστε πρόλαβαν και έχουν από το 2010 «υφυπουργείο ελληνικών θεμάτων» με επικεφαλής τον ανεκδιήγητο Φούχτελ και αρμοστή τον αόρατο Ράιχενμπαχ επικεφαλής της Task Force που παίζει το ρόλο της κυβέρνησης της κυβέρνησης.

...κατά παρέκκλιση κάθε άλλης γενικής ή ειδικής διάταξης ή διαδικασίας...

Με τις γνωστές συνοπτικές διαδικασίες δικτατορικού χαρακτήρα που επιβάλλει αυτή η παντοτινά «εξαιρετικά επείγουσα και απρόβλεπτη ανάγκη» κυρώθηκε από τη βουλή ο πρώτος Αναγκαστικός Νόμος ή Βασιλικό Διάταγμα, ή πράξη νομοθετικού περιεχομένου των Συριζανέλ. Κατά τα γνωστά, άπαντες οι πολιτικοί που είχαν καταγγείλει δριμύτατα τα διατάγματα των προηγούμενων «μνημονιακών» κυβερνήσεων, ήρθαν να κάνουν τα ίδια και χειρότερα, σαρώνοντας ό,τι ρευστό διαθέσιμο υπάρχει προκειμένου, τί άλλο; Να πληρωθούν οι Δανειστές και ας καταρρεύσει το σύμπαν. Ασφαλώς αυτή ήταν η εντολή των Δανειστών κατά δήλωση ανώτατου ευρωπαίου αξιωματούχου που επικαλέστηκε -ψευδώς- το ολλανδικό μοντέλο. Είχε δοθεί αυτή η εντολή εδώ και πολύ καιρό προς την κυβέρνηση Σαμαρά που όμως δεν ήταν σε θέση να υλοποιήσει, επειδή βρισκόταν σε τροχιά αναχώρησης. Όπως κα-

νο αριστερό ρεύμα, τους ταξικούς και τα διάφορα φρικιά που εμφωλοχωρούν στο Σύριζα. Και παρά τις μεγαλοστομίες πρυτάνεων, βλαχοδημάρχων και περιφερειαρχών, όλοι συναίνεσαν στη λεηλασία αυτή.

Τρόμος στο ΚΤΕΛ Αχαΐας

Όταν ανακάλυψα, εντελώς τυχαία αυτή την απίθανη φωτογραφία ανάμεσα στον σκουπιδοσωρό της πληροφορίας που μας βομβαρδίζουν καθημερινά (επίτηδες εννοείται...) δεν κρατήθηκα και ανέκραξα νυχτιάτικα έμπλεος κατάνυξης και ενθουσιασμού: «Ωωω γέροντα, η ευχήηηη!» (η ακατάληπτη φράση-σήμα κατατεθέν του βουλευτού Νίκου Νικολόπουλου που τον έχει κάνει διάσημο στα σόσιαλ μήντια).

Ο πρωταγωνιστής, είναι ασφαλώς ο Νίκος ο Νικολόπουλος, κυβερνητικός βουλευτής από το κόμμα των Αν.Ελ και ηγέτης του ...διάσημου Χριστιανοδημοκρατικού Κόμματος, αν έχετε ακουστά, που έχει τραβήξει μια «σέλφι» μέσα στο ΚΤΕΛ με τον πολύ εύγλωττο τίτλο: «Ταξιδεύοντας με το ΚΤΕΛ Αχαΐας για την Βραδυνή Εκπομπή». Γιατί έτσι είναι ο Νίκος ο Νικολόπουλος. Ταξιδεύει αυτός ο τόσο σημαντικός αλλά και τόσο καταδεκτικός άνθρωπος σαν όλους τους άλλους με το λεωφορείο της γραμμής. Πρέπει, λοιπόν, να το μάθουν όλοι. Είναι επόμενο ότι στο σταθμό του ΚΤΕΛ θα χαιρέτησε όλους τους συνεπιβάτες του και θα τους χτύπησε στην πλάτη φιλικά (πατ-πατ), όπως κάνουν όλοι οι πολιτικοί. Αν υπάρχουν ακόμα διεθνείς οργανισμοί για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους θερμοπαρακαλώ μέσα από τις «Επιδρομές» να κάνουν κάτι για αυτή την αποτρόπαιη χειρονομία. Επειδή, όμως, πρόκειται για τον Νίκο τον Νικολόπουλο και όχι για κάποιον τυχαίο, είναι βέβαιο ότι θα τους αγκάλιασε και θα τους φίλησε στο μάγουλο με το ζόρι, έναν προς ένα, και όχι τυπικά, αλλά με σιχαμένα υγρά φιλιά που βγάζουν αυτό το ηχητικό πλατσάρισμα. Αυτό ξεπερνά κάθε έννοια «bullying», εδώ πρόκειται για οργανωμένη τρομοκρατική ενέργεια. Φαίνεται πως κάπως έτσι πρέπει να έγιναν τα πράγματα, γιατί ένα από τα θύματα του Νικολόπουλου, στο φόντο της φωτογραφίας, επιχειρεί να κρύψει το

παρ' ότι στα καθ' ημάς ο Τσίπρας μόνο για καρικατούρα «μεγάλου ηγέτη» μοιάζει. Παρ' όλα αυτά πρέπει να πειστούμε ακόμα και δια στόματος Γερούν Ντάισελμπλουμ ότι «είναι ο ηγέτης που μπορεί να οδηγήσει τον λαό του στο μέλλον, αλλά και να πάρει σκληρές αποφάσεις». Απέναντι στην κατασκευή «Τσίπρας» οι υπόλοιποι έντεχνα προβάλλονται ως «γερασμένοι», «φθαρμένοι», και «διεφθαρμένοι», χωρίς ίχνος αξιοπιστίας και κύρους, απλά αναλώσιμοι σε τρέχουσες «αποστολές», προορισμένοι για να «καούν» γρήγορα, φθάνει να μείνει άθραυστη η κορυφή της εξουσιαστικής πυραμίδας. Φυσικά ό,τι «ανεβαίνει» τόσο γρήγορα αλλά και τόσο ελεγχόμενα, είναι αναμενόμενο να καταρριφθεί το ίδιο εύκολα εφ' όσον επιλεγεί ο δρόμος μιας ταχείας πτώσης και όταν οι εξουσιαστικές ανάγκες το απαιτήσουν. Θα θυμίσουμε, όμως, αν και δεν θα έπρεπε να είναι αναγκαίο και κάτι ακόμα. Καθώς η διαδικασία που περιγράψαμε παραπάνω εξελίσσεται, οι κατασταλτικοί μηχανισμοί του κράτους, όχι απλά λειτουργούν στην εντέλεια, αλλά και αναβαπτίζονται. Το προπέτασμα καπνού, όμως, είναι αναγκαίο για μιαν ακόμη φορά. Οι αριστερές ευαισθησίες αποτελούν τον φερετζέ σ' αυτήν την διαδικασία. Σύντομα οι περισσότεροι «εξαπατηθέντες» και εξαπατηθέντες θα διαπιστώσουν ότι το σκληρό πρόσωπο της εξουσίας δεν ταυτίζεται με εκείνο της «κακιάς» δεξιάς ή του πάλαι ποτέ πασοκικού καθεστώτος. Άλλωστε η αποδοχή μιας διαπραγματευτικής διαδικασίας, ορίζεται τόσο από την κατάθεση αιτημάτων, όσο και από την αλληλοαναγνώριση της εξουσίας των εμπλεκόμενων μερών. Η μεσολάβηση, λοιπόν, σε κάθε τέτοια περίπτωση δεν αμφισβητείται παρά μόνο αν κάποιος βρίσκεται σε οξεία κρίση υποκρισίας. Και κάτι ακόμη. Οι κομματικές λογικές παραμένουν βαθύτατα εξουσιαστικές ακόμα και αν αφορούν τις διαδικασίες συγκρότησης ή βαθιάς αποσύνθεσης ενίοτε του λεγόμενου ένοπλου κόμματος. Όσο για την θεολογία του ένοπλου κόμματος, όπως έχουμε και στο παρελθόν επισημάνει, όχι μόνο απέχει από την παράδοση και την προοπτική της κοινωνικής ανταρσίας αλλά είναι και βαθιά ανταγωνιστική απέναντί της. Για να μην ξεχνιόμαστε...

Μάιος 2015

εσωτερικό του κόμματος, αλλά και για να έχει υποταγμένη και έντρομη την κοινωνία. Οι οπαδοί του ισχυρίζονται ότι θέλει να κερδίσει χρόνο για να προετοιμάσει κάτι άλλο, που δεν μας το λέει και ούτε πρόκειται ποτέ να πει. Τα διεθνή κερδοσκοπικά παιχνίδια που παίζονται με τις διάφορες αναγγελίες του «γκρεξιτ» σε όλους τους τόνους από τους λεγόμενους «Θεσμούς» είναι και αυτά μέρος της ιστορίας. Οι κυβερνητικοί «κύκλοι» το πρωί διοχετεύουν πληροφορίες για νέες εκλογές, δημοψηφίσματα και ό,τι άλλο βάλει ο νους σας, και το βράδυ τα μαζεύουν με αυτό τον περίφημο «έντιμο συμβιβασμό».

Ο Πάνος ο Καμμένος την μία τάζει στους αμερικανούς το μισό Αιγαίο, κανονίζει να αγοράσει τα παλιοσίδερικά τους και την άλλη εβδομάδα προσκαλεί σε συνεκμετάλλευση πετρελαίων τους Ρώσους αν πληρώσουν κανά δάνειο. Μα για πόσο κορόιδα περνά τη ρώσικη μαφία; Ή παίζει θέατρο και σε ποιους;

Ο Βαρουφάκης ανακοινώνει το πρωί ότι δεν θα πληρωθεί κάποια δόση και το βράδυ ότι θα πληρωθούν όλα τα δάνεια στο ακέραιο και ας μην μείνει τίποτα όρθιο. Ο Λαφαζάνης ως Λαφαζάνης υποκλίνεται μπροστά στον εκτελεστικό διευθυντή του ρωσικού κολοσσού Gazprom (ναι, υποκλίθηκε στην κυριολεξία!) γιατί σαν λαός δεν μπορούμε να υπάρξουμε χωρίς τον ρώσικο αγωγό, ενώ ως ΥΠΕΚΑ βάζει πιο βαθιά την Ελλάδα στα παιχνίδια των αμερικάνικων συμφερόντων δια μέσου του αγωγού Μπουργκάς-Αλεξανδρούπολη.

Οι αμερικάνοι χρησιμοποιούν τη χώρα για προκαλέσουν παρενόχληση στην συμμαχία της Γερμανίας για τους δικούς τους σκοπούς. Αυτό γίνεται μέσω των γνωστών και σεσημασμένων «συμβούλων» καθηγητάδων όπως ο Κρούγκμαν, ο Στίγκλιτς, ο Τζέφρυ Σακς, που είναι τώρα μυστικοσύμβουλοι στον Σύριζα -πριν ήταν σύμβουλοι του Γιωργάκη, αύριο θα ισχυρίζονται...

ωρούν πως αυτοί θα έχουν τον πρώτο και τελευταίο λόγο στη μοιρασιά των τιμαρίων. Γι' αυτό το λόγο άλλωστε πρόλαβαν και έχουν από το 2010 «υφυπουργείο ελληνικών θεμάτων» με επικεφαλής τον ανεκδιήγητο Φούχτελ και αρμοστή τον αόρατο Ράιχενμπαχ επικεφαλής της Task Force που παίζει το ρόλο της κυβέρνησης της κυβέρνησης.

...κατά παρέκκλιση κάθε άλλης γενικής ή ειδικής διάταξης ή διαδικασίας...

Με τις γνωστές συνοπτικές διαδικασίες δικτατορικού χαρακτήρα που επιβάλλει αυτή η παντοτινά «εξαιρετικά επείγουσα και απρόβλεπτη ανάγκη» κυρώθηκε από τη βουλή ο πρώτος Αναγκαστικός Νόμος ή Βασιλικό Διάταγμα, ή πράξη νομοθετικού περιεχομένου των Συριζανέλ. Κατά τα γνωστά, άπαντες οι πολιτικοί που είχαν καταγγείλει δριμύτατα τα διατάγματα των προηγούμενων «μνημονιακών» κυβερνήσεων, ήρθαν να κάνουν τα ίδια και χειρότερα, σαρώνοντας ό,τι ρευστό διαθέσιμο υπάρχει προκειμένου, τί άλλο; Να πληρωθούν οι Δανειστές και ας καταρρεύσει το σύμπαν. Ασφαλώς αυτή ήταν η εντολή των Δανειστών κατά δήλωση ανώτατου ευρωπαίου αξιωματούχου που επικαλέστηκε -ψευδώς- το ολλανδικό μοντέλο. Είχε δοθεί αυτή η εντολή εδώ και πολύ καιρό προς την κυβέρνηση Σαμαρά που όμως δεν ήταν σε θέση να υλοποιήσει, επειδή βρισκόταν σε τροχιά αναχώρησης. Όπως καταλαβαίνουμε, λοιπόν, έγινε το πρώτο ουσιαστικό βήμα για την **παύση πληρωμών** (πάντα εντός ευρώ). Να γιατί επισπεύστηκαν οι εκλογές, λοιπόν, και έπεται συνέχεια.

Αυτή η φρασούλα που έχουμε για τίτλο, έχει εξαιρετικό ενδιαφέρον γιατί ορίζει με ακρίβεια τη νομοθέτηση πέραν του συντάγματος επικαλούμενο την «έκτακτη ανάγκη». Πρόκειται για την γνωστή δικαιολογία όλων των δικτατόρων από την εποχή της αρχαίας

κάνει διάσημο στα σόσιαλ μήντια).

Ο πρωταγωνιστής, είναι ασφαλώς ο Νίκος ο Νικολόπουλος, κυβερνητικός βουλευτής από το κόμμα των Αν.Ελ και ηγέτης του ...διάσημου Χριστιανοδημοκρατικού Κόμματος, αν έχετε ακουστά, που έχει τραβήξει μια «σέλφι» μέσα στο ΚΤΕΛ με τον πολύ εύγλωττο τίτλο: «Ταξιδεύοντας με το ΚΤΕΛ Αχαΐας για την Βραδυνή Εκπομπή». Γιατί έτσι είναι ο Νίκος ο Νικολόπουλος. Ταξιδεύει αυτός ο τόσο σημαντικός αλλά και τόσο καταδεκτικός άνθρωπος σαν όλους τους άλλους με το λεωφορείο της γραμμής. Πρέπει, λοιπόν, να το μάθουν όλοι. Είναι επόμενο ότι στο σταθμό του ΚΤΕΛ θα χαιρέτησε όλους τους συνεπιβάτες του και θα τους χτύπησε στην πλάτη φιλικά (πατ-πατ), όπως κάνουν όλοι οι πολιτικοί. Αν υπάρχουν ακόμα διεθνείς οργανισμοί για την προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων τους θερμοπαρακαλώ μέσα από τις «Επιδρομές» να κάνουν κάτι για αυτή την αποτρόπαιη χειρονομία. Επειδή, όμως, πρόκειται για τον Νίκο τον Νικολόπουλο και όχι για κάποιον τυχαίο, είναι βέβαιο ότι θα τους αγκάλιασε και θα τους φίλησε στο μάγουλο με το ζόρι, έναν προς ένα, και όχι τυπικά, αλλά με σιχαμένα υγρά φιλιά που βγάζουν αυτό το ηχητικό πλατσάρισμα. Αυτό ξεπερνά κάθε έννοια «bullying», εδώ πρόκειται για οργανωμένη τρομοκρατική ενέργεια. Φαίνεται πως κάπως έτσι πρέπει να έγιναν τα πράγματα, γιατί ένα από τα θύματα του Νικολόπουλου, στο φόντο της φωτογραφίας, επιχειρεί να κρύψει το πρόσωπό του με τις παλάμες του...

Κουίζ:

Ποιός είπε το ακόλουθο:

«Έχει σοβαρά προβλήματα υγείας και η Πολιτεία πρέπει να διασφαλίσει την καλύτερη δυνατή αντιμετώπισή τους. Μιλάμε, όμως, για κάποιον που έχει δολοφονήσει ανθρώπους. Είναι σχεδόν τυφλός, αλλά διαθέτει πλήρη πνευματική διαύγεια. Συνεπώς μπορεί

Η «ΤΕΛΙΚΗ ΛΥΣΗ» ΚΑΙ ΟΙ «ΝΕΟΙ ΕΘΝΟΣΩΤΗΡΕΣ»

Οι τεχνικοί της διαπραγμάτευσης θεωρούν κλασσική την εκδοχή της μετατόπισης από τις λεγόμενες ήπιες στις σκληρές τακτικές, αφού είναι άκρως δοκιμασμένη η οδός της συνεχούς σκλήρυνσης και της κλιμάκωσης των απειλών πριν την προσφυγή σε κάποιου είδους «συνεργατική» στάση. Σε αυτές τις περιπτώσεις προβάλλεται αρχικά ως επιλογή η αμετακίνητη θέση, που επιβάλλεται από τις «αμετάκλητες δεσμεύσεις», που καθιστούν «αδιαπραγμάτευτη» την υποχώρηση. Ο εξαναγκασμός σ' αυτήν έρχεται ως το «αναγκαίο κακό», ως η αναπόδραστη συνέχεια, αφού αποκλείεται η τελική έκβαση να αφορά την καθολική επικράτηση της μιας πλευράς.

Το «όραμα» που παίζει η οθόνη της εξουσίας δεν είναι άλλο από την επίτευξη ενός «έντιμου συμβιβασμού», που θα σβήσει το έρεβος του επικείμενου χάους της «ασυμφωνίας» και θα γίνει κοινωνικά αποδεκτό με ανακούφιση.

Κλειδί, επίσης, για μια πετυχημένη διαπραγμάτευση θεωρείται η αποτελεσματική παραπλάνηση μέσω της κατασκευής μιας κατάστασης «ταραχής και αναστάτωσης», η οποία θα ασκήσει «αγχώδη» πίεση, ώστε τα χρονικά περιθώρια για να παρθούν αποφάσεις να συμπιεστούν ασφυκτικά. Το ενδεχόμενο της «σταθερότητας» έρχεται τότε σαν επιτακτική ανάγκη, αφού εκείνο της περεταίρω κλιμάκωσης περιγράφεται σχεδόν σαν το τέλος του κόσμου που γνωρίζουμε.

Ο κίνδυνος της οριστικής απώλειας του υπάρχοντος κόσμου που μπορεί να είναι σκληρός, άδικος, άνισος αλλά παρ' όλα αυτά μια κατάσταση που έστω οριακά βιώνεται, έρχεται να εξασφαλίσει την κοινωνική συναίνεση για τις όποιες εξελίξεις θα τον περιορίσουν ή τουλάχιστον θα τον μεταθέσουν χρονικά.

Το πρόσκαιρο αδιέξοδο εμφανίζεται ως αποτέλεσμα είτε της αποτυχίας των τακτικών επικράτησης και της εξάντλησης των αναγκαίων πόρων, είτε της απώλειας της κοινωνικής στήριξης και του μη αποδεκτού κόστους. Η «δραματική κατάσταση», υπαρκτή ή κατασκευασμένη, προβάλλεται επίσης στην γιγαντοοθόνη της επικοινωνίας με εκκωφαντικούς υπότιτλους: «η κόλαση είναι μπροστά μας», «ώρα μηδέν», «ψηλαφώντας στο σκοτάδι», «ο απόλυτος εγκλωβισμός», «πιστωτική ασφυξία», «και πάλι στον προθάλαμο της κόλασης».

Η «άλλη» πλευρά του ίδιου νομίσματος τονίζει τον «σκληρό» αγώνα για «αξιοπρέπεια» και «προάσπιση του εθνικού συμφέροντος».

Στα τέλη Μαρτίου το Stratfor, γνωστό αμερικάνικο think thank (δεξαμένη σκέψης), κατέληγε συμπερασματικά σε έκθεσή του ότι παρ' όλο που η γερμανική κυβέρνηση έχει διαπιστώσει ότι μια ενδεχόμενη έξοδος του ελληνικού κράτους από την ζώνη του ευρώ δεν θα είχε τις επιβλαβείς επιπτώσεις της πε-

συνέχεια στη σελ. 4

να καθοδηγήσει άλλους υποψήφιους δολοφόνους».

1) Ο αμερικανός πρέσβης
2) Ο ΓΓ του ΚΚΕ
3) Η Ντόρα Μπακογιάννη
4) Ο Ηλίας Παναγιώταρος
5) Ο άγιος Πειραιώς
6) Ο αναρχοβουλευτής Διαμαντόπουλος

Να είναι αυτό μια καλοστημένη απόπειρα εκδίωξης του Αρχηγού, του Αντώνη του Σαμαρά;

«Με ουάου δεν βάφονται αυγά»

(Αντώνης Σαμαράς, πρώην πρωθυπουργός.)

Όπως ξέρουμε ο «τεχνητός παράδεισος» των ναρκωτικών είναι μια ολέθρια μάστι- ...

δικό του Γολγοθά και ζει με τις παραισθήσεις της «αριστερής παρένθεσης», αυτό το φτηνό υποκατάστατο που του βάζει κρυφά στο φαγητό του ο μυστακοφόρος σύμβουλος ονόματι Χρύσανθος Λαζαρίδης. Δηλαδή, όπου να 'ναι θα τον καλέσουν οι «Έξω» να αναλάβει ξανά τις τύχες τής χώρας με δόξα και τιμή, όπου νά 'ναι, σε ένα μήνα το πολύ. Βέβαια ο

Σαμαρά δεν είναι ότι πολιτεύτηκε σαν κομματάρχης της Μέρκελ μια και δεν του άφησαν άλλη επιλογή οι «Θεσμοί». Η αιτία είναι ο μυστακοφόρος Φώτης, ο Φανούρης, ο Κουβέλης ο άλλος χρόνιος χρήστης του κοινοβουλευτισμού γνωστός στα κακόφημα στέκια ως «ο Ρυθμιστικός Παράγοντας» (έτσι τον λιβάνιζαν τότε τα γνωστά συμφέροντα) που αρνήθηκε την

την προσφυγή σε κάποιου είδους «συνεργατική» στάση. Σε αυτές τις περιπτώσεις προβάλλεται αρχικά ως επιλογή η αμετακίνητη θέση, που επιβάλλεται από τις «αμετάκλητες δεσμεύσεις», που καθιστούν «αδιαπραγμάτευτη» την υποχώρηση. Ο εξαναγκασμός σ' αυτήν έρχεται ως το «αναγκαίο κακό», ως η αναπόδραστη συνέχεια, αφού αποκλείεται η τελική έκβαση να αφορά την καθολική επικράτηση της μιας πλευράς.

Το «όραμα» που παίζει η οθόνη της εξουσίας δεν είναι άλλο από την επίτευξη ενός «έντιμου συμβιβασμού», που θα σβήσει το έρεβος του επικείμενου χάους της «ασυμφωνίας» και θα γίνει κοινωνικά αποδεκτό με ανακούφιση.

Κλειδί, επίσης, για μια πετυχημένη διαπραγμάτευση θεωρείται η αποτελεσματική παραπλάνηση μέσω της κατασκευής μιας κατάστασης «ταραχής και αναστάτωσης», η οποία θα ασκήσει «αγχώδη» πίεση, ώστε τα χρονικά περιθώρια για να παρθούν αποφάσεις να συμπιεστούν ασφυκτικά. Το ενδεχόμενο της «σταθερότητας» έρχεται τότε σαν επιτακτική ανάγκη, αφού εκείνο της περεταίρω κλιμάκωσης περιγράφεται σχεδόν σαν το τέλος του κόσμου που γνωρίζουμε.

νικά.

Το πρόσκαιρο αδιέξοδο εμφανίζεται ως αποτέλεσμα είτε της αποτυχίας των τακτικών επικράτησης και της εξάντλησης των αναγκαίων πόρων, είτε της απώλειας της κοινωνικής στήριξης και του μη αποδεκτού κόστους. Η «δραματική κατάσταση», υπαρκτή ή κατασκευασμένη, προβάλλεται επίσης στην γιγαντοοθόνη της επικοινωνίας με εκκωφαντικούς υπότιτλους: «η κόλαση είναι μπροστά μας», «ώρα μηδέν», «ψηλαφώντας στο σκοτάδι», «ο απόλυτος εγκλωβισμός», «πιστωτική ασφυξία», «και πάλι στον προθάλαμο της κόλασης».

Η «άλλη» πλευρά του ίδιου νομίσματος τονίζει τον «σκληρό» αγώνα για «αξιοπρέπεια» και «προάσπιση του εθνικού συμφέροντος».

Στα τέλη Μαρτίου το Stratfor, γνωστό αμερικάνικο think thank (δεξαμένη σκέψης), κατέληγε συμπερασματικά σε έκθεσή του ότι παρ' όλο που η γερμανική κυβέρνηση έχει διαπιστώσει ότι μια ενδεχόμενη έξοδος του ελληνικού κράτους από την ζώνη του ευρώ δεν θα είχε τις επιβλαβείς επιπτώσεις της πε-

συνέχεια στη σελ. 4

να καθοδηγήσει άλλους υποψήφιους δολοφόνους».
1) Ο αμερικανός πρέσβης
2) Ο ΓΓ του ΚΚΕ
3) Η Ντόρα Μπακογιάννη
4) Ο Ηλίας Παναγιώταρος
5) Ο άγιος Πειραιώς
6) Ο αναρχοβουλευτής Διαμαντόπουλος

● Η σωστή απάντηση είναι η 2. Δόθηκε (στο MEGA) από τον Μήτσο τον Κουτσούμπα, αυτόν τον γίγαντα κομμουνιστή.

Το σαξές στόρυ συνεχίζεται

Το ζήτημα της κατάσχεσης πρώτης κατοικίας από εφορία και τράπεζες είναι τεράστιο κοινωνικό ζήτημα, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά στις περισσότερες χώρες του λεγόμενου ανεπτυγμένου κόσμου. Ο Αντώνης ο Σαμαράς, ο πρωθυπουργός της χρυσής διετίας δεν ανανέωσε μια στοιχειώδη νομοθετική προστασία που έληγε το Δεκέμβριο του 2014 κάνοντας ένα ωραιότατο δώρο στις εγχώριες τράπεζες που είναι ιδιοκτησία, κατα κύριο λόγο, των ξένων «θεσμικών» που θέλουν να καταβροχθίσουν ό,τι ακίνητη περιουσία υπάρχει στη χώρα. Βέβαια αυτοί

Να είναι αυτό μια καλοστημένη απόπειρα εκδίωξης του Αρχηγού, του Αντώνη του Σαμαρά;

«Με ουάου δεν βάφονται αυγά»

(Αντώνης Σαμαράς, πρώην πρωθυπουργός.)

Όπως ξέρουμε ο «τεχνητός παράδεισος» των ναρκωτικών είναι μια ολέθρια μάστιγα και το έχουμε εξηγήσει όσο δεν πάει στη «Διαδρομή Ελευθερίας». Ωστόσο το χειρότερο ναρκωτικό που υπάρχει, είναι αυτό της εξουσίας γιατί χρησιμοποιείται ταυτόχρονα ως αφροδισιακό, παραισθησιογόνο και ψυχοτρόπο. Προκαλεί κρίσεις μεγαλείου, παραλήρημα, εναλλαγές άγνοιας κινδύνου και μανίας καταδίωξης, απαίσια συμπεριφορά και αποτρόπαιες πράξεις σε μαζική κλίμακα, ο χρήστης νομίζει ότι είναι θεόσταλτος, μοναδικός και αναντικατάστατος, -ενίοτε ομιλεί με τον Δημιουργό του-, το βλέμμα θολώνει, ή σκέψη γίνεται ασύνδετη, αναπτύσσονται ψυχοκινητικά προβλήματα (διάφορα τικ, ενούρηση τη νύχτα κτλ) και αυτή είναι περίπου η τυπική κλινική εικόνα ενός χρόνιου χρήστη. Ένα τέρας, στην κυρι-

δικό του Γολγοθά και ζει με τις παραισθήσεις της «αριστερής παρένθεσης», αυτό το φτηνό υποκατάστατο που του βάζει κρυφά στο φαγητό του ο μυστακοφόρος σύμβουλος ονόματι Χρύσανθος Λαζαρίδης. Δηλαδή, όπου να 'ναι θα τον καλέσουν οι «Έξω» να αναλάβει ξανά τις τύχες τής χώρας με δόξα και τιμή, όπου νά 'ναι, σε ένα μήνα το πολύ. Βέβαια ο καιρός περνά, ο ένας μήνας έγινε δύο, οι δύο τρείς κοκ. Σαν την αλεπού που λιμπίστηκε τα αμελέτητα του κριαριού, που κρέμονταν, και συλλογίστηκε, «Κρέμονται, όπου και να 'ναι θα πέσουν να τα φάω». Ακολούθησε, λοιπόν, το κριάρι με αυτή την ελπίδα. Ο καιρός περνούσε, το γεννητικό όργανο του κριαριού δεν έπεσε βέβαια όπως υπολόγιζε η αλεπού, που στο τέλος πέθανε από την πείνα...

Παραμένει, ωστόσο πρόεδρος της ΝΔ, αν και οι υπόλοιποι βαρώνοι θέλουν να τον πετάξουν έξω, δεν έχουν όμως κατορθώσει να συνεννοηθούν ακόμα. Δεν ξέρουν τί να τον κάνουν, του λένε πλαγίως να «διευκολύνει την κατάσταση» αλλά ο Αντώνης ο Σαμαράς έχει αποφασίσει να κοιμάται, να τρώει, να δουλεύει (τρό-

Σαμαρά δεν είναι ότι πολιτεύτηκε σαν κομματάρχης της Μέρκελ μια και δεν του άφησαν άλλη επιλογή οι «Θεσμοί». Η αιτία είναι ο μυστακοφόρος Φώτης, ο Φανούρης, ο Κουβέλης ο άλλος χρόνιος χρήστης του κοινοβουλευτισμού γνωστός στα κακόφημα στέκια ως «ο Ρυθμιστικός Παράγοντας» (έτσι τον λιβάνιζαν τότε τα γνωστά συμφέροντα) που αρνήθηκε την πρόταση του απεσταλμένου του Σαμαρά, Δημήτρη Σταμάτη, ενός κάλτ μυστακοφόρου και πολλά βαρύ τύπου, για να γίνει πρόεδρος της δημοκρατίας. Είναι προφανές ότι ο πονηρός Κουβέλης είχε έτοιμη πρόταση από τον Σύριζα για Πρόεδρο της Δημοκρατίας και με ανανεωμένη λαϊκή εντολή για να κάνει τον περίπατό του χωρίς να τον αποκαλούν «Κουίσλινγκ». Του την έφερε, όμως, ο ακόμα πιο πονηρός Τσίπρας που τον ξεγέλασε, λεηλάτησε εκλογικά την ΔΗΜΑΡ και τελικά διόρισε τον σεσημασμένο Προκόπη Παυλόπουλο, οργανέττο του Καραμανλή της Ραφήνας -και άλλων κύκλων, που θα έχουμε την ευκαιρία να αναπτύξουμε σε άλλο σημείωμα- τον οποίον ετοιμάζουν, κάποιοι από «έξω», σαν μία διάδοχη κα-

ώστε τα χρονικά περιθώρια για να παρθούν αποφάσεις να συμπιεστούν ασφυκτικά. Το ενδεχόμενο της «σταθερότητας» έρχεται τότε σαν επιτακτική ανάγκη, αφού εκείνο της περεταίρω κλιμάκωσης περιγράφεται σχεδόν σαν το τέλος του κόσμου που γνωρίζουμε.

σματικά σε έκθεση του ότι παρ' όλο που η γερμανική κυβέρνηση έχει διαπιστώσει ότι μια ενδεχόμενη έξοδος του ελληνικού κράτους από την ζώνη του ευρώ δεν θα είχε τις επιβλαβείς επιπτώσεις της πε-

συνέχεια στη σελ. 4

να καθοδηγήσει άλλους υποψήφιους δολοφόνους».

1) Ο αμερικανός πρέσβης
2) Ο ΓΓ του ΚΚΕ
3) Η Ντόρα Μπακογιάννη
4) Ο Ηλίας Παναγιώταρος
5) Ο άγιος Πειραιώς
6) Ο αναρχοβουλευτής Διαμαντόπουλος

● Η σωστή απάντηση είναι η 2. Δόθηκε (στο MEGA) από τον Μήτσο τον Κουτσούμπα, αυτόν τον γίγαντα κομμουνιστή.

Το σαξές στόρυ συνεχίζεται

Το ζήτημα της κατάσχεσης πρώτης κατοικίας από εφορία και τράπεζες είναι τεράστιο κοινωνικό ζήτημα, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά στις περισσότερες χώρες του λεγόμενου ανεπτυγμένου κόσμου. Ο Αντώνης ο Σαμαράς, ο πρωθυπουργός της χρυσής διετίας δεν ανανέωσε μια στοιχειώδη νομοθετική προστασία που έληγε το Δεκέμβριο του 2014 κάνοντας ένα ωραιότατο δώρο στις εγχώριες τράπεζες που είναι ιδιοκτησία, κατα κύριο λόγο, των ξένων «θεσμικών» που θέλουν να καταβροχθίσουν ό,τι ακίνητη περιουσία υπάρχει στη χώρα. Βέβαια, αυτοί τον αντάμειψαν με τον τρόπο που όλοι ξέρουμε.

Τι απρονοησία ήταν αυτή; Σύμφωνα με δημοσιεύματα, η «Συγγρού» κινδυνεύει άμεσα με κατάσχεση, ολόκληρου του κτιρίου, ενώ έχει κινηθεί η διαδικασία δέσμευσης λογαριασμών για απλήρωτα ενοίκια, κομματικά δάνεια, απλήρωτα τιμολόγια, διαφημιστικές δαπάνες της ΝΔ κ.τ.λ. Χωρίς να υπολογίσουμε τους απλήρωτους για πολλούς μήνες υπαλλήλους της.

Να είναι αυτό μια καλοστημένη απόπειρα εκδίωξης του Αρχηγού, του Αντώνη του Σαμαρά;

«Με ουάου δεν βάφονται αυγά»

(Αντώνης Σαμαράς, πρώην πρωθυπουργός.)

Όπως ξέρουμε ο «τεχνητός παράδεισος» των ναρκωτικών είναι μια ολέθρια μάστιγα και το έχουμε εξηγήσει όσο δεν πάει στη «Διαδρομή Ελευθερίας». Ωστόσο το χειρότερο ναρκωτικό που υπάρχει, είναι αυτό της εξουσίας γιατί χρησιμοποιείται ταυτόχρονα ως αφροδισιακό, παραισθησιογόνο και ψυχοτρόπο. Προκαλεί κρίσεις μεγαλείου, παραλήρημα, εναλλαγές άγνοιας κινδύνου και μανίας καταδίωξης, απαίσια συμπεριφορά και αποτρόπαιες πράξεις σε μαζική κλίμακα, ο χρήστης νομίζει ότι είναι θεόσταλτος, μοναδικός και αναντικατάστατος, -ενίοτε ομιλεί με τον Δημιουργό του-, το βλέμμα θολώνει, ή σκέψη γίνεται ασύνδετη, αναπτύσσονται ψυχοκινητικά προβλήματα (διάφορα τικ, ενούρηση τη νύχτα κτλ) και αυτή είναι περίπου η τυπική κλινική εικόνα ενός χρόνιου χρήστη. Ένα τέρας, στην κυριολεξία. Και αν προκαλεί αυτά η χρήση, διαβάστε παρακάτω τί προκαλεί η βίαιη διακοπή.

Ο Αντώνης ο Σαμαράς που πρωθυπούργευσε αυτής της ρημαγμένης χώρας από το 2012 ως το 2014 και υπήρξε διακεκριμένος μουσαφίρης αυτής της στήλης -αχάριστοι δεν είμαστε-, πρέπει να ενημερώσουμε ότι βρίσκεται σε πολύ άσχημη κατάσταση εξ αιτίας της απότομης στέρησης αυτού του ναρκωτικού που προαναφέραμε. Ξεχασμένος από «Θεσμούς», θεούς και ανθρώπους ζει το δικό του Γολγοθά και ζει με τις παραισθήσεις της «αριστερής παρένθεσης», αυτό το φτηνό υποκατάστατο που του βάζει κρυφά στο φαγητό του ο μυστακοφόρος σύμβουλος ονόματι Χρύσανθος Λαζαρίδης. Δηλαδή, όπου να 'ναι θα τον καλέσουν οι «Έξω» να αναλάβει ξανά τις τύχες τής χώρας με δόξα και τιμή, όπου νά 'ναι, σε ένα μήνα το πολύ. Βέβαια ο καιρός περνά, ο ένας μήνας έγινε δύο, οι δύο τρείς κοκ. Σαν την αλεπού που λιμπίστηκε τα αμελέτητα του κριαριού, που κρέμονταν, και συλλογίστηκε, «Κρέμονται, όπου και να 'ναι θα πέσουν να τα φάω». Ακολούθησε, λοιπόν, το κριάρι με αυτή την ελπίδα. Ο καιρός περνούσε, το γεννητικό όργανο του κριαριού δεν έπεσε βέβαια όπως υπολόγιζε η αλεπού, που στο τέλος πέθανε από την πείνα...

Παραμένει, ωστόσο πρόεδρος της ΝΔ, αν και οι υπόλοιποι βαρώνοι θέλουν να τον πετάξουν έξω, δεν έχουν όμως καταρθώσει να συνεννοηθούν ακόμα. Δεν ξέρουν τί να τον κάνουν, του λένε πλαγίως να «διευκολύνει την κατάσταση» αλλά ο Αντώνης ο Σαμαράς έχει αποφασίσει να κοιμάται, να τρώει, να δουλεύει (τρόπος του λέγειν) και να... (ξέρετε, αυτό που κάνουν όλοι οι άνθρωποι) χωρίς να σηκωθεί από αυτή την πολύτιμη καρέκλα. Με αυτή τη διαδικασία ο Σαμαράς παίρνει παρατάσεις ζωής που τις μεταφράζει βέβαια ότι έχει λήξει το θέμα της ηγεσίας της ΝΔ. Όποιος έχει παιδιά και θα ήθελε να μην πέσουν ποτέ σε αυτό το φρικτό ναρκωτικό, επιβάλλεται να τους δείχνει τη ζωή του Αντώνη τον Σαμαρά σε ντοκυμαντέρ, που σίγουρα θα γυριστεί για παιδαγωγικούς σκοπούς.

Η αιτία της δυστυχίας του Αντώνη του Σαμαρά δεν είναι ότι πολιτεύτηκε σαν κομματάρχης της Μέρκελ μια και δεν του άφησαν άλλη επιλογή οι «Θεσμοί». Η αιτία είναι ο μυστακοφόρος Φώτης, ο Φανούρης, ο Κουβέλης ο άλλος χρόνιος χρήστης του κοινοβουλευτισμού γνωστός στα κακόφημα στέκια ως «ο Ρυθμιστικός Παράγοντας» (έτσι τον λιβάνιζαν τότε τα γνωστά συμφέροντα) που αρνήθηκε την πρόταση του απεσταλμένου του Σαμαρά, Δημήτρη Σταμάτη, ενός κάλτ μυστακοφόρου και πολλά βαρύ τύπου, για να γίνει πρόεδρος της δημοκρατίας. Είναι προφανές ότι ο πονηρός Κουβέλης είχε έτοιμη πρόταση από τον Σύριζα για Πρόεδρο της Δημοκρατίας και με ανανεωμένη λαϊκή εντολή για να κάνει τον περίπατό του χωρίς να τον αποκαλούν «Κουίσλινγκ». Του την έφερε, όμως, ο ακόμα πιο πονηρός Τσίπρας που τον ξεγέλασε, λεηλάτησε εκλογικά την ΔΗΜΑΡ και τελικά διόρισε τον σεσημασμένο Προκόπη Παυλόπουλο, οργανέττο του Καραμανλή της Ραφήνας -και άλλων κύκλων, που θα έχουμε την ευκαιρία να αναπτύξουμε σε άλλο σημείωμα- τον οποίον ετοιμάζουν, κάποιοι από «έξω», σαν μία διάδοχη κατάσταση του Συριζα, κάτι -να πούμε- σαν την επιστροφή του Σαρκοζύ στη Γαλλία. Για να γίνει, όμως, κάτι τέτοιο θα πρέπει πρώτα, οι καραμανλικοί κύκλοι, να πριονίσουν την καρέκλα των Συριζανελαίων, ώστε να προβάλλουν στους Δανειστές ως οι πιο αξιόπιστοι παίχτες.

Δεν είναι πολύ αποκρουστικά όλα αυτά;

Λεόν

συνέχεια από τη σελ. 3

ριόδου του 2011, παρ' όλα αυτά «δεν αντέχει μια ελληνική αποχώρηση από την ευρωζώνη ούτε αντέχει χώρες να αποχωρούν από αυτή» και για τον λόγο αυτό «χρειάζεται ένας συμβιβασμός και επομένως η ελληνική κυβέρνηση σε ένα βαθμό στηρίζεται σ' αυτό».

Στο ίδιο μήκος κύματος βρίσκονται οι αναλυτές της **Citigroup,** της Bank of America και της Morgan Stanley αλλά και πλήθος άλλων.

Η ελβετική **Credit Suisse** σε έκθεσή της εξετάζει τις συνέπειες από τα αποτελέσματα των ελληνικών εκλογών τόσο στην οικονομία, όσο και στον τραπεζικό κλάδο της χώρας, υποστηρίζει ότι έξοδος από την ευρωζώνη ή χρεοκοπία θα είχε οδυνηρές επιπτώσεις για την ελληνική οικονομία και χαρακτηρίζει μηδαμινή την πιθανότητα είτε ελληνικής χρεοκοπίας είτε εξόδου από την ευρωζώνη.

Η **Royal Bank of Scotland,** τοποθετεί την πιθανότητα Grexit κάτω του 10%, και υποστηρίζει πως οι ανησυχίες για τυχόν έξοδο της Ελλάδας από το ευρώ είναι υπερβολικές θεωρώντας ότι το κόστος εξόδου της Ελλάδας από την ευρωζώνη είναι υψηλότερο έναντι του κόστους αναδιάρθρωσης του ελληνικού χρέους, το οποίο δεν αναμένεται να υπερβεί τα 60 δισ. Ευρώ.

Η γαλλική τράπεζα Societe Generale, σε έρευνα που πραγματοποίησε μεταξύ 179 αναλυτών, εκτιμά πως η πιθανότητα εξόδου της Ελλάδας από την Ευρωζώνη εντός των επόμενων 12 μηνών, είναι από μικρή έως και μηδαμινή.

Η ελβετική UBS επίσης προβλέπει συμβιβασμό μεταξύ των δύο πλευρών και υπογραμμίζει πως οι διαπραγματεύσεις μεταξύ Ελλάδας και Ευρώπης θα επηρεαστούν, όχι μόνο από τον υπολογισμό του κόστους και του κέρδους, αλλά και από τα τρέχοντα πολιτικά ρεύματα της ευρωζώνης.

Η **Merrill Lynch** παραμένει βέβαιη ότι στο τέλος θα επικρατήσει η λογική και πως η ελληνική κυβέρνηση και οι Ευρωπαίοι εταίροι, αν και βρίσκονται μακριά από μια πιθανή συμφωνία, θα κάνουν τα βήματα προς τη σωστή κατεύθυνση, ωστόσο η μεταβλητότητα θα παραμείνει.

Τέλος η **Credit Agricole** χαρακτηρίζει «ακραίο κίνδυνο το Grexit» και αναφέρει ότι η συμβιβαστική συμφωνία πιθανόν να περιλαμβάνει ένα μίγμα από επέκταση στις διάρκειες, παραχωρήσεις στα επιτόκια, δημοσιονομική χαλάρωση και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις.

Είναι φανερό ότι εάν όλες αυτές οι αναλύσεις δεν αποτελούν μέρος μιας παγκόσμιας συνωμοσίας ψεύδους, τότε διεξάγεται απλά ότι περιγράψαμε προηγουμένως, αλλά και διεξοδικά στα προηγούμενα φύλλα της Διαδρομής Ελευθερίας. Άλλο τόσο είναι εύκολο να διαπιστώσει κάποιος και να αντιληφθεί ότι η παραμονή στο ευρώ δεν θα αποτελεί φυσικά την παραμονή στο παράδεισο αλλά την παγίωση μιας δεινής ούτως ή άλλως θέσης για πλήθος ανθρώπων.

Οι τωρινοί διαχειριστές των κρατικών υποθέσεων επιδιώκουν τόσο την σταθεροποίηση της θέσης τους στο λεγόμενο «εσωτερικό», όσο και να υπηρετήσουν πλήρως τα πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα, που δήθεν αντιμάχονται. Ως εκ τούτου θα κινηθούν με συνέπεια στην οδό της πλήρους εναρμόνισης και ενσωμάτωσή τους στους παγκόσμιους εκείνους συσχετισμούς, που βρίσκονται σε μια διαρκή μεταβολή και χαρακτηρίζουν ένα πολυπολικό παγκόσμιο κυριαρχικό σύστημα.

Έχουν διαφορές με τους προηγούμενους; Η διαφορά τους έγκειται στο ιδεολογικό στίγμα που επιδιώκουν να συντηρήσουν, κυρίως στο λεγόμενο εσωτερικό μέτωπο, και στην ιδιαίτερη δυνατότητα, που κατέχουν όσον αφορά την κοινωνική χειραγώγηση.

Όσοι λοιπόν αιτούνται και διαπραγματεύονται με τους νέους εθνοσωτήρες στηρίζουν και στέλνουν

ΜΗΝΙΑΙΑ ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΑΔΡΟΜΗ

Η υπόθεση της εξαφάνισης τού σπουδαστή Βαγγέλη Γιακουμάκη τους περασμένους μήνες και η δημοσιότητα που έλαβε έφερε ξανά στην επιφάνεια τα φαινόμενα «bullying» ή αλλιώς σχολικού εκφοβισμού-τραμπουκισμού που διαδραματίζονται στις σχολικές και όχι μόνο αίθουσες. Μετά την δυσάρεστη τροπή που είχε η υπόθεση Γιακουμάκη ακόμη μια παρόμοια περίπτωση έγινε γνωστή και αφορούσε σπουδάστριες του ΟΑΕΔ Ρέντη. Στη συγκεκριμένη περίπτωση μια 22χρονη σπουδάστρια επιτέθηκε και τραυμάτισε ελαφρά με μαχαίρι τρείς συμμαθήτριες της. Όπως φάνηκε αργότερα η δράστις αποτελούσε για καιρό στόχο των συγκεκριμένων συμμαθητριών με αρνητικά σχόλια και ασκούμενη ψυχολογική βία. Και οι δύο περιπτώσεις έχουν αρκετά κοινά σημεία αλλά με μια εντελώς διαφορετική κατάληξη, στην πρώτη περίπτωση οδηγηθήκαμε στην αυτοχειρία ενώ στη δεύτερη σε δράση-απάντηση της βίας που δεχόταν το θύμα. Όπως αναγράφει η ίδια στις σημειώσεις της: *«Δεν θέλω να τους σκοτώσω - Δεν θέλω να τους τραυματίσω - Θέλω απλώς να τους σταματήσω»*. Για την ίδια, η περίπτωση Γιακουμάκη, καθόρισε και την εξέλιξη του εκφοβισμού που δεχόταν. Σύμφωνα με τη συνήγορο της: «Η ίδια έχοντας πέσει θύμα του σχολικού εκφοβισμού και ασπαζόμενη το γεγονός ότι κανείς δεν αντιλαμβάνεται, κανείς δεν αφουγκράζεται τη δεινή της ψυχολογική θέση στην οποία έχει περιέλθει προσπάθησε να εξηγήσει στις καθηγήτριές της την κατάσταση την οποία περνούσε. Όμως ένοιωθε ότι κανείς δεν την αντιλαμβανόταν και δεν αφουγκραζόταν τη δεινή της ψυχολογική κατάσταση στην οποία είχε περιέλθει. Αντίστοιχο περιστατικό είχε σημειωθεί στην αρχή της σχολικής χρονιάς και είχε πάει στο σχολείο κοινωνική λειτουργός και ψυχολόγος, που είχε μιλήσει με την 22χρονη και όπου η ίδια είχε πει αυτά που περνούσε. Δεν ήταν κάτι το εφήμερο και το προσωρινό, δεν ήταν μία κατάσταση των τελευταίων ημερών ήταν μία χρόνια κατάσταση».

Πριν προχωρήσουμε θα θέλαμε να επισημάνουμε μια σημαντική διαφορά μεταξύ βίας και εκφοβισμού, η οποία πολλές φορές συγχέεται.

Stanley αλλά και πλήθος άλλων.

Η ελβετική **Credit Suisse** σε έκθεσή της εξετάζει τις συνέπειες από τα αποτελέσματα των ελληνικών εκλογών τόσο στην οικονομία, όσο και στον τραπεζικό κλάδο της χώρας, υποστηρίζει ότι έξοδος από την ευρωζώνη ή χρεοκοπία θα είχε οδυνηρές επιπτώσεις για την ελληνική οικονομία και χαρακτηρίζει μηδαμινή την πιθανότητα είτε ελληνικής χρεοκοπίας είτε εξόδου από την ευρωζώνη.

Η **Royal Bank of Scotland,** τοποθετεί την πιθανότητα Grexit κάτω του 10%, και υποστηρίζει πως οι ανησυχίες για τυχόν έξοδο της Ελλάδας από το ευρώ είναι υπερβολικές θεωρώντας ότι το κόστος εξόδου της Ελλάδας από την ευρωζώνη είναι υψηλότερο έναντι του κόστους αναδιάρθρωσης του ελληνικού χρέους, το οποίο δεν αναμένεται να υπερβεί τα 60 δισ. Ευρώ.

Η γαλλική τράπεζα Societe Generale, σε έρευνα που πραγματοποίησε μεταξύ 179 αναλυτών, εκτιμά πως η πιθανότητα εξόδου της Ελλάδας από την Ευρωζώνη εντός των επόμενων 12 μηνών, είναι από μικρή έως και μηδαμινή.

Η ελβετική UBS επίσης προβλέπει συμβιβασμό μεταξύ των δύο πλευρών και υπογραμμίζει πως οι διαπραγματεύσεις μεταξύ Ελλάδας και Ευρώπης θα επηρεαστούν, όχι μόνο από τον υπολογισμό του κόστους και του κέρδους, αλλά και από τα κίνδυνο το Grexit» και αναφέρει ότι η συμβιβαστική συμφωνία πιθανόν να περιλαμβάνει ένα μίγμα από επέκταση στις διάρκειες, παραχωρήσεις στα επιτόκια, δημοσιονομική χαλάρωση και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις.

Είναι φανερό ότι εάν όλες αυτές οι αναλύσεις δεν αποτελούν μέρος μιας παγκόσμιας συνωμοσίας ψεύδους, τότε διεξάγεται απλά ότι περιγράψαμε προηγουμένως, αλλά και διεξοδικά στα προηγούμενα φύλλα της Διαδρομής Ελευθερίας. Άλλο τόσο είναι εύκολο να διαπιστώσει κάποιος και να αντιληφθεί ότι η παραμονή στο ευρώ δεν θα αποτελεί φυσικά την παραμονή στο παράδεισο αλλά την παγίωση μιας δεινής ούτως ή άλλως θέσης για πλήθος ανθρώπων.

Οι τωρινοί διαχειριστές των κρατικών υποθέσεων επιδιώκουν τόσο την σταθεροποίηση της θέσης τους στο λεγόμενο «εσωτερικό», όσο και να υπηρετήσουν πλήρως τα πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα, που δήθεν αντιμάχονται. Ως εκ τούτου θα κινηθούν με συνέπεια στην οδό της πλήρους εναρμόνισης και ενσωμάτωσή τους στους παγκόσμιους εκείνους συσχετισμούς, που βρίσκονται σε μια διαρκή μεταβολή και χαρακτηρίζουν ένα πολυπολικό παγκόσμιο κυριαρχικό σύστημα.

Έχουν διαφορές με τους προηγούμενους; Η διαφορά τους έγκειται στο ιδεολογικό στίγμα που επιδιώκουν να συντηρήσουν, κυρίως στο λεγόμενο εσωτερικό μέτωπο, και στην ιδιαίτερη δυνατότητα, που κατέχουν όσον αφορά την κοινωνική χειραγώγηση.

Όσοι λοιπόν αιτούνται και διαπραγματεύονται με τους νέους εθνοσωτήρες στηρίζουν και στέλνουν απλά ένα μήνυμα κοινωνικής ανοχής σε μια όντως κρίσιμη περίοδο για τους εξουσιαστές, που αγωνιούν πραγματικά για την ανανέωση των συνθηκών κοινωνικού ελέγχου.

Θα σημειώσουμε για μιαν ακόμη φορά ότι το μοντέλο της οικουμενικής κυβέρνησης απλά ανανεώθηκε και στην περίπτωση της τωρινής κυβέρνησης που αποτελείται εκτός των άλλων (συριζαίων και πρώην εξωκοινοβουλευτικών της αριστεράς) από πάλαι ποτέ «σκληρούς» σταλινικούς του ΚΚΕ, ένα κομμάτι επίσης της «σκληρής» δεξιάς και ένα ευάριθμο πασοκογενές τμήμα. Οι σχέσεις με την καραμανλική δεξιά, που διαφημίζονται κάθε τρεις και λίγο απλά συμπληρώνουν την παραπάνω εικόνα.

Οι διαφορές με τους προηγούμενους διαχειριστές όχι μόνο πρέπει να κατασκευαστούν, αλλά πραγματικά να εφευρεθούν από το πουθενά. Αυτόν ακριβώς

22χρονη σπουδάστρια επιτέθηκε και τραυμάτισε ελαφρά με μαχαίρι τρείς συμμαθήτριες της. Όπως φάνηκε αργότερα η δράστις αποτελούσε για καιρό στόχο των συγκεκριμένων συμμαθητριών με αρνητικά σχόλια και ασκούμενη ψυχολογική βία. Και οι δύο περιπτώσεις έχουν αρκετά κοινά σημεία αλλά με μια εντελώς διαφορετική κατάληξη, στην πρώτη περίπτωση οδηγηθήκαμε στην αυτοχειρία ενώ στη δεύτερη σε δράση-απάντηση της βίας που δεχόταν το θύμα. Όπως αναγράφει η ίδια στις σημειώσεις της: *«Δεν θέλω να τους σκοτώσω - Δεν θέλω να τους τραυματίσω - Θέλω απλώς να τους σταματήσω»*. Για την ίδια, η περίπτωση Γιακουμάκη, καθόρισε και την εξέλιξη του εκφοβισμού που δεχόταν. Σύμφωνα με τη συνήγορο της: «Η ίδια έχοντας πέσει θύμα του σχολικού εκφοβισμού και ασπαζόμενη το γεγονός ότι κανείς δεν αντιλαμβάνεται, κανείς δεν αφουγκράζεται τη δεινή της ψυχολογική θέση στην οποία έχει περιέλθει προσπάθησε να εξηγήσει στις καθηγήτριές της την κατάσταση την οποία περνούσε. Όμως ένοιωθε ότι κανείς δεν την αντιλαμβανόταν και δεν αφουγκραζόταν τη δεινή της ψυχολογική κατάσταση στην οποία είχε περιέλθει. Αντίστοιχο περιστατικό είχε σημειωθεί στην αρχή της σχολικής χρονιάς και είχε πάει στο σχολείο κοινωνική λειτουργός και ψυχολόγος, που είχε μιλήσει με την 22χρονη και όπου η ίδια είχε πει αυτά που περνούσε. Δεν ήταν κάτι το εφήμερο και το προσωρινό, δεν ήταν μία κατάσταση των τελευταίων ημερών ήταν μία χρόνια κατάσταση».

Πριν προχωρήσουμε θα θέλαμε να επισημάνουμε μια σημαντική διαφορά μεταξύ βίας και εκφοβισμού, η οποία πολλές φορές συγχέεται. Στον σχολικό εκφοβισμό το θύμα επιλέγεται ως ο ανίσχυρος αντίπαλος, η επίθεση εναντίον του προγραμματίζεται και επαναλαμβάνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα, με κύριο στόχο την επιβεβαίωση της ισχύος του θύτη. Αντίθετα στην ενδοσχολική βία, τα αντικρούομενα μέλη είναι ισότιμα, σε ένα «παιχνίδι» κυριαρχίας, παρά την συνήθη τελική εδραίωση της ισχύος τής μιας από τις δύο ομάδες ή του ενός, εκ των δύο, ατόμου.

Στην ίδια κατηγορία μπορούμε να τοποθετήσουμε και τη σύγκρουση/βία/επίθεση που πολλές φορές έχει αιματηρή κατάληξη στα ενδοσχολικά όρια, με δράστες μαθητές και θύματα διδάσκοντες και μαθητές, με πληθώρα κινήτρων και μέχρι στιγμής μία συνήθη καταγραφή επιθέσεων σε αμερικανικά και βορειοευρωπαϊκά σχολεία (όταν γραφόταν το συγκεκριμένο κείμενο έγινε γνωστή

ΜΗΝΙΑΙΑ ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

ΧΡΟΝΟΣ 13ος, Φύλλο 149
ΜΑΪΟΣ 2015

ΕΚΔΟΣΗ: ΑΡΧΕΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ Α.Μ.Κ.
ΣΑΡΙΠΟΛΟΥ 8, ΑΘΗΝΑ, Τ.Κ. 106 82
τηλέφωνο: 69 73 79 92 07

Υπεύθυνος Έκδοσης
Παναγιώτης Ι. Λιόλιος

Συνδρομή (για 10 τεύχη)
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: 20 ευρώ, ΕΥΡΩΠΗΣ: 30 ευρώ.
Με ταχυδρομική επιταγή στο όνομα:

βεί τα 60 δισ. Ευρώ.

Η γαλλική τράπεζα Societe Generale, σε έρευνα που πραγματοποίησε μεταξύ 179 αναλυτών, εκτιμά πως η πιθανότητα εξόδου της Ελλάδας από την Ευρωζώνη εντός των επόμενων 12 μηνών, είναι από μικρή έως και μηδαμινή.

Η ελβετική UBS επίσης προβλέπει συμβιβασμό μεταξύ των δύο πλευρών και υπογραμμίζει πως οι διαπραγματεύσεις μεταξύ Ελλάδας και Ευρώπης θα επηρεαστούν, όχι μόνο από τον υπολογισμό του κόστους και του κέρδους, αλλά και από τα

ΜΗΝΙΑΙΑ ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

ΧΡΟΝΟΣ 13ος, Φύλλο 149
ΜΑΪΟΣ 2015

ΕΚΔΟΣΗ: ΑΡΧΕΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ Α.Μ.Κ.
ΣΑΡΙΠΟΛΟΥ 8, ΑΘΗΝΑ, Τ.Κ. 106 82
τηλέφωνο: 69 73 79 92 07

Υπεύθυνος Έκδοσης
Παναγιώτης Ι. Λιόλιος

Συνδρομή (για 10 τεύχη)
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: 20 ευρώ, ΕΥΡΩΠΗΣ: 30 ευρώ.
Με ταχυδρομική επιταγή στο όνομα:
Γεώργιος Ν. Βλασσόπουλος, Τ.Θ. 30658, Τ.Κ. 10033, ΑΘΗΝΑ,
ή καταθέτοντας το αντίστοιχο ποσόν στον αριθμό λογαριασμού: (Εθνική Τράπεζα) 116/611-838-03
IBAN: GR77 0110 1160 0000 1166 1183 803 bic: ETHNGRAA
Σε κάθε περίπτωση είναι απαραίτητη η γνωστοποίηση των στοιχείων σας μέσω του ταχυδρομείου, τηλεφωνικά ή με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, δηλαδή: Όνομα, επώνυμο, διεύθυνση, ταχυδρομικός κώδικας και ένα τηλέφωνο.

ων επιδιώκουν τόσο την σταθεροποίηση της θέσης τους στο λεγόμενο «εσωτερικό», όσο και να υπηρετήσουν πλήρως τα πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα, που δήθεν αντιμάχονται. Ως εκ τούτου θα κινηθούν με συνέπεια στην οδό της πλήρους εναρμόνισης και ενσωμάτωσή τους στους παγκόσμιους εκείνους συσχετισμούς, που βρίσκονται σε μια διαρκή μεταβολή και χαρακτηρίζουν ένα πολυπολικό παγκόσμιο κυριαρχικό σύστημα.

Έχουν διαφορές με τους προηγούμενους; Η διαφορά τους έγκειται στο ιδεολογικό στίγμα που επιδιώκουν να συντηρήσουν, κυρίως στο λεγόμενο εσωτερικό μέτωπο, και στην ιδιαίτερη δυνατότητα, που κατέχουν όσον αφορά την κοινωνική χειραγώγηση.

Όσοι λοιπόν αιτούνται και διαπραγματεύονται με τους νέους εθνοσωτήρες στηρίζουν και στέλνουν απλά ένα μήνυμα κοινωνικής ανοχής σε μια όντως κρίσιμη περίοδο για τους εξουσιαστές, που αγωνιούν πραγματικά για την ανανέωση των συνθηκών κοινωνικού ελέγχου.

Θα σημειώσουμε για μιαν ακόμη φορά ότι το μοντέλο της οικουμενικής κυβέρνησης απλά ανανεώθηκε και στην περίπτωση της τωρινής κυβέρνησης που αποτελείται εκτός των άλλων (συριζαίων και πρώην εξωκοινοβουλευτικών της αριστεράς) από πάλαι ποτέ «σκληρούς» σταλινικούς του ΚΚΕ, ένα κομμάτι επίσης της «σκληρής» δεξιάς και ένα ευάριθμο πασοκογενές τμήμα. Οι σχέσεις με την καραμανλική δεξιά, που διαφημίζονται κάθε τρεις και λίγο απλά συμπληρώνουν την παραπάνω εικόνα.

Οι διαφορές με τους προηγούμενους διαχειριστές όχι μόνο πρέπει να κατασκευαστούν, αλλά πραγματικά να εφευρεθούν από το πουθενά. Αυτόν ακριβώς τον ρόλο εκτός των άλλων παίζουν οι «δραματικές» διαπραγματεύσεις, οι οποίες φυσικά είναι απαραίτητες και για τους «θεσμούς».

Το υβριδικό κρατίδιο που κλείνει αισίως πέντε χρόνια ζωής θα περπατήσει με τον τρόπο που ήδη έχει αποφασιστεί αλλά και με τις τροποποιήσεις που επιλέγονται στην πορεία, καθώς ήταν και παραμένει κατακτημένο έδαφος από την ίδρυσή του μέχρι και τις ημέρες μας.

Συσπείρωση Αναρχικών

δεν αντιλαμβάνεται, κανείς δεν αφουγκράζεται τη δεινή της ψυχολογική θέση στην οποία έχει περιέλθει προσπάθησε να εξηγήσει στις καθηγήτριές της την κατάσταση την οποία περνούσε. Όμως ένοιωθε ότι κανείς δεν την αντιλαμβανόταν και δεν αφουγκραζόταν τη δεινή της ψυχολογική κατάσταση στην οποία είχε περιέλθει. Αντίστοιχο περιστατικό είχε σημειωθεί στην αρχή της σχολικής χρονιάς και είχε πάει στο σχολείο κοινωνική λειτουργός και ψυχολόγος, που είχε μιλήσει με την 22χρονη και όπου η ίδια είχε πει αυτά που περνούσε. Δεν ήταν κάτι το εφήμερο και το προσωρινό, δεν ήταν μία κατάσταση των τελευταίων ημερών ήταν μία χρόνια κατάσταση».

Πριν προχωρήσουμε θα θέλαμε να επισημάνουμε μια σημαντική διαφορά μεταξύ βίας και εκφοβισμού, η οποία πολλές φορές συγχέεται. Στον σχολικό εκφοβισμό το θύμα επιλέγεται ως ο ανίσχυρος αντίπαλος, η επίθεση εναντίον του προγραμματίζεται και επαναλαμβάνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα, με κύριο στόχο την επιβεβαίωση της ισχύος του θύτη. Αντίθετα στην ενδοσχολική βία, τα αντικρουόμενα μέλη είναι ισότιμα, σε ένα «παιχνίδι» κυριαρχίας, παρά την συνήθη τελική εδραίωση της ισχύος τής μιας από τις δύο ομάδες ή του ενός, εκ των δύο, ατόμου.

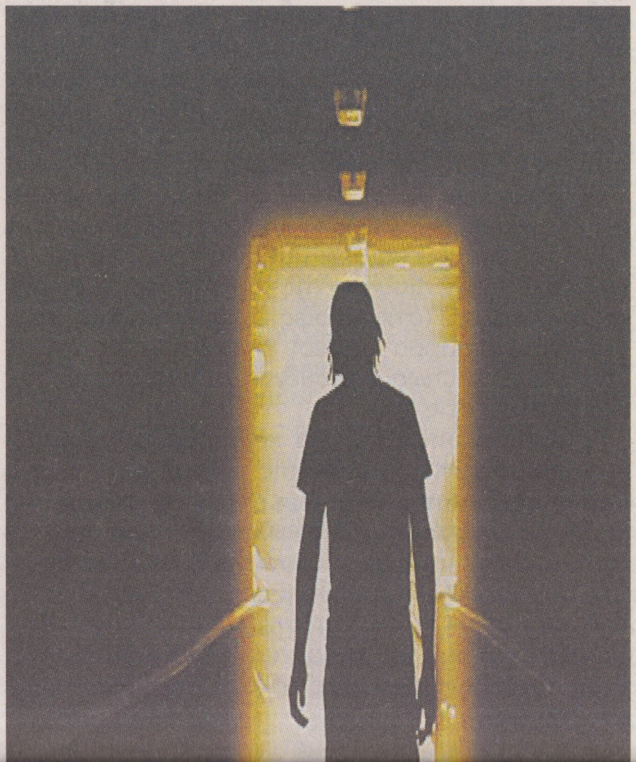
Στην ίδια κατηγορία μπορούμε να τοποθετήσουμε και τη σύγκρουση/βία/επίθεση που πολλές φορές έχει αιματηρή κατάληξη στα ενδοσχολικά όρια, με δράστες μαθητές και θύματα διδάσκοντες και μαθητές, με πληθώρα κινήτρων και μέχρι στιγμής μία συνήθη καταγραφή επιθέσεων σε αμερικανικά και βορειοευρωπαϊκά σχολεία (όταν γραφόταν το συγκεκριμένο κείμενο έγινε γνωστή αιματηρή επίθεση σε σχολείο της ισπανίας με θύμα δάσκαλο και δράστη μαθητή). Αυτή η διευκρίνιση κρίνεται απαραίτητη διότι συχνά εκφράζεται η άποψη ότι πάντα υπήρχε βία μεταξύ παιδιών/εφήβων, οπότε συνεπάγεται πως η σημερινή κατάσταση μεγιστοποιείται λόγω της δημοσιότητας που λαμβάνει.

Ασφαλώς και το bullying δεν είναι κάτι καινούργιο απλά η έκταση και η ένταση του έχει μεταβληθεί προς το χειρότερο. Όπως σημειώνει και η Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου (*Ομαδική βία*

και επιθετικότητα στα σχολεία, Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου) «η βία μεταξύ μαθητών (αγοριών) υπήρχε από παλιά στη χώρα μας, κυρίως όμως έξω από τα σχολεία, υπό τη μορφή «μονομαχίας» (αγόρι με αγόρι πάλευαν) ή υπό τη μορφή ομαδικών συγκρούσεων (ομάδα κατά ομάδας). Στην παλαιά Αθήνα, αλλά και σε άλλες περιοχές, υπήρχαν ομάδες «πετροπόλεμου» μεταξύ συνοικιών, όχι σχολικών ομάδων, και φυσικά στην ύπαιθρο. Σ' αυτές τις βίαιες και επικίνδυνες συγκρούσεις, που αποτελούσαν μάλλον ξέσπασμα έντονης εφηβικής κρίσης, υπήρχε η σοβαρή διαφορά σε σχέση με τη σημερινή βία και επιθετικότητα μαθητών, της ισότητας των αντιπάλων (άτομο κατά άτομου ή ομάδα κατά ομάδας, όχι ομάδα κατά μεμονωμένου ατόμου και μάλιστα κατά κανόνα σωματικά ή ψυχικά αδύνατου). Επί πλέον, οι συγκρούσεις ήταν εκούσιες και από τις δυο ομάδες. Η βία σήμερα διεξάγεται μέσα στο σχολείο και είναι άνανδρη(sic!), διότι η ομάδα εφαρμόζει βία σωματική ή ψυχολογική (χτυπήματα, εξευτελισμούς κάθε είδους, απειλές, κ.λπ.) κατά ενός μαθητή, παρά τη θέλησή του και, μάλιστα, κατά κανόνα σωματικά αδύνατου ή τουλάχιστον όχι επιθετικού. Συχνά, όμως, αυτό λαμβάνει χώραν και εναντίον μαθητή με καλύτερες σχολικές επιδόσεις από τους θύτες, οι οποίοι, φυσικά, αντίθετα με τη θέλησή του, του επιτίθενται για να τον μειώσουν ή να τον εξουθενώσουν σωματικά ή/και ψυχικά». Επί πλέον μια σημαντική παράμετρος που τίθεται είναι η έννοια της επανάληψης. Το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού δεν είναι ένα μεμονωμένο γεγονός, περιλαμβάνει ανισορροπία δύναμης ή εξουσίας μεταξύ του θύτη που εκφοβίζει και του θύματος που εκφοβίζεται. Πολλές φορές τα θύματα ζητούν βοήθεια από τους διευθυντές και τους δασκάλους του σχολείου, απ' ό,τι φάνηκε στην περίπτωση του Γιακουμάκη, ενώ οι λόγοι μη αποτελεσματικής διαχείρισης ποικίλλουν. Έτσι παρατηρούνται να υπάρχουν παρεμβάσεις πολιτικών προσώπων, αδιαφορία, αποσιώπηση περιστατικών από

Bullying: Το άλλο όνομα του τραμπουκισμού

σμός κατείχαν περίοπτη θέση εδώ και δεκαετίες. Τα περίφημα «καψώνια» ήταν και είναι ένας άγραφος νόμος λειτουργίας των στρατιωτικών μονάδων και στρατιωτικών σχολών. Συνεπώς το bullying υπήρχε από παλιά εντός των θεσμών του κράτους, όπως φυλακές, στρατός και σχολεία. Στους χώρους εκείνους που η βία του κράτους εμφανίζεται με μεγαλύτερη ευκρίνεια και η ασκούμενη από το ίδιο βία μετασχηματίζεται σε άλλες διαμορφωμένες συμπεριφορές

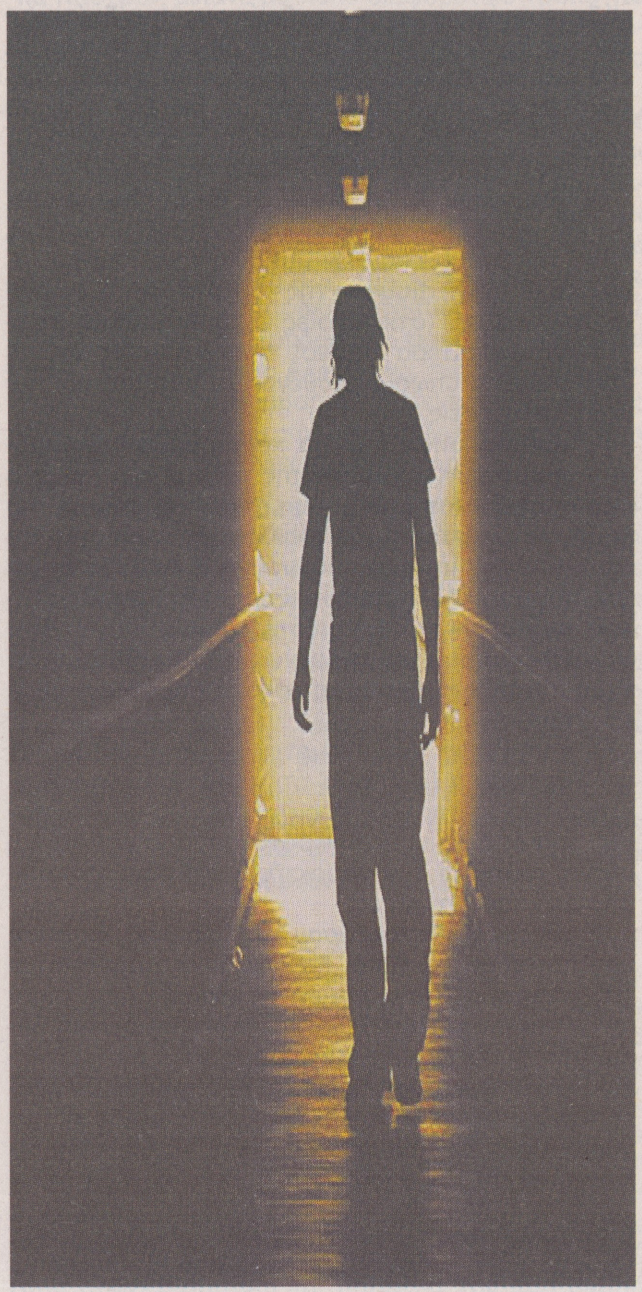
κευση των κανόνων και προτύπων συμπεριφοράς.

Αναμφίβολα, η βία του σχολείου είναι ένα φαινόμενο που μπορεί να κατανοηθεί πληρέστερα ως στοιχείο και υποσύνολο του ευρύτερου κοινωνικού ελέγχου της εκπαίδευσης, σε μια κοινωνία με διάχυτη ανισότητα και σκληρότητα σε πολλά επίπεδα. Μικρόκοσμοι της κοινωνίας που αναπαράγουν και ανατροφοδοτούν πρότυπα και συμπεριφορές της κυριαρχίας και του σύγχρονου πολιτισμού. Σχέσεις στηριγμένες στην ιδιοτέλεια, το συμφέρον και τον ανταγωνισμό. Ανειλικρινείς και ψεύτικες. Στην περίπτωση του Γιακουμάκη, οι συμπατριώτες του κρητικοί, έχοντας αποδεχθεί το κατασκευασμένο πρότυπο του «μάτσο» και νταή κρητικού τον μέμφονταν ότι: *«να δείχνεις και να φέρεσαι σαν κρητικός. Να είσαι σκληρός άνδρας, όπως όλοι οι συντοπίτες σου»*. Ο κόσμος των μεγάλων, όμως, δεν είναι ένας ενιαίος και κοινός κόσμος. Δεν μοιραζόμαστε όλοι τις ίδιες αξίες και αντιλήψεις και φυσικά ούτε τις αντίστοιχες συμπεριφορές. Ασφαλώς και η λαίλαπα της κυριαρχίας κατορθώνει, στη παρούσα χρονική στιγμή, να διεισδύει και να διαβρώνει συστηματικά και με επιμονή μεγάλα κομμάτια του πληθυσμού, ακόμη και σε εκείνα που ο φερόμενος πολιτικός αξιακός κώδικας, λογικά, δεν θα αντιμετώπιζε προβλήματα αλλοίωσης των χαρακτηριστικών του. Με τον τρόπο που εξηγείται ο λόγος για τον οποίο ασκείται αυτού του είδους ο τραμπουκισμός, ανάγει κοινωνικοπολιτικές διαδικασίες σε ατομικές αλληλεπιδράσεις που ερμηνεύονται (;) με βάση κάποια υποτιθέμενα ψυχολογικά χαρακτηριστικά τους (π.χ. χαμηλή αυτοεκτίμηση, εσωστρέφεια, ανασφάλεια κλπ) ή την οικογενειακή ανατροφή τους, καθιστώντας έτσι αόρατες τις σχέσεις εξουσίας και τις ευρύτερες θεσμοθετημένες πρακτικές που διαπερνούν αυτές τις διαδικασίες. Στις αρχές του 2015, ένας 17χρονος (Sergei Casper), μαθητής στη Ρωσία, είχε δεχτεί επίθεση από συμμαθητές του σε σχολείο της Μόσχας, οι οποίοι τον τύλιξαν με ταινία, ώστε να μην μπορεί να κουνήσει τα χέρια και τα πόδια του,

Bullying: Το άλλο όνομα του τραμπουκισμού

ξέσπασμα έντονης εφηβικής κρίσης, υπήρχε η σοβαρή διαφορά σε σχέση με τη σημερινή βία και επιθετικότητα μαθητών, της ισότητας των αντιπάλων (άτομο κατά άτομου ή ομάδα κατά ομάδας, όχι ομάδα κατά μεμονωμένου ατόμου και μάλιστα κατά κανόνα σωματικά ή ψυχικά αδύνατου). Επί πλέον, οι συγκρούσεις ήταν εκούσιες και από τις δυο ομάδες. Η βία σήμερα διεξάγεται μέσα στο σχολείο και είναι άνανδρη(sic!), διότι η ομάδα εφαρμόζει βία σωματική ή ψυχολογική (χτυπήματα, εξευτελισμούς κάθε είδους, απειλές, κ.λπ.) κατά ενός μαθητή, παρά τη θέλησή του και, μάλιστα, κατά κανόνα σωματικά αδύνατου ή τουλάχιστον όχι επιθετικού. Συχνά, όμως, αυτό λαμβάνει χώραν και εναντίον μαθητή με καλύτερες σχολικές επιδόσεις από τους θύτες, οι οποίοι, φυσικά, αντίθετα με τη θέλησή του, του επιτίθενται για να τον μειώσουν ή να τον εξουθενώσουν σωματικά ή/και ψυχικά». Επί πλέον μια σημαντική παράμετρος που τίθεται είναι η έννοια της επανάληψης. Το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού δεν είναι ένα μεμονωμένο γεγονός, περιλαμβάνει ανισορροπία δύναμης ή εξουσίας μεταξύ του θύτη που εκφοβίζει και του θύματος που εκφοβίζεται. Πολλές φορές τα θύματα ζητούν βοήθεια από τους διευθυντές και τους δασκάλους του σχολείου, απ' ό,τι φάνηκε στην περίπτωση του Γιακουμάκη, ενώ οι λόγοι μη αποτελεσματικής διαχείρισης ποικίλλουν. Έτσι παρατηρούνται να υπάρχουν παρεμβάσεις πολιτικών προσώπων, αδιαφορία, αποσιώπηση περιστατικών από τη διοίκηση για λόγους φήμης αλλά και, εν τέλει, σιωπηρή αποδοχή μιας κατάστασης. Όταν ερευνητές σημειώνουν ότι σε σχολεία της Αθήνας -και όχι μόνο- δέχονται ρατσιστικές παρατηρήσεις μαθητές από δασκάλους τότε πώς θα σταματήσουν μια αντίστοιχη κατάσταση σχολικού εκφοβισμού, για παράδειγμα, που εκφράζεται μέσω του ρατσισμού;

Το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού μελετήθηκε για πρώτη φορά το 1978 στη Νορβηγία από τον Dan Olweus (Aggression in the schools: Bullies and whipping boys), όπου παρουσιάζει δεδομένα από 5 εμπειρικές μελέτες στις οποίες συμμετείχαν περίπου 1.000 αγόρια από 12-16 ετών. Παράμετροι που λαμβάνονται υπόψη περιλαμβάνουν πτυχές της επιθετικής προσωπικότητας και κοινωνικο-ψυχολογικούς μηχανισμούς. Στον ελλαδικό χώρο το φαινόμενο απασχόλησε από τη δεκαετία του '90 και ειδικά τα τελευταία χρόνια έχουν πραγματοποιηθεί

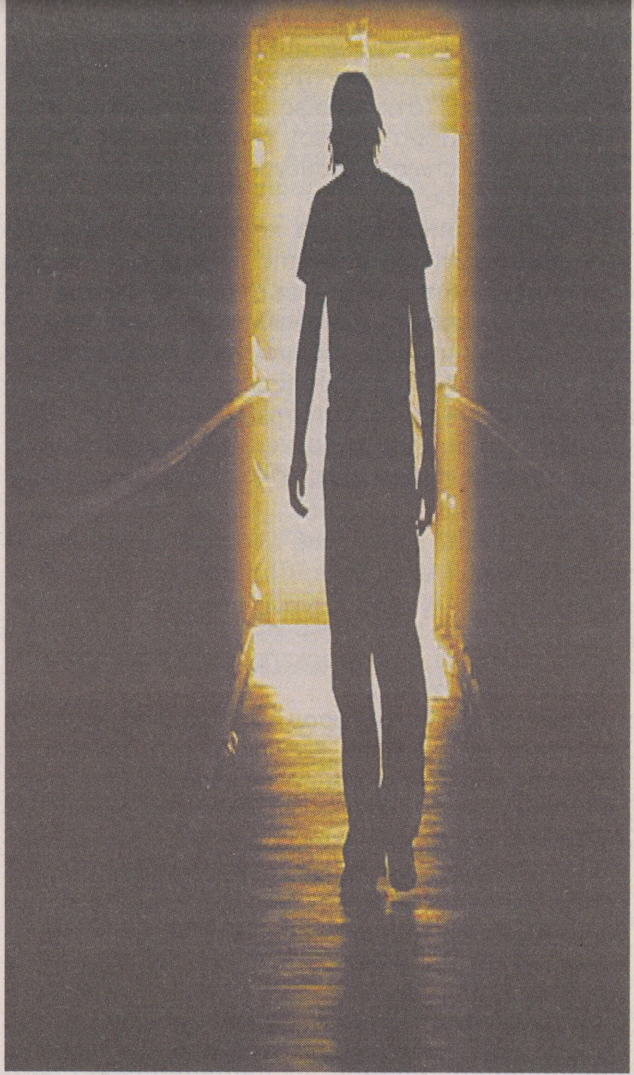
Ανειλικρινείς και ψεύτικες. Στην περίπτωση του Γιακουμάκη, οι συμπατριώτες του κρητικοί, έχοντας αποδεχθεί το κατασκευασμένο πρότυπο του «μάτσο» και νταή κρητικού τον μέμφονταν ότι: *«να δείχνεις και να φέρεσαι σαν κρητικός. Να είσαι σκληρός άνδρας, όπως όλοι οι συντοπίτες σου»*. Ο κόσμος των μεγάλων, όμως, δεν είναι ένας ενιαίος και κοινός κόσμος. Δεν μοιραζόμαστε όλοι τις ίδιες αξίες και αντιλήψεις και φυσικά ούτε τις αντίστοιχες συμπεριφορές. Ασφαλώς και η λαίλαπα της κυριαρχίας κατορθώνει, στη παρούσα χρονική στιγμή, να διεισδύει και να διαβρώνει συστηματικά και με επιμονή μεγάλα κομμάτια του πληθυσμού, ακόμη και σε εκείνα που ο φερόμενος πολιτικός αξιακός κώδικας, λογικά, δεν θα αντιμετώπιζε προβλήματα αλλοίωσης των χαρακτηριστικών του. Με τον τρόπο που εξηγείται ο λόγος για τον οποίο ασκείται αυτού του είδους ο τραμπουκισμός, ανάγει κοινωνικοπολιτικές διαδικασίες σε ατομικές αλληλεπιδράσεις που ερμηνεύονται (;) με βάση κάποια υποτιθέμενα ψυχολογικά χαρακτηριστικά τους (π.χ. χαμηλή αυτοεκτίμηση, εσωστρέφεια, ανασφάλεια κλπ) ή την οικογενειακή ανατροφή τους, καθιστώντας έτσι αόρατες τις σχέσεις εξουσίας και τις ευρύτερες θεσμοθετημένες πρακτικές που διαπερνούν αυτές τις διαδικασίες. Στις αρχές του 2015, ένας 17χρονος (Sergei Casper), μαθητής στη Ρωσία, είχε δεχτεί επίθεση από συμμαθητές του σε σχολείο της Μόσχας, οι οποίοι τον τύλιξαν με ταινία, ώστε να μην μπορεί να κουνήσει τα χέρια και τα πόδια του, και κατόπιν τον βύθισαν σε μία τουαλέτα. Στη συνέχεια τον κουβάλησαν στην τάξη, όπου όλη η επίθεση καταγράφηκε σε video, με την καθηγήτρια να μένει άπραγη μπροστά στα όσα διαδραματίζονταν και εν τέλει να βρίσκει φριχτό θάνατο κατά τον βασανισμό από τους συμμαθητές του. Οι δημοσιογράφοι μίλησαν, απλώς, για ένα μαθητή «ευαίσθητο» με αγάπη προς τις τέχνες. Όμως η γενικότερη κοινωνικοπολιτική και πολιτισμική διάσταση της σημερινής Ρωσίας εμφανίζει έντονα σεξιστικά, πατριαρχικά χαρακτηριστικά που ταυτόχρονα με την εθνικιστική ρητορεία κάποιοι δολοφονούνται ως «περιττοί». Η κεντρική εξουσία, ασφαλώς και κατασκευάζει, κατευθύνει και πριμοδοτεί εκείνες τις στάσεις και συμπεριφορές, που επιθυμεί, παρέχοντας την δέουσα ασυλία. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο μπορεί να ερμηνευτεί και η στάση τόσο της δασκάλας, όσο και των μαθητών.

Παρατηρείται, λοιπόν, στο όνομα του τραμπου-

νατου ή τουλάχιστον όχι επιθετικού. Συχνά, όμως, αυτό λαμβάνει χώραν και εναντίον μαθητή με καλύτερες σχολικές επιδόσεις από τους θύτες, οι οποίοι, φυσικά, αντίθετα με τη θέλησή του, του επιτίθενται για να τον μειώσουν ή να τον εξουθενώσουν σωματικά ή/και ψυχικά». Επί πλέον μια σημαντική παράμετρος που τίθεται είναι η έννοια της επανάληψης. Το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού δεν είναι ένα μεμονωμένο γεγονός, περιλαμβάνει ανισορροπία δύναμης ή εξουσίας μεταξύ του θύτη που εκφοβίζει και του θύματος που εκφοβίζεται. Πολλές φορές τα θύματα ζητούν βοήθεια από τους διευθυντές και τους δασκάλους του σχολείου, απ' ό,τι φάνηκε στην περίπτωση του Γιακουμάκη, ενώ οι λόγοι μη αποτελεσματικής διαχείρισης ποικίλλουν. Έτσι παρατηρούνται να υπάρχουν παρεμβάσεις πολιτικών προσώπων, αδιαφορία, αποσιώπηση περιστατικών από τη διοίκηση για λόγους φήμης αλλά και, εν τέλει, σιωπηρή αποδοχή μιας κατάστασης. Όταν ερευνητές σημειώνουν ότι σε σχολεία της Αθήνας -και όχι μόνο- δέχονται ρατσιστικές παρατηρήσεις μαθητές από δασκάλους τότε πώς θα σταματήσουν μια αντίστοιχη κατάσταση σχολικού εκφοβισμού, για παράδειγμα, που εκφράζεται μέσω του ρατσισμού;

Το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού μελετήθηκε για πρώτη φορά το 1978 στη Νορβηγία από τον Dan Olweus (Aggression in the schools: Bullies and whipping boys), όπου παρουσιάζει δεδομένα από 5 εμπειρικές μελέτες στις οποίες συμμετείχαν περίπου 1.000 αγόρια από 12-16 ετών. Παράμετροι που λαμβάνονται υπόψη περιλαμβάνουν πτυχές της επιθετικής προσωπικότητας και κοινωνικο-ψυχολογικούς μηχανισμούς. Στον ελλαδικό χώρο το φαινόμενο απασχόλησε από τη δεκαετία του '90 και ειδικά τα τελευταία χρόνια έχουν πραγματοποιηθεί έρευνες που μελετούν το φαινόμενο και δείχνουν μια αυξανόμενη τάση που αγγίζει το 20% των μαθητών να έχουν εμπλακεί είτε ως θύτες είτε ως θύματα σε καταστάσεις σχολικού εκφοβισμού. Ενώ το αντίστοιχο ποσοστό σε πανευρωπαϊκό επίπεδο ανέρχεται περίπου στο 30%.

Όμως, ο εκφοβισμός, ασφαλώς και δεν εμφανίζεται μόνον στον κόσμο των ανηλίκων ή σε σχολικά περιβάλλοντα. Κατ' εξοχήν ο στρατός είναι ένας χώρος όπου η ταπείνωση, η κοροϊδία και ο εξευτελι-

μεταξύ των καταπιεσμένων. Ο θύτης στη περίπτωση του τραμπουκισμού είναι ταυτόχρονα και θύμα, όντως δεχόμενο πάνω του καταπίεση από το κράτος και άλλους θεσμούς. Διότι και το ίδιο το σχολείο ως θεσμός ασκεί βία κατά ποικίλους τρόπους στους μαθητές/μαθήτριες. Σε αντίθεση με το παρελθόν, η σχολική εξουσία σήμερα δεν θεμελιώνεται πλέον τόσο πάνω στην άσκηση φυσικής βίας (π.χ. με το χάρακα και τη βίτσα) όσο με τη χειραγώγηση, τη συναίνεση, τον προσεταιρισμό και την εσωτερί-

θυσμού, ακόμη και σε εκείνα που ο φερόμενος πολιτικός αξιακός κώδικας, λογικά, δεν θα αντιμετώπιζε προβλήματα αλλοίωσης των χαρακτηριστικών του. Με τον τρόπο που εξηγείται ο λόγος για τον οποίο ασκείται αυτού του είδους ο τραμπουκισμός, ανάγει κοινωνικοπολιτικές διαδικασίες σε ατομικές αλληλεπιδράσεις που ερμηνεύονται (;) με βάση κάποια υποτιθέμενα ψυχολογικά χαρακτηριστικά τους (π.χ. χαμηλή αυτοεκτίμηση, εσωστρέφεια, ανασφάλεια κλπ) ή την οικογενειακή ανατροφή τους, καθιστώντας έτσι αόρατες τις σχέσεις εξουσίας και τις ευρύτερες θεσμοθετημένες πρακτικές που διαπερνούν αυτές τις διαδικασίες. Στις αρχές του 2015, ένας 17χρονος (Sergei Casper), μαθητής στη Ρωσία, είχε δεχτεί επίθεση από συμμαθητές του σε σχολείο της Μόσχας, οι οποίοι τον τύλιξαν με ταινία, ώστε να μην μπορεί να κουνήσει τα χέρια και τα πόδια του, και κατόπιν τον βύθισαν σε μία τουαλέτα. Στη συνέχεια τον κουβάλησαν στην τάξη, όπου όλη η επίθεση καταγράφηκε σε video, με την καθηγήτρια να μένει άπραγη μπροστά στα όσα διαδραματίζονταν και εν τέλει να βρίσκει φριχτό θάνατο κατά τον βασανισμό από τους συμμαθητές του. Οι δημοσιογράφοι μίλησαν, απλώς, για ένα μαθητή «ευαίσθητο» με αγάπη προς τις τέχνες. Όμως η γενικότερη κοινωνικοπολιτική και πολιτισμική διάσταση της σημερινής Ρωσίας εμφανίζει έντονα σεξιστικά, πατριαρχικά χαρακτηριστικά που ταυτόχρονα με την εθνικιστική ρητορεία κάποιοι δολοφονούνται ως «περιττοί». Η κεντρική εξουσία, ασφαλώς και κατασκευάζει, κατευθύνει και πριμοδοτεί εκείνες τις στάσεις και συμπεριφορές, που επιθυμεί, παρέχοντας την δέουσα ασυλία. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο μπορεί να ερμηνευτεί και η στάση τόσο της δασκάλας, όσο και των μαθητών.

Παρατηρείται, λοιπόν, στο όνομα του τραμπουκισμού ένα τσουβάλιασμα των περιστατικών, ανεξαρτήτως έντασης και χαρακτηριστικών, που στην ουσία περιορίζεται στο να εξατομικεύει τις συμπεριφορές, δείχνοντας με το δάχτυλο το μαθητή (δράστη και θύμα) και την οικογένεια, βγάζοντας σταθερά απ' έξω την εξουσία. Έτσι, καταλήγει στο να συμβάλλει στην παγίωση και ενίσχυση των σχέσεων εξουσίας και καταπίεσης που, κατά τ' άλλα, μοιάζει να αμφισβητεί και να υπονομεύει.

Αναρχικός Πυρήνας Χαλκίδας

ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΙΑΣ...

Η Ρενέ-Χίρσον Φιλιππάκη (τακτική καθηγήτρια στο Τμήμα κοινωνικής ανθρωπολογίας και ιστορίας του Πανεπιστημίου του Αιγαίου, στην Λέσβο, την περίοδο 1987-97, καθηγήτρια στο πανεπιστήμιο Brooks στην Οξφόρδη κ.α.) εγκαταστάθηκε το 1972 στην Κοκκινιά, όπου έζησε για δεκατέσσερις μήνες στον μεγάλο συνοικισμό προσφύγων και συγκεκριμένα στην γειτονιά των Γερμανικών.

Στην ανθρωπολογική μελέτη της με τίτλο «Κληρονόμοι της Μικρασιατικής καταστροφής - Η κοινωνική ζωή των Μικρασιατών προσφύγων στον Πειραιά καταγράφει την εμπειρία της από το διάστημα που έζησε στον τόπο αυτό. Η Κοκκινιά αποτελούσε τον μεγαλύτερο προσφυγικό συνοικισμό του Πειραιά, ιδρύθηκε το 1923, δέκα χρόνια αργότερα είχε πληθυσμό που έφθανε τους 40.000 ανθρώπους, ενώ το 1971 άγγιξε τον αριθμό των 80.000 ανθρώπων.

Σύμφωνα με την Σύμβαση της Λωζάννης που υπογράφηκε από το τουρκικό και ελληνικό κράτος, στις 30 Ιανουαρίου του 1923, επιβλήθηκε ο ξεριζωμός εκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων χριστιανών και μουσουλμάνων σε μια άνευ ιστορικού προηγουμένου εθνοκάθαρση, που επικυρώθηκε από τις Μεγάλες Δυνάμεις με την Συνθήκη πλέον της Λωζάνης, στις 24 Ιουλίου του 1923, σβήνοντας κάθε ελπίδα επιστροφής.

Στον πρόλογο της αγγλικής έκδοσης (1987) η συγγραφέας αναφέρει ενδεικτικά:

«Είχα ζήσει τρεις μήνες στα Γερμανικά, όταν μια μέρα ενώ σκούπιζα το πεζοδρόμιο με περισσή επιμέλεια, με σταμάτησε μια γειτόνισσα. «Ξέρω, Ρένα», μου είπε, «ήρθες εδώ να κάνεις το μάθημα της προσφυγιάς». Γι' αυτούς η προσφυγιά ήταν τα βιώματα μιας ολόκληρης ζωής. Η ίδια η λέξη «προσφυγιά» είχε διαφορετικά σημασιολογικά επίπεδα. Το βιβλίο μου αποτελεί λοιπόν μια προσπάθεια να παρουσιάσω αυτές τις εμπειρίες και να αναδείξω, στο πλαίσιο της ανάλυσης, την ποιότητα και τον πλούτο της ζωής που αναπτύχθηκε εκεί παρά τις μεγάλες οικονομικές δυσκολίες. Αποτελεί εντέλει φόρο τιμής στους ανθρώπους της Κοκκινιάς, που με δίδαξαν

τον επιμερισμό των πόρων που ήταν διαθέσιμοι, μια δύναμη διόλου ευκαταφρόνητη.

Τα προκατασκευασμένα σπίτια, φτιαγμένα από φθηνά υλικά, βαμμένα σε απαλούς χρωματικούς συνδυασμούς με τα στενά, αλλά πεντακάθαρα, δωμάτια πολλαπλής χρήσης. Τα γεμάτα γλάστρες μπαλκόνια που έμοιαζαν με μικροσκοπικούς κήπους και η καθαριότητα φανέρωναν το πείσμα, την περηφάνια και την αποφασιστικότητα των κατοίκων να αντιμετωπίσουν μόνοι τους κάθε λογής προβλήματα και φαινομενικά ανυπέρβλητες αντιξοότητες. *«Αν δεν φροντίζαμε τα σπίτια, θα μας έπεφταν στο κεφάλι»*, συνήθιζαν να λένε.

Η προσωπική και συλλογική δέσμευση, η πεποίθηση ότι διέθεταν μια παράδοση ξεχωριστή φανέρωναν την αίσθηση μιας ταυτότητας διαφορετικής από εκείνη της μητροπολιτικής κοινωνίας, που σημάδευε ακόμη και τους ανθρώπους της δεύτερης και της τρίτης γενιάς. Αυτή ακριβώς η ταυτότητα του μικρασιάτη πρόσφυγα ερχόταν να σταθεί απέναντι σε ό,τι τους επιβλήθηκε με την βία, ήταν το «όριο» που έθεσαν οι ίδιοι στην διαγραφή πρώτα απ' όλα της μνήμης της «άλλης» ζωής που στερήθηκαν.

Οι άνθρωποι αυτοί έπλασαν, όπως περιγράφει η Ρενέ μια ολοκληρωμένη και ζωντανή κοινότητα, παρά την ανέχεια και την πολιτική τους περιθωριοποίηση με σαφή αίσθηση της ταυτότητας και συγκεκριμένων αξιών (στις οποίες το θρησκευτικό στοιχείο ήταν ιδιαίτερα έντονο), επιδεικνύοντας ταυτόχρονα ένα εντυπωσιακό σθένος να υπερβαίνουν τις υλικές στερήσεις.

Γι' αυτούς, όπως και για κάθε ομάδα ξεριζωμένων ανθρώπων, η γέφυρα της μνήμης είναι εκείνη που οδηγεί στον «τόπο» της ανασυγκρότησης της ζωής τους, αλλά και εξασφαλίζει την συνέχεια. Θα ήταν περιττό ίσως να πούμε ότι η σπουδαιότητα της προφορικής παράδοσης, δηλαδή της εξάσκησης της μνήμης, σε κοινότητες ανθρώπων στις οποίες εκλείπει (και επομένως η αφομοίωση είναι ένας συνεχής κίνδυνος) η γραπτή παράδοση, είναι ανεκτίμητη.

Οι αφηγήσεις των παλιότερων ξαναζωντάνευαν

ένας χώρος στον οποίο είχαν πρόσβαση ορισμένα μόνο άτομα, και η οικογένεια αποτελούσε μια αυτόνομη μονάδα. Μπορούμε να αντιληφθούμε ότι τα γνωρίσματα αυτά διαχωρίζουν και καθιστούν αποσπασματικές τις σχέσεις μέσα στην κοινότητα. Το συμφέρον, ατομικό και οικογενειακό, προκαλούσε εντάσεις, ανταγωνισμούς, ζήλιες, ακόμη και έχθρα ανάμεσα στις οικογένειες.

Υπήρχε ωστόσο και η γειτονιά, ένας άλλος βασικός θεσμός γύρω από τον οποίο διαμορφωνόταν η ζωή στα Γερμανικά. ***Οι σχέσεις γειτονίας καθορίζονταν ρητά από αξίες που συνεπάγονταν κοινωνικότητα, συνεργασία και συχνές ανταλλαγές, απτές***

για δεκατέσσερις μήνες στον μεγάλο συνοικισμό προσφύγων και συγκεκριμένα στην γειτονιά των Γερμανικών.

Στην ανθρωπολογική μελέτη της με τίτλο «Κληρονόμοι της Μικρασιατικής καταστροφής - Η κοινωνική ζωή των Μικρασιατών προσφύγων στον Πειραιά καταγράφει την εμπειρία της από το διάστημα που έζησε στον τόπο αυτό. Η Κοκκινιά αποτελούσε τον μεγαλύτερο προσφυγικό συνοικισμό του Πειραιά, ιδρύθηκε το 1923, δέκα χρόνια αργότερα είχε πληθυσμό που έφθανε τους 40.000 ανθρώπους, ενώ το 1971 άγγιξε τον αριθμό των 80.000 ανθρώπων.

Σύμφωνα με την Σύμβαση της Λωζάννης που υπογράφηκε από το τουρκικό και ελληνικό κράτος, στις 30 Ιανουαρίου του 1923, επιβλήθηκε ο ξεριζωμός εκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων χριστιανών και μουσουλμάνων σε μια άνευ ιστορικού προηγουμένου εθνοκάθαρση, που επικυρώθηκε από τις Μεγάλες Δυνάμεις με την Συνθήκη πλέον της Λωζάνης, στις 24 Ιουλίου του 1923, σβήνοντας κάθε ελπίδα επιστροφής.

Στον πρόλογο της αγγλικής έκδοσης (1987) η συγγραφέας αναφέρει ενδεικτικά:

«Είχα ζήσει τρεις μήνες στα Γερμανικά, όταν μια μέρα ενώ σκούπιζα το πεζοδρόμιο με περισσή επιμέλεια, με σταμάτησε μια γειτόνισσα. «Ξέρω, Ρένα», μου είπε, «ήρθες εδώ να κάνεις το μάθημα της προσφυγιάς». Γι' αυτούς η προσφυγιά ήταν τα βιώματα μιας ολόκληρης ζωής. Η ίδια η λέξη «προσφυγιά» είχε διαφορετικά σημασιολογικά επίπεδα. Το βιβλίο μου αποτελεί λοιπόν μια προσπάθεια να παρουσιάσω αυτές τις εμπειρίες και να αναδείξω, στο πλαίσιο της ανάλυσης, την ποιότητα και τον πλούτο της ζωής που αναπτύχθηκε εκεί παρά τις μεγάλες οικονομικές δυσκολίες. Αποτελεί εντέλει φόρο τιμής στους ανθρώπους της Κοκκινιάς, που με δίδαξαν τόσα πολλά για την ζωή και το νόημα της ώστε ποτέ δεν θα μπορέσω να ξεπληρώσω με κάποιο παρόμοιο τρόπο αυτά που τους οφείλω».

Η Ρενέ καταγράφει την εικόνα που αντίκρυζε, όποιος περνούσε, από τα παλιά προσφυγικά της Αθήνας και του Πειραιά, με τα πολύχρωμα σπίτια, τις μπουγάδες που κρέμονταν ανάμεσα στους φανοστάτες και τα παιδιά, που έπαιζαν στους πεντακάθαρους παρ' ότι άστρωτους και γεμάτους λακκούβες δρόμους.

Η κρατική μέριμνα εκκωφαντικά απούσα, αλλά παρ' όλα αυτά οι φτωχογειτονιές δεν είχαν εξαθλιωθεί ούτε στο ελάχιστο, παρ' ότι ακουγόταν συχνά ότι οι κάτοικοι τους ήταν καβγατζήδες. Οι εντάσεις, που ήταν πράγματι συχνές, οφείλονταν στην διαβίωση σε σπίτια με ανύπαρκτη μόνωση, σε μια πυκνοκατοικημένη περιοχή, στην οποία ήταν καθημερινό φαι-

για που έμοιαζαν με μικροσκοπικούς κήπους και η καθαριότητα φανέρωναν το πείσμα, την περηφάνια και την αποφασιστικότητα των κατοίκων να αντιμετωπίσουν μόνοι τους κάθε λογής προβλήματα και φαινομενικά ανυπέρβλητες αντιξοότητες. *«Αν δεν φροντίζαμε τα σπίτια, θα μας έπεφταν στο κεφάλι»*, συνήθιζαν να λένε.

Η προσωπική και συλλογική δέσμευση, η πεποίθηση ότι διέθεταν μια παράδοση ξεχωριστή φανέρωναν την αίσθηση μιας ταυτότητας διαφορετικής από εκείνη της μητροπολιτικής κοινωνίας, που σημάδευε ακόμη και τους ανθρώπους της δεύτερης και της τρίτης γενιάς. Αυτή ακριβώς η ταυτότητα του μικρασιάτη πρόσφυγα ερχόταν να σταθεί απέναντι σε ό,τι τους επιβλήθηκε με την βία, ήταν το «όριο» που έθεσαν οι ίδιοι στην διαγραφή πρώτα απ' όλα της μνήμης της «άλλης» ζωής που στερήθηκαν.

Οι άνθρωποι αυτοί έπλασαν, όπως περιγράφει η Ρενέ μια ολοκληρωμένη και ζωντανή κοινότητα, παρά την ανέχεια και την πολιτική τους περιθωριοποίηση με σαφή αίσθηση της ταυτότητας και συγκεκριμένων αξιών (στις οποίες το θρησκευτικό στοιχείο ήταν ιδιαίτερα έντονο), επιδεικνύοντας ταυτόχρονα ένα εντυπωσιακό σθένος να υπερβαίνουν τις υλικές στερήσεις.

Γι' αυτούς, όπως και για κάθε ομάδα ξεριζωμένων ανθρώπων, η γέφυρα της μνήμης είναι εκείνη που οδηγεί στον «τόπο» της ανασυγκρότησης της ζωής τους, αλλά και εξασφαλίζει την συνέχεια. Θα ήταν περιττό ίσως να πούμε ότι η σπουδαιότητα της προφορικής παράδοσης, δηλαδή της εξάσκησης της μνήμης, σε κοινότητες ανθρώπων στις οποίες εκλείπει (και επομένως η αφομοίωση είναι ένας συνεχής κίνδυνος) η γραπτή παράδοση, είναι ανεκτίμητη.

Οι αφηγήσεις των παλιότερων ξαναζωντάνευαν την περασμένη ζωή, -παρ' ότι μπορούσαν να χαρακτηριστούν σε πολλές περιπτώσεις ως υποκειμενικές αναμνήσεις- και συγκροτούσαν μια συλλογική μνήμη, αλλά και τον χαρακτήρα της διαφοροποίησης από τους ντόπιους.

Οι γυναίκες εξιστορούσαν την ζωή στις γειτονιές της πατρίδας τους και θυμούνταν τις σχέσεις με τις άλλες κοινότητες αρμενίων, εβραίων ή τούρκων (στην Κοκκινιά όταν ήθελαν να περιγράψουν μια θορυβώδη συγκέντρωση έλεγαν πως ήταν σαν *«εβραίικος μαχαλάς»*). Αναμνήσεις και περιγραφές οι οποίες τόνιζαν την αρμονία και την καλή προαίρεση, που χαρακτήριζε την σχέση τους με τις άλλες κοινότητες, αλλά και τον αμοιβαίο σεβασμό, και εξηγούσαν την έντονη πεποίθηση ότι δεν έφταιγε ο τουρκικός πληθυσμός, αλλά οι παρεμβάσεις των μεγάλων δυνάμεων, για τον ξεριζωμό. Σε αντίθεση, όμως, με

ένας χώρος στον οποίο είχαν πρόσβαση ορισμένα μόνο άτομα, και η οικογένεια αποτελούσε μια αυτόνομη μονάδα. Μπορούμε να αντιληφθούμε ότι τα γνωρίσματα αυτά διαχωρίζουν και καθιστούν αποσπασματικές τις σχέσεις μέσα στην κοινότητα. Το συμφέρον, ατομικό και οικογενειακό, προκαλούσε εντάσεις, ανταγωνισμούς, ζήλιες, ακόμη και έχθρα ανάμεσα στις οικογένειες.

Υπήρχε ωστόσο και η γειτονιά, ένας άλλος βασικός θεσμός γύρω από τον οποίο διαμορφωνόταν η ζωή στα Γερμανικά. ***Οι σχέσεις γειτονίας καθορίζονταν ρητά από αξίες που συνεπάγονταν κοινωνικότητα, συνεργασία και συχνές ανταλλαγές, απτές και μη. Σύμφωνα με αυτές τις αξίες, στην ιδεώδη εκδοχή της η ζωή στην γειτονιά διακρινόταν από πνεύμα ενσωμάτωσης και ισότητας, αφού δεν απέκλειε κανέναν και ο κώδικάς της αφορούσε τους πάντες.***

Οι οικογενειακές δεσμεύσεις πρόσθεταν ασφαλώς ένταση και αμφισημία στην κατάσταση. Οι υποχρεώσεις προς την γειτονιά όμως αντιστάθμιζαν κάθε τάση απομόνωσης της οικογένειας ή αποξένωσης του ατόμου. ***Σε επίπεδο ανάλυσης, οι αρχές της γειτονιάς, καθώς είχαν την τάση να παραμερίζουν τις διαιρέσεις και να εξισώνουν τις διαφορές, δήλωναν έναν τρόπο προσανατολισμού, που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί «ανοικτός» και κοινοτικός.***

Αντίθετα ο θεσμός της οικογένειας που ήταν «κλειστή» και ανταγωνιστική, έτεινε να διαιρεί την κοινότητα σε αυτόνομες μονάδες. Σε όλη την περιο-

νου εθνοκάθαρση, που επικυρώθηκε από τις Μεγάλες Δυνάμεις με την Συνθήκη πλέον της Λωζάνης, στις 24 Ιουλίου του 1923, σβήνοντας κάθε ελπίδα επιστροφής.

Στον πρόλογο της αγγλικής έκδοσης (1987) η συγγραφέας αναφέρει ενδεικτικά:

«Είχα ζήσει τρεις μήνες στα Γερμανικά, όταν μια μέρα ενώ σκούπιζα το πεζοδρόμιο με περισσή επιμέλεια, με σταμάτησε μια γειτόνισσα. «Ξέρω, Ρένα», μου είπε, «ήρθες εδώ να κάνεις το μάθημα της προσφυγιάς». Γι' αυτούς η προσφυγιά ήταν τα βιώματα μιας ολόκληρης ζωής. Η ίδια η λέξη «προσφυγιά» είχε διαφορετικά σημασιολογικά επίπεδα. Το βιβλίο μου αποτελεί λοιπόν μια προσπάθεια να παρουσιάσω αυτές τις εμπειρίες και να αναδείξω, στο πλαίσιο της ανάλυσης, την ποιότητα και τον πλούτο της ζωής που αναπτύχθηκε εκεί παρά τις μεγάλες οικονομικές δυσκολίες. Αποτελεί εντέλει φόρο τιμής στους ανθρώπους της Κοκκινιάς, που με δίδαξαν τόσα πολλά για την ζωή και το νόημα της ώστε ποτέ δεν θα μπορέσω να ξεπληρώσω με κάποιο παρόμοιο τρόπο αυτά που τους οφείλω».

Η Ρενέ καταγράφει την εικόνα που αντίκρυζε, όποιος περνούσε, από τα παλιά προσφυγικά της Αθήνας και του Πειραιά, με τα πολύχρωμα σπίτια, τις μπουγάδες που κρέμονταν ανάμεσα στους φανοστάτες και τα παιδιά, που έπαιζαν στους πεντακάθαρους παρ' ότι άστρωτους και γεμάτους λακκούβες δρόμους.

Η κρατική μέριμνα εκκωφαντικά απούσα, αλλά παρ' όλα αυτά οι φτωχογειτονιές δεν είχαν εξαθλιωθεί ούτε στο ελάχιστο, παρ' ότι ακουγόταν συχνά ότι οι κάτοικοι τους ήταν καβγατζήδες. Οι εντάσεις, που ήταν πράγματι συχνές, οφείλονταν στην διαβίωση σε σπίτια με ανύπαρκτη μόνωση, σε μια πυκνοκατοικημένη περιοχή, στην οποία ήταν καθημερινό φαινόμενο οι εκκωφαντικοί θόρυβοι από τα διερχόμενα λεωφορεία ή τρίκυκλα.

Η πρόνοια για την επιβίωση επέβαλλε τα κατάλληλα «προξενιά», ενώ η αποτυχία εξασφάλισης προίκας ήταν συχνά η αιτία έκφρασης απαξιωτικών σχολίων για εκείνες που έμειναν «ξεβράκωτες». Η θέση της γυναίκας ήταν αναμφίβολα υποδεέστερη, εξαρτημένη από τον γάμο και η εξουσία τού άνδρα αναμφισβήτητη, όμως οι γυναίκες ασκούσαν σημαντική επιρροή στους άνδρες, η εξουσία τους παρ' ότι αφανής και διακριτική, υπαρκτή. Το βαλάντιο κάθε νοικοκυριού ήταν στα χέρια των γυναικών, που έκαναν κουμάντο για την ικανοποίηση των αναγκών και

Οι άνθρωποι αυτοί έπλασαν, όπως περιγράφει η Ρενέ μια ολοκληρωμένη και ζωντανή κοινότητα, παρά την ανέχεια και την πολιτική τους περιθωριοποίηση με σαφή αίσθηση της ταυτότητας και συγκεκριμένων αξιών (στις οποίες το θρησκευτικό στοιχείο ήταν ιδιαίτερα έντονο), επιδεικνύοντας ταυτόχρονα ένα εντυπωσιακό σθένος να υπερβαίνουν τις υλικές στερήσεις.

Γι' αυτούς, όπως και για κάθε ομάδα ξεριζωμένων ανθρώπων, η γέφυρα της μνήμης είναι εκείνη που οδηγεί στον «τόπο» της ανασυγκρότησης της ζωής τους, αλλά και εξασφαλίζει την συνέχεια. Θα ήταν περιττό ίσως να πούμε ότι η σπουδαιότητα της προφορικής παράδοσης, δηλαδή της εξάσκησης της μνήμης, σε κοινότητες ανθρώπων στις οποίες εκλείπει (και επομένως η αφομοίωση είναι ένας συνεχής κίνδυνος) η γραπτή παράδοση, είναι ανεκτίμητη.

Οι αφηγήσεις των παλιότερων ξαναζωντάνευαν την περασμένη ζωή, -παρ' ότι μπορούσαν να χαρακτηριστούν σε πολλές περιπτώσεις ως υποκειμενικές αναμνήσεις- και συγκροτούσαν μια συλλογική μνήμη, αλλά και τον χαρακτήρα της διαφοροποίησης από τους ντόπιους.

Οι γυναίκες εξιστορούσαν την ζωή στις γειτονιές της πατρίδας τους και θυμούνταν τις σχέσεις με τις άλλες κοινότητες αρμενιών, εβραίων ή τούρκων (στην Κοκκινιά όταν ήθελαν να περιγράψουν μια θορυβώδη συγκέντρωση έλεγαν πως ήταν σαν «*εβραίικος μαχαλάς*»). Αναμνήσεις και περιγραφές οι οποίες τόνιζαν την αρμονία και την καλή προαίρεση, που χαρακτήριζε την σχέση τους με τις άλλες κοινότητες, αλλά και τον αμοιβαίο σεβασμό, και εξηγούσαν την έντονη πεποίθηση ότι δεν έφταιγε ο τουρκικός πληθυσμός, αλλά οι παρεμβάσεις των μεγάλων δυνάμεων, για τον ξεριζωμό. Σε αντίθεση, όμως, με τους παλαιότερους που είχαν έντονα βιώματα από τις μεικτές κοινότητες, οι νεότεροι ανάπτυσσαν σωβινιστικές απόψεις.

Η Χίρσον τονίζει ότι οι σχέσεις που βασίζονταν στην γεωγραφική εγγύτητα και ειδικά οι σχέσεις μεταξύ γειτόνων, είχαν ιδιαίτερη βαρύτητα, όταν μάλιστα σχετίζονταν με την υπόληψη μιας οικογένειας, που προσδιοριζόταν από την συμπεριφορά των μελών της.

«Στα Γερμανικά η οικογένεια και το νοικοκυριό βρίσκονταν στο επίκεντρο της προσωπικής δέσμευσης και της αφοσίωσης κάθε ατόμου. Η αυτονομία του νοικοκυριού οριζόταν με σαφήνεια: το σπίτι ήταν

ένας χώρος στον οποίο είχαν πρόσβαση ορισμένα μόνο άτομα, και η οικογένεια αποτελούσε μια αυτόνομη μονάδα. Μπορούμε να αντιληφθούμε ότι τα γνωρίσματα αυτά διαχωρίζουν και καθιστούν αποσπασματικές τις σχέσεις μέσα στην κοινότητα. Το συμφέρον, ατομικό και οικογενειακό, προκαλούσε εντάσεις, ανταγωνισμούς, ζήλιες, ακόμη και έχθρα ανάμεσα στις οικογένειες.

Υπήρχε ωστόσο και η γειτονιά, ένας άλλος βασικός θεσμός γύρω από τον οποίο διαμορφωνόταν η ζωή στα Γερμανικά. ***Οι σχέσεις γειτονίας καθορίζονταν ρητά από αξίες που συνεπάγονταν κοινωνικότητα, συνεργασία και συχνές ανταλλαγές, αππές και μη. Σύμφωνα με αυτές τις αξίες, στην ιδεώδη εκδοχή της η ζωή στην γειτονιά διακρινόταν από πνεύμα ενσωμάτωσης και ισότητας, αφού δεν απέκλειε κανέναν και ο κώδικάς της αφορούσε τους πάντες.***

Οι οικογενειακές δεσμεύσεις προσέθεταν ασφαλώς ένταση και αμφισημία στην κατάσταση. Οι υποχρεώσεις προς την γειτονιά όμως αντιστάθμιζαν κάθε τάση απομόνωσης της οικογένειας ή αποξένωσης του ατόμου. ***Σε επίπεδο ανάλυσης, οι αρχές της γειτονιάς, καθώς είχαν την τάση να παραμερίζουν τις διαιρέσεις και να εξισώνουν τις διαφορές, δήλωναν έναν τρόπο προσανατολισμού, που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί «ανοικτός» και κοινοτικός.***

Αντίθετα ο θεσμός της οικογένειας που ήταν «κλειστή» και ανταγωνιστική, έτεινε να διαιρεί την κοινότητα σε αυτόνομες μονάδες. Σε όλη την περιοχή πάντως τα άτομα συνδέονταν μεταξύ τους χάρη στις σχέσεις γειτονίας, φιλίας, και πνευματικής συγγένειας (κουμπαριάς). Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι τρόποι με τους οποίους οι διαφορετικοί αυτοί κοινωνικοί θεσμοί αλληλεπικαλύπτονταν, για να καταλήξουν σε αμφισημίες και εντάσεις αλλά και σε σαφείς περιπτώσεις αρμονίας και ενσωμάτωσης.

Η έντονη ζωντάνια ήταν ένα από τα πιο εντυπωσιακά γνωρίσματα της Κοκκινιάς και άλλων προσφυγικών συνοικισμών της πόλης.

Οι πιο ηλικιωμένοι Αθηναίοι τη θυμούνται με νοσταλγία, γιατί εξαφανίστηκε από πολλές περιοχές

όταν επικράτησαν οι πολυκατοικίες. Ωστόσο το 1972, σε μέρη όπως η Κοκκινιά, αποτελούσε σημαντικό στοιχείο, της καθημερινής ζωής και μείζονα όψη της κοινωνικής οργάνωσης. Λόγω του ήπιου κλίματος, τους περισσότερους μήνες ο κόσμος περνά πολύ χρόνο έξω από το σπίτι. Στην Κοκκινιά οι δρόμοι, οι γωνίες, τα πεζοδρόμια και οι πλατείες ήταν το πεδίο των δραστηριοτήτων της γειτονιάς. Μόλις έμπαινε η άνοιξη, οι δρόμοι και οι πλατείες ζωντάνευαν, καθώς οι γυναίκες μαζεύονταν έξω για να κουβεντιάσουν ή να καθίσουν σε παρέες στα πεζοδρόμια, κεντώντας ή πλέκοντας. Στους χωματόδρομους τα παιδιά έβγαιναν για παιχνίδι και οι άντρες έστηναν τραπέζια για να παίξουν χαρτιά ή τάβλι».

Η Ρενέ παρατηρεί ότι οι ισχυροί δεσμοί μεταξύ των γειτόνων συνιστούσαν μια απόδειξη της πολυπλοκότητας των κοινωνικών σχέσεων, που είχαν δημιουργηθεί επί δεκαετίες στους προσφυγικούς καταυλισμούς, οι οποίοι ήταν γεωγραφικά και όχι μόνο αποκομμένοι από την πόλη. Εδώ το στοιχείο της παράδοσης για μιαν ακόμη φορά αποδεικνύεται καταλυτικό, καθώς η ζωή της γειτονιάς όχι μόνο δεν ήταν άγνωστη και ξένη, αλλά κατείχε σημαντική θέση στις αναμνήσεις της προηγούμενης ζωής, όπου ήταν έντονα τα στοιχεία της αμοιβαιότητας, της αλληλεξάρτησης και της συνεργασίας.

Είναι αλήθεια, ότι οι κάτοικοι μιας γειτονιάς ενδιαφέρονταν έντονα για οτιδήποτε έκαναν οι άλλοι λόγω φυσικά και της εγγύτητας, αλλά και της πυκνότητας του πληθυσμού. Τα νέα κυκλοφορούσαν

ντρέχτα», «καταδεκτική» (λέξη που υποδήλωνε την γεφύρωση των διαφορών κοινωνικής θέσης) σε αντίθεση με εκείνες που λέγονταν «ψηλομύτες». Ο φόβος της γελοιοποίησης ήταν έντονος για κάποιον που επεδείκνυε επιδεικτική συμπεριφορά και θα μπορούσε να χαρακτηριστεί «φαντασμένος»: *«Η κοινωνική συμμόρφωση ενισχυόταν από την πεποίθηση ότι ο φθόνος αλλά και ο θαυμασμός εμπεριέχουν μια βλαπτική δύναμη, το «κακό μάτι». Η δύναμη του φθόνου θεωρούνταν ικανή να καταστρέψει την ιδεώδη αρμονία και την κοινωνικότητα στην γειτονιά. Το 1972 οι οικονομικά ανερχόμενες οικογένειες ανησυχούσαν μήπως προκαλέσουν την ζήλια των γειτόνων τους. Μια γυναίκα συμβούλευε την παντρεμένη κόρη της, καθώς κατεδαφιζόταν το προσφυγικό τους σπίτι: «μην ξεχάσεις να χαιρετίσεις τους γείτονες, για να μην πουν ότι έχεις ψηλή μύτη τώρα που χτίζεις δικό σου σπίτι». Η καλοτυχία ή η επιτυχία όμως μπορούσαν εύκολα να οδηγήσουν σε επιδεικτική συμπεριφορά (αφού αποτελούσαν την βάση για περισσότερη αναγνώριση και κύρος) και με αυτόν τον τρόπο να προκαλέσουν κακόβουλα κουτσομπολιά».*

Παρ' όλα αυτά η «κακιά γλώσσα» ήταν κοινωνικά καταδικαστέα παρ' ότι η διατύπωση κρίσεων και απόψεων για τους άλλους ήταν αναπόσπαστο μέρος του κουτσομπολιού: *«Για να διατηρηθούν όμως οι αρμονικές σχέσεις με τους γείτονες, οι κουβέντες αυτού του είδους περιορίζονταν μεταξύ λίγων έμπιστων φιλενάδων. Μερικές φορές μόλις δύο γυναίκες τέλειωναν την κριτική μιας τρίτης, αυτή έκανε την εμφάνισή της. Αντάλλασαν τότε χαιρετισμούς και άρχιζαν να κουβεντιάζουν εγκάρδια: η «αποδεκτή διπροσωπία», όπως θα μπορούσαμε να την αποκαλέσουμε, αποτελούσε χαρακτηριστικό γνώρισμα της σχέσης μεταξύ γειτόνων. Ωστόσο, αφού οι σχέσεις των γυναικών συνήθως κινούνταν μεταξύ οικειότητας και απόστασης, η διπροσωπία είχε τα όρια της. Ύστερα από καιρό, οι καθημερινές επαφές μέσα στην γειτονιά μπορούσαν να καταλήξουν σε στενότερες σχέσεις με τις ίδιες γυναίκες που κάποτε ήταν στόχος κριτικής. Αν λοιπόν μια γυναίκα υπερέβαινε τα όρια της «αποδεκτής διπροσωπίας» και αποκτούσε την φήμη της «διπρόσωπης», ήταν πιθανό οι άλλες να την θεωρήσουν ανάξια της εμπιστοσύνης τους και την απομονώσουν».*

Αναμφίβολα προτεραιότητα είχε η εξασφάλιση

οικογενειακή δέσμευση» [...] Επιπλέον, η καθημερινή και η εποχική εναλλαγή σχημάτων αλληλεπίδρασης, που κυμαίνεται από την ευρύτερη κοινωνική συναναστροφή ως μια πιο επιλεκτική οικιακή εστίαση, μπορεί να συσχετιστεί αντίστοιχα με την αντίθεση «ανοικτού» και «κλειστού».

Η συμμετοχή στην θρησκευτική ζωή ήταν έντονη, ενώ τον θάνατο τον βίωνε ολόκληρη οι κοινότητα χωρίς να εξαιρούνται τα παιδιά: «ψεύτικος ο κόσμος. Μουσαφιραίοι είμαστε εδώ», συνηθιζόταν να λέγεται.

«Η απώλεια ενός πρόσφυγα της πρώτης γενιάς σήμαινε πως οι δεσμοί με το μικρασιαστικό παρελθόν και η ταυτότητά τους απειλούνταν. Τέτοιες στιγμές έλεγαν: «φεύγουν οι γέροι, πάει και η προσφυγιά», δείχνοντας έτσι την κοινή πολιτισμική διάσταση που περιείχε ο αυτοχαρακτηρισμός τους ως «προσφύγων». Όταν πεθαίνει ένας νέος άνθρωπος, απειλείται η συνέχεια προς το μέλλον [...] Πάντως η έντονη έκφραση θλίψης και η βαθιά αίσθηση της απώλειας δεν πρέπει να παρερμηνευθούν, γιατί ο θάνατος δεν αντιμετωπίζεται ως το οριστικό τέλος μιας ανθρώπινης σχέσης. Στις συνομιλίες και στα όνειρα, καθώς και σε όλες τις νεκρώσιμες τελετουργίες, οι ζωντανοί και πεθαμένοι εξακολουθούν να επικοινωνούν, έστω και αν τώρα ζουν σε διαφορετικούς κόσμους».

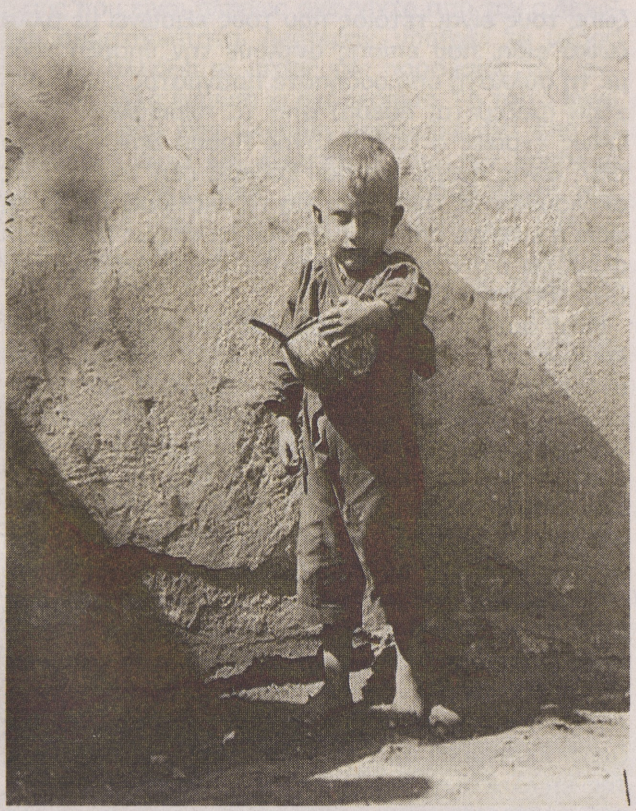
Η Χίρσον εντοπίζει στην ανάμνηση και στην τελετουργική ενεργοποίησή της εκείνη την δύναμη που υπερβαίνει τον χωρισμό και τελικά οδηγεί σε μια εκ νέου κατάφαση στην ζωή, ενώ επίσης παρατηρεί ότι η εξοικείωση με τον θάνατο αποτελεί αναμφισβήτητα κατ' εξοχήν χαρακτηριστικό των φτωχών προσφύγων των πόλεων, αφού ειδικά εκείνοι είχαν βιώσει διωγμούς, πολέμους και απίστευτες στερήσεις (οι ανθρώπινες απώλειες στα προσφυγικά του Πειραιά το χειμώνα του 1942 ήταν πολύ μεγάλες λόγω του αποκλεισμού του λιμανιού, με τους μεγαλύτερους να έχουν έντονες μνήμες ανθρώπων που πέθαιναν κυριολεκτικά στο δρόμο).

«Μου εξήγησαν πως, όταν παραδίδει κανείς οικειοθελώς το πνεύμα του, ο θάνατος έρχεται πιο εύκολα και η ψυχή εγκαταλείπει χωρίς δυσκολία το σώμα. Δεδομένου ότι αυτό αποτελεί επίσης ένδειξη καλού και ενάρετου βίου, δεν πρέπει οι ζωντανοί να παρεμποδίζουν με τις ενέργειες τους την απελευθέρωση της ψυχής. Έλεγαν πως αυτοί που ήταν καλοί

των δραστηριοτήτων της γειτονιάς. Μόλις έμπαινε η άνοιξη, οι δρόμοι και οι πλατείες ζωντάνευαν, καθώς οι γυναίκες μαζεύονταν έξω για να κουβεντιάσουν ή να καθίσουν σε παρέες στα πεζοδρόμια, κεντώντας ή πλέκοντας. Στους χωματόδρομους τα παιδιά έβγαιναν για παιχνίδι και οι άντρες έστηναν τραπέζια για να παίξουν χαρτιά ή τάβλι».

Η Ρενέ παρατηρεί ότι οι ισχυροί δεσμοί μεταξύ των γειτόνων συνιστούσαν μια απόδειξη της πολυπλοκότητας των κοινωνικών σχέσεων, που είχαν δημιουργηθεί επί δεκαετίες στους προσφυγικούς καταυλισμούς, οι οποίοι ήταν γεωγραφικά και όχι μόνο αποκομμένοι από την πόλη. Εδώ το στοιχείο της παράδοσης για μιαν ακόμη φορά αποδεικνύεται καταλυτικό, καθώς η ζωή της γειτονιάς όχι μόνο δεν ήταν άγνωστη και ξένη, αλλά κατείχε σημαντική θέση στις αναμνήσεις της προηγούμενης ζωής, όπου ήταν έντονα τα στοιχεία της αμοιβαιότητας, της αλληλεξάρτησης και της συνεργασίας.

Είναι αλήθεια, ότι οι κάτοικοι μιας γειτονιάς ενδιαφέρονταν έντονα για οτιδήποτε έκαναν οι άλλοι λόγω φυσικά και της εγγύτητας, αλλά και της πυκνότητας του πληθυσμού. Τα νέα κυκλοφορούσαν

με αστραπιαία ταχύτητα, τα μάτια και τα αυτιά των γειτόνων έμοιαζαν να βρίσκονται σε συνεχή επαγρύπνηση.

ότι ο φθόνος αλλά και ο θαυμασμός εμπεριέχουν μια βλαπτική δύναμη, το «κακό μάτι». Η δύναμη του φθόνου θεωρούνταν ικανή να καταστρέψει την ιδεώδη αρμονία και την κοινωνικότητα στην γειτονιά. Το 1972 οι οικονομικά ανερχόμενες οικογένειες ανησυχούσαν μήπως προκαλέσουν την ζήλια των γειτόνων τους. Μια γυναίκα συμβούλευε την παντρεμένη κόρη της, καθώς κατεδαφιζόταν το προσφυγικό τους σπίτι: «μην ξεχάσεις να χαιρετίσεις τους γείτονες, για να μην πουν ότι έχεις ψηλή μύτη τώρα που χτίζεις δικό σου σπίτι». Η καλοτυχία ή η επιτυχία όμως μπορούσαν εύκολα να οδηγήσουν σε επιδεικτική συμπεριφορά (αφού αποτελούσαν την βάση για περισσότερη αναγνώριση και κύρος) και με αυτόν τον τρόπο να προκαλέσουν κακόβουλα κουτσομπολιά».

Παρ' όλα αυτά η «κακιά γλώσσα» ήταν κοινωνικά καταδικαστέα παρ' ότι η διατύπωση κρίσεων και απόψεων για τους άλλους ήταν αναπόσπαστο μέρος του κουτσομπολιού: *«Για να διατηρηθούν όμως οι αρμονικές σχέσεις με τους γείτονες, οι κουβέντες αυτού του είδους περιορίζονταν μεταξύ λίγων έμπιστων φιλενάδων. Μερικές φορές μόλις δύο γυναίκες τέλειωναν την κριτική μιας τρίτης, αυτή έκανε την εμφάνισή της. Αντάλλασαν τότε χαιρετισμούς και άρχιζαν να κουβεντιάζουν εγκάρδια: η «αποδεκτή διπροσωπία», όπως θα μπορούσαμε να την αποκαλέσουμε, αποτελούσε χαρακτηριστικό γνώρισμα της σχέσης μεταξύ γειτόνων. Ωστόσο, αφού οι σχέσεις των γυναικών συνήθως κινούνταν μεταξύ οικειότητας και απόστασης, η διπροσωπία είχε τα όρια της. Ύστερα από καιρό, οι καθημερινές επαφές μέσα στην γειτονιά μπορούσαν να καταλήξουν σε στενότερες σχέσεις με τις ίδιες γυναίκες που κάποτε ήταν στόχος κριτικής. Αν λοιπόν μια γυναίκα υπερέβαινε τα όρια της «αποδεκτής διπροσωπίας» και αποκτούσε την φήμη της «διπρόσωπης», ήταν πιθανό οι άλλες να την θεωρήσουν ανάξια της εμπιστοσύνης τους και την απομονώσουν».*

Αναμφίβολα, προτεραιότητα είχε η εξασφάλιση της αρμονίας στην γειτονιά, αφού όπως έλεγε και ένα γνωμικό: *«η κακή χρονιά περνάει, αλλά ο κακός γείτονας ποτέ».* Οι παρεξηγήσεις αποφεύγονταν, ενώ η έκφραση δυσαρέσκειας αρχικά μέσω ενός τρίτου προσώπου αποτελούσε μια αποτελεσματική μέθοδο για να περιορίζονται οι τσακωμοί: «όσες γυναίκες αγνοούσαν τα έμμεσα κοινωνικά σχόλια θεωρούνταν «αναίσθητες», πράγμα που λογιζόταν ως σοβαρό ελάττωμα».

Οι κυκλικές διακυμάνσεις της φιλίας ήταν εξίσου ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα των σχέσεων: «οι γείτονες ήταν καλά πληροφορημένοι για το στάδιο στο οποίο βρίσκονταν αυτές οι σχέσεις. Παρατηρούσαν και σχολίαζαν: «δεν μιλιούνται» ή «παρεξηγημένες

ενώ τον θάνατο τον βίωνε ολόκληρη οι κοινότητα χωρίς να εξαιρούνται τα παιδιά: «ψεύτικος ο κόσμος. Μουσαφιραίοι είμαστε εδώ», συνήθιζόταν να λέγεται.

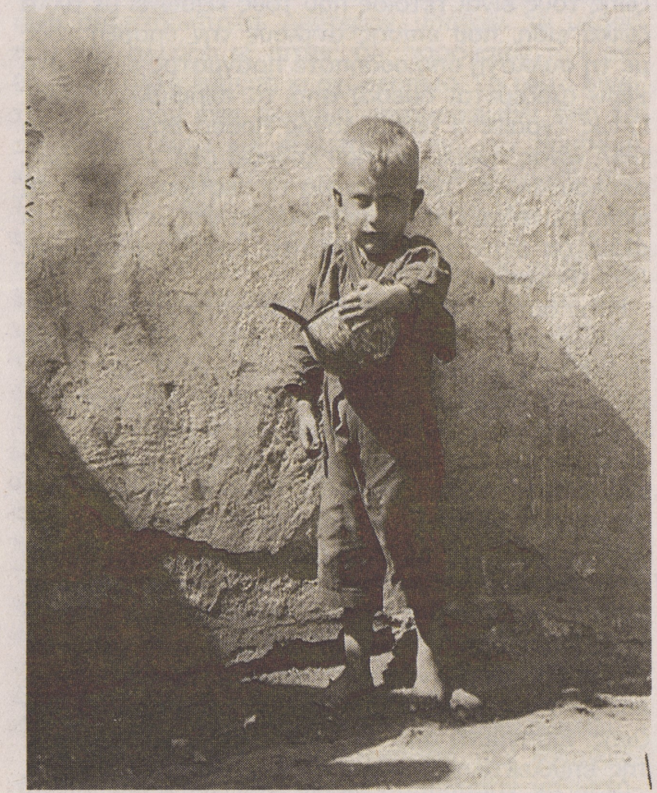
«Η απώλεια ενός πρόσφυγα της πρώτης γενιάς σήμαινε πως οι δεσμοί με το μικρασιατικό παρελθόν και η ταυτότητά τους απειλούνταν. Τέτοιες στιγμές έλεγαν: «φεύγουν οι γέροι, πάει και η προσφυγιά», δείχνοντας έτσι την κοινή πολιτισμική διάσταση που περιείχε ο αυτοχαρακτηρισμός τους ως «προσφύγων». Όταν πεθαίνει ένας νέος άνθρωπος, απειλείται η συνέχεια προς το μέλλον [...] Πάντως η έντονη έκφραση θλίψης και η βαθιά αίσθηση της απώλειας δεν πρέπει να παρερμηνευθούν, γιατί ο θάνατος δεν αντιμετωπίζεται ως το οριστικό τέλος μιας ανθρώπινης σχέσης. Στις συνομιλίες και στα όνειρα, καθώς και σε όλες τις νεκρώσιμες τελετουργίες, οι ζωντανοί και πεθαμένοι εξακολουθούν να επικοινωνούν, έστω και αν τώρα ζουν σε διαφορετικούς κόσμους».

Η Χίρσον εντοπίζει στην ανάμνηση και στην τελετουργική ενεργοποίησή της εκείνη την δύναμη που υπερβαίνει τον χωρισμό και τελικά οδηγεί σε μια εκ νέου κατάφαση στην ζωή, ενώ επίσης παρατηρεί ότι η εξοικείωση με τον θάνατο αποτελεί αναμφισβήτητα κατ' εξοχήν χαρακτηριστικό των φτωχών προσφύγων των πόλεων, αφού ειδικά εκείνοι είχαν βιώσει διωγμούς, πολέμους και απίστευτες στερήσεις (οι ανθρώπινες απώλειες στα προσφυγικά του Πειραιά το χειμώνα του 1942 ήταν πολύ μεγάλες λόγω του αποκλεισμού του λιμανιού, με τους μεγαλύτερους να έχουν έντονες μνήμες ανθρώπων που πέθαιναν κυριολεκτικά στο δρόμο).

«Μου εξήγησαν πως, όταν παραδίδει κανείς οικειοθελώς το πνεύμα του, ο θάνατος έρχεται πιο εύκολα και η ψυχή εγκαταλείπει χωρίς δυσκολία το σώμα. Δεδομένου ότι αυτό αποτελεί επίσης ένδειξη καλού και ενάρετου βίου, δεν πρέπει οι ζωντανοί να παρεμποδίζουν με τις ενέργειες τους την απελευθέρωση της ψυχής. Έλεγαν πως αυτοί που ήταν κακοί στη ζωή τους δεν πεθαίνουν εύκολα, γιατί οι ψυχές τους αρνούνται να φύγουν, καθώς και ότι μετά την ταφή τα σώματά τους δύσκολα αποσυντίθενται· γι' αυτό υπάρχει αγωνία την μέρα που γίνεται η εκταφή του σώματος, τρία χρόνια αργότερα μήπως βρεθεί «άλιωτο». Τις τελευταίες μέρες ή ώρες, το βύθισμα του ετοιμοθάνατου στη σιωπή και σε μια κατάσταση νάρκης ερμηνεύεται σαν επαφή με άλλα όντα, που για τους παρόντες είναι αόρατα. Ο ετοιμοθάνατος είναι «αγγελοφορεμένος», όπως λένε, και στο στάδιο αυτό πρέπει γύρω του να επικρατεί σιωπή».

Ήταν λοιπόν σπουδαίο το «μάθημα της προσφυγιάς» που άντλησε η Χίρσον; «Μένοντας προσηλωμένοι στις παραδόσεις τους και επιλέγοντας να δη-

λόγω φυσικά και της εγγύτητας, αλλά και της πυκνότητας του πληθυσμού. Τα νέα κυκλοφορούσαν

με αστραπιαία ταχύτητα, τα μάτια και τα αυτιά των γειτόνων έμοιαζαν να βρίσκονται σε συνεχή επαγρύπνηση.

Έτσι η γειτονιά κατέγραφε χαρές και λύπες, αποτυχίες και επιτυχίες αλλά και κάθε «παρεκκλίνουσα» συμπεριφορά, εγκρίνοντας ή επικρίνοντας την διαγωγή του καθενός. Οι καταδεκτικοί γείτονες ήταν το πρότυπο, οι πρόθυμοι να δίνουν μικρά πιάτα με φαγητό, τις λεγόμενες «μυρωδιές», να καλούν για καφέ, να κουβεντιάζουν εγκάρδια, να πληροφορούν για τις όποιες δραστηριότητες τούς απασχολούσαν, να επιδίδονται σε συνεχείς αλλά μη συστηματοποιημένες ανταλλαγές. «***Οι σχέσεις γειτονίας ήταν σχέσεις ισότητας και οικουμενικότητας: συμπεριλάμβαναν τους πάντες και δεν εξαιρούσαν κανέναν***», τονίζει η Ρενέ.

Μια καλή γειτόνισσα χαρακτηριζόταν «*καλή συ-*

στων φιλενάδων. Μερικές φορές μόλις δύο γυναίκες τέλειωναν την κριτική μιας τρίτης, αυτή έκανε την εμφάνισή της. Αντάλλασαν τότε χαιρετισμούς και άρχιζαν να κουβεντιάζουν εγκάρδια: η «αποδεκτή διπροσωπία», όπως θα μπορούσαμε να την αποκαλέσουμε, αποτελούσε χαρακτηριστικό γνώρισμα της σχέσης μεταξύ γειτόνων. Ωστόσο, αφού οι σχέσεις των γυναικών συνήθως κινούνταν μεταξύ οικειότητας και απόστασης, η διπροσωπία είχε τα όρια της. Ύστερα από καιρό, οι καθημερινές επαφές μέσα στην γειτονιά μπορούσαν να καταλήξουν σε στενότερες σχέσεις με τις ίδιες γυναίκες που κάποτε ήταν στόχος κριτικής. Αν λοιπόν μια γυναίκα υπερέβαινε τα όρια της «αποδεκτής διπροσωπίας» και αποκτούσε την φήμη της «διπρόσωπης», ήταν πιθανό οι άλλες να την θεωρήσουν ανάξια της εμπιστοσύνης τους και την απομονώσουν».

Αναμφίβολα, προτεραιότητα είχε η εξασφάλιση της αρμονίας στην γειτονιά, αφού όπως έλεγε και ένα γνωμικό: «*η κακή χρονιά περνάει, αλλά ο κακός γείτονας ποτέ*». Οι παρεξηγήσεις αποφεύγονταν, ενώ η έκφραση δυσαρέσκειας αρχικά μέσω ενός τρίτου προσώπου αποτελούσε μια αποτελεσματική μέθοδο για να περιορίζονται οι τσακωμοί: «όσες γυναίκες αγνοούσαν τα έμμεσα κοινωνικά σχόλια θεωρούνταν «αναίσθητες», πράγμα που λογιζόταν ως σοβαρό ελάττωμα».

Οι κυκλικές διακυμάνσεις της φιλίας ήταν εξίσου ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα των σχέσεων: «οι γείτονες ήταν καλά πληροφορημένοι για το στάδιο στο οποίο βρίσκονταν αυτές οι σχέσεις. Παρατηρούσαν και σχολίαζαν: «δεν μιλιούνται» ή «παρεξηγημένες είναι» ή, όταν ξανάρχιζε ο κύκλος των στενότερων επαφών: «τα φτιάξανε πάλι».

Η Χίρσον καταγράφει ένα επίσης συναρπαστικό, όπως το χαρακτηρίζει, φαινόμενο: «*Το ύφος, το περιεχόμενο και ο προσανατολισμός των κοινωνικών επαφών άλλαζαν ανάλογα με την ώρα της ημέρας: συγκεκριμένα οι πρωινές επαφές διέφεραν από τις απογευματινές. Μολονότι τα σχήματα αυτά δημιουργούνταν οπωσδήποτε ασυνείδητα, η κανονικότητά τους υποδήλωνε ένα κοινωνικά σημαντικό φαινόμενο [...] Η εντυπωσιακή ζωντάνια της γειτονιάς στα Γερμανικά και σ' όλη την Κοκκινιά δείχνει με ποιους τρόπους οι επιταγές για ανταλλαγή, αμοιβαιότητα και μη επιλεκτική συμμετοχή αντιστάθμιζαν τις αποκλειστικές υποχρεώσεις που απέρρεαν από την*

υπερβαίνει τον χωρισμό και τελικά οδηγεί σε μια εκ νέου κατάφαση στην ζωή, ενώ επίσης παρατηρεί ότι η εξοικείωση με τον θάνατο αποτελεί αναμφισβήτητα κατ' εξοχήν χαρακτηριστικό των φτωχών προσφύγων των πόλεων, αφού ειδικά εκείνοι είχαν βιώσει διωγμούς, πολέμους και απίστευτες στερήσεις (οι ανθρώπινες απώλειες στα προσφυγικά του Πειραιά το χειμώνα του 1942 ήταν πολύ μεγάλες λόγω του αποκλεισμού του λιμανιού, με τους μεγαλύτερους να έχουν έντονες μνήμες ανθρώπων που πέθαιναν κυριολεκτικά στο δρόμο).

«Μου εξήγησαν πως, όταν παραδίδει κανείς οικειοθελώς το πνεύμα του, ο θάνατος έρχεται πιο εύκολα και η ψυχή εγκαταλείπει χωρίς δυσκολία το σώμα. Δεδομένου ότι αυτό αποτελεί επίσης ένδειξη καλού και ενάρετου βίου, δεν πρέπει οι ζωντανοί να παρεμποδίζουν με τις ενέργειες τους την απελευθέρωση της ψυχής. Έλεγαν πως αυτοί που ήταν κακοί στη ζωή τους δεν πεθαίνουν εύκολα, γιατί οι ψυχές τους αρνούνται να φύγουν, καθώς και ότι μετά την ταφή τα σώματά τους δύσκολα αποσυντίθενται· γι' αυτό υπάρχει αγωνία την μέρα που γίνεται η εκταφή του σώματος, τρία χρόνια αργότερα μήπως βρεθεί «άλιωτο». Τις τελευταίες μέρες ή ώρες, το βύθισμα του ετοιμοθάνατου στη σιωπή και σε μια κατάσταση νάρκης ερμηνεύεται σαν επαφή με άλλα όντα, που για τους παρόντες είναι αόρατα. Ο ετοιμοθάνατος είναι «αγγελοφορεμένος», όπως λένε, και στο στάδιο αυτό πρέπει γύρω του να επικρατεί σιωπή».

Ήταν λοιπόν σπουδαίο το «μάθημα της προσφυγιάς» που άντλησε η Χίρσον; «Μένοντας προσηλωμένοι στις παραδόσεις τους και επιλέγοντας να δημιουργήσουν και πάλι οικεία σχήματα, διατηρώντας το δεσμό με το παρελθόν τους μέσω του προφορικού λόγου και των αφηγήσεων, βρήκαν τον τρόπο να αποφύγουν την προσωπική αλλοτρίωση και την κοινωνική αποσύνθεση, στην οποία θα μπορούσαν να έχουν ευκολότατα βυθιστεί, ατομικά και ομαδικά» [...] Εν μέρει λόγω των αλλαγών στην ευρύτερη κοινωνία και εν μέρει λόγω της αυξανόμενης χρονικής απόστασης, ο προσφυγικός κόσμος εξαφανιζόταν. Όπως είπε η Μαρίκα, ηλικιωμένη πρόσφυγας από την περιοχή της Άγκυρας: «Φεύγουν οι γέροι, πάει η προσφυγιά. Ό,τι κι αν πεις σαν μπάλωμα είναι. Εμείς κάτι ξέραμε, αλλά για τα παιδιά μας σαν παραμύθι είναι».

Συσπείρωση Αναρχικών

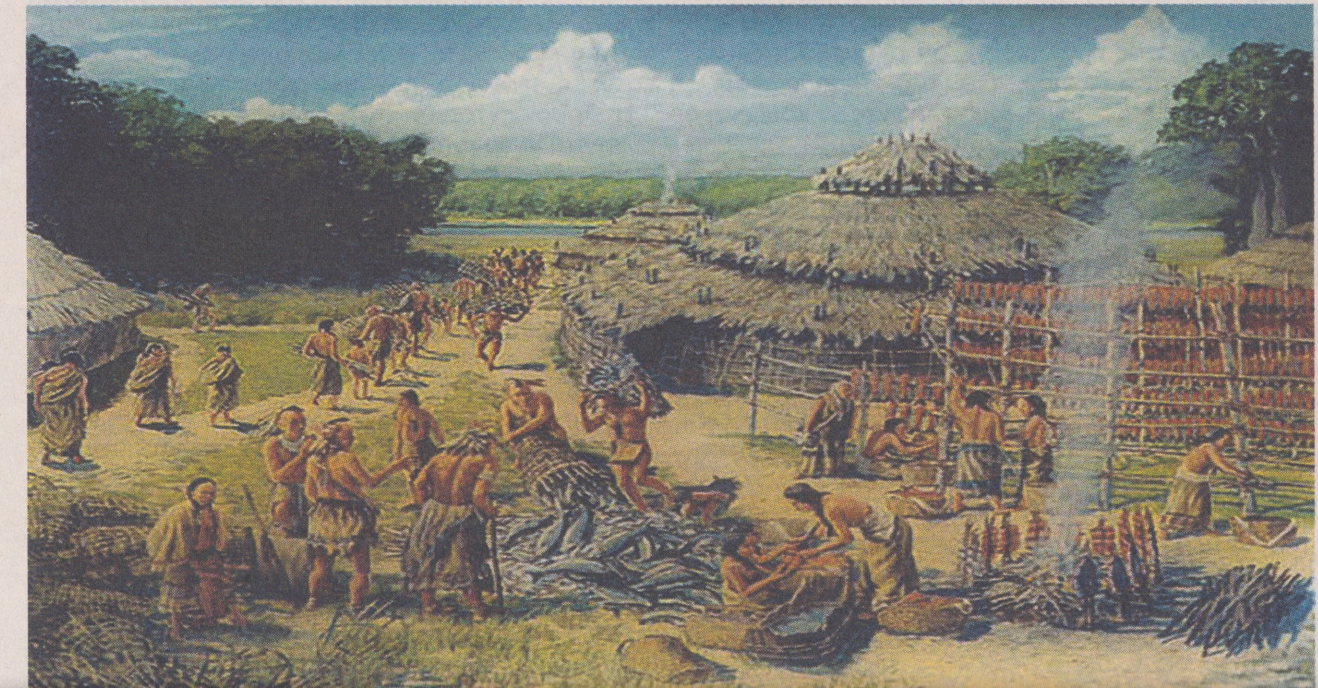
Μια ενδιαφέρουσα άποψη του ανθρωπολόγου Tim Ingold «Growing plants and raising animals: an anthropological perspective on domestication»

Κυνηγοί-τροφοσυλλέκτες ή κτηνοτρόφοι-γεωργοί; (μέρος Α')

Εισαγωγή

Έχοντας συζητήσει κατά καιρούς τα ζητήματα της μετάβασης από την τροφοσυλλογή και το κυνήγι στη γεωργία και λαμβάνοντας, βεβαίως, υπ' όψιν ότι το ζήτημα είναι ανεξάντλητο, επιλέξαμε να μεταφράσουμε το παρακάτω κείμενο. ***Ας αναφερθεί, πρωτίστως, ότι η επιλογή τού εν λόγω κειμένου επ' ουδενί έγινε για λόγους ταύτισης ιδεών με τον γράφοντα ή έστω ευρείας συμφωνίας απόψεων, αλλά διότι το παρόν κείμενο εξετάζει με ένα διαφορετικό τρόπο τη διάκριση ανάμεσα στους όρους «συλλογή» και «παραγωγή».*** *Κάτι που, αν μη τι άλλο, προσφέρει σημαντικά σε μια σφαιρικότερη εξέταση τού, τρόπον τινά, «άσπονδου ζεύγους» κυνηγού-τροφοσυλλέκτη/γεωργού-κτηνοτρόφου. Επί* ***πλάσματα, το μόνο που «προσφέρει» είναι να μας απομακρύνει γοργά και σταθερά από την ουσία της φύσεώς μας κι ως εκ τούτου κι από την ίδια την Αναρχία.*** *Παρ' όλα αυτά, είναι αδύνατον να γνωρίζουμε επακριβώς τις διατροφικές ανάγκες που θα προέκυπταν, αν υφίστατο στο σήμερα μια ελεύθερη κοινότητα κι αν, απευκταίο βέβαια, τα μέλη της υιοθετούσαν το παράδειγμα της κτηνοτροφίας, για να θρέψουν εαυτούς. Προφανώς και το θέμα είναι αδύνατον να εξαντληθεί σε λίγες αράδες.*

Ακολουθεί το άρθρο του ανθρωπολόγου Tim Ingold, μεταφρασμένο από τα αγγλικά, άνευ αποδόσεων ή «στρογγυλεμάτων» σε σημεία ή και σε ολόκληρες παραγράφους με τις οποίες δεν ομονοούμε.

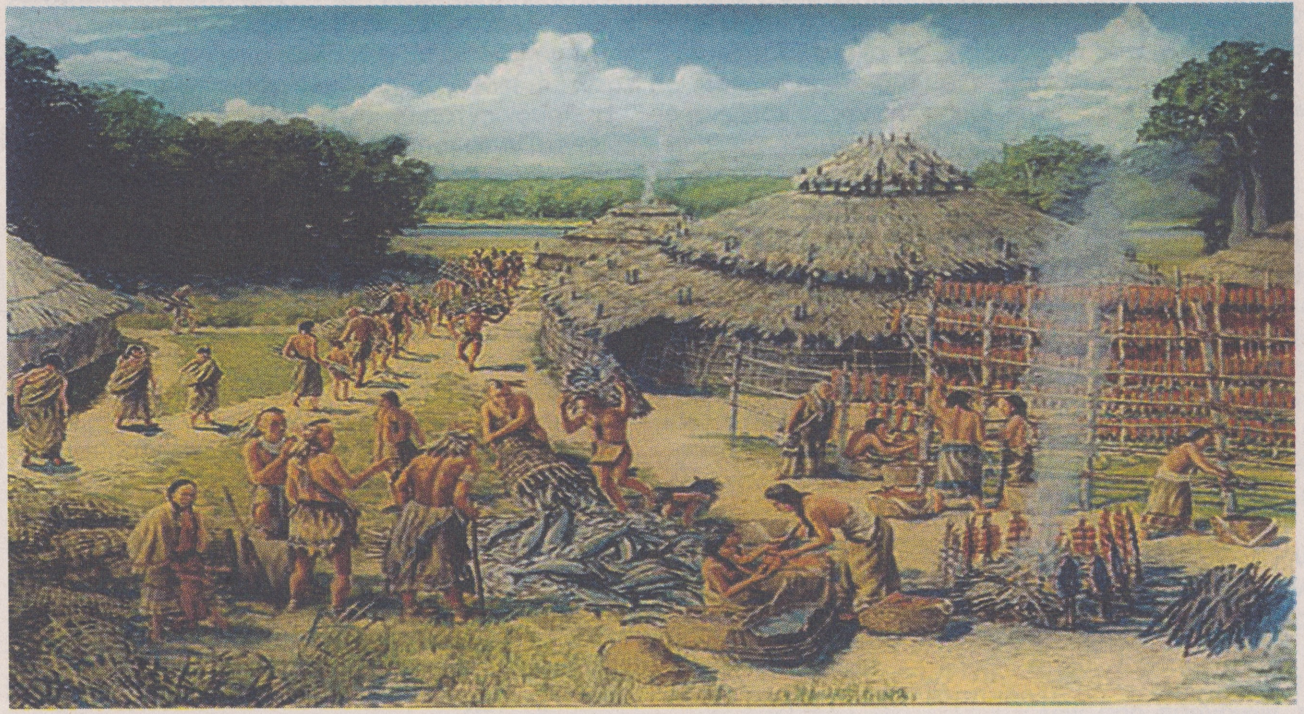
Περιέργως, ωστόσο, όταν ο Engels εξετάζει τα συγκεκριμένα παραδείγματα της ανθρώπινης κυριαρχίας στην παραγωγή, τα έλκει αποκλειστικά από δραστηριότητες της γεωργίας και της κτηνοτροφίας, στα φυτά, τα ζώα και το ίδιο το τοπίο, που αποδεδειγμένα μεταμορφώθηκαν μέσα από τον ανθρώπινο σχεδιασμό (ό.π., 34, 178-9). Στην αντίθεση της συμπεριφοράς της συλλογής από μη ανθρώπινα είδη και στην ανθρώπινη διαχείριση φυτών και ζώων, ο Engels αφήνει ένα κενό που θα μπορούσε να γεμίσει, επικαλούμενος την ύπαρξη μιας ειδικής κατηγορίας ανθρώπων, γνωστών σε αυτόν και στους συγχρόνους του ως «αγρίους» -αν και τώρα, πιο ευγενικά, αποκαλούνται κυνηγοί-τροφοσυλλέκτες. Ο άγριος είχε κατέβει, όπως ήταν, από τα δέντρα, αλλά ακόμη δεν είχε αφήσει τα δάση: περιορισμένος στον τόπο των λησμονημένων ανθρώπων, ανάμεσα στην εξέλιξη και την ιστορία, ήταν ένα ανθρώπινο ον που είχε ως τότε αποτύχει να αντιληφθεί τις δυνατότητες που του παρείχε η μοναδική του κατάσταση. Ανέκαθεν, η ανθρωπινότητα των κυνηγών-τροφοσυλλεκτών με κάποιον τρόπο αμφισβητούνταν. Μπορεί να ήταν μέλη του είδους *Homo Sapiens*, αλλά ο τρόπος ζωής τους είναι τέτοιος που τους εξισώνει με άλλα ζωικά είδη, που επίσης αντλούν την ύπαρξή τους με τη συλλογή οποιουδήποτε πράγματος είναι «στο χέρι» (μαζεύεται άμεσα) από το περιβάλλον τους. Όπως έγραψε ο αρχαιολόγος Robert Braidwood το 1957, «ένας άνθρωπος που ξοδεύει όλη του τη ζωή, ακολουθώντας ζώα, μόνο για τα σκοτώσει και να τα φάει ή κινείται από το ένα κομμάτι γης με μούρα σε άλλο, ζει στην πραγματικότητα, όπως ακριβώς ένα ζώο» (Braidwood 1957: 22).

Ήταν αυτή η άδηλη αμφιβολία που επέτρεψε ακολούθως στον V. Gordon Childe να κάνει το διαχωρισμό ανάμεσα στη συλλογή και την παραγωγή -με όρους πρακτικά απαράλλακτους με αυτούς που πρότεινε ο Engels- για να δημιουργήσει μια γραμμή όχι ανά-

Εισαγωγή

Έχοντας συζητήσει κατά καιρούς τα ζητήματα της μετάβασης από την τροφοσυλλογή και το κυνήγι στη γεωργία και λαμβάνοντας, βεβαίως, υπ' όψιν ότι το ζήτημα είναι ανεξάντλητο, επιλέξαμε να μεταφράσουμε το παρακάτω κείμενο. ***Ας αναφερθεί, πρωτίστως, ότι η επιλογή τού εν λόγω κειμένου επ' ουδενί έγινε για λόγους ταύτισης ιδεών με τον γράφοντα ή έστω ευρείας συμφωνίας απόψεων, αλλά διότι το παρόν κείμενο εξετάζει με ένα διαφορετικό τρόπο τη διάκριση ανάμεσα στους όρους «συλλογή» και «παραγωγή».*** *Κάτι που, αν μη τι άλλο, προσφέρει σημαντικά σε μια σφαιρικότερη εξέταση τού, τρόπον τινά, «άσπονδου ζεύγους» κυνηγού-τροφοσυλλέκτη/γεωργού-κτηνοτρόφου. Επί* ***πλάσματα, το μόνο που «προσφέρει» είναι να μας απομακρύνει γοργά και σταθερά από την ουσία της φύσεώς μας κι ως εκ τούτου κι από την ίδια την Αναρχία.*** *Παρ' όλα αυτά, είναι αδύνατον να γνωρίζουμε επακριβώς τις διατροφικές ανάγκες που θα προέκυπταν, αν υφίστατο στο σήμερα μια ελεύθερη κοινότητα κι αν, απευκταίο βέβαια, τα μέλη της υιοθετούσαν το παράδειγμα της κτηνοτροφίας, για να θρέψουν εαυτούς. Προφανώς και το θέμα είναι αδύνατον να εξαντληθεί σε λίγες αράδες.*

Ακολουθεί το άρθρο του ανθρωπολόγου Tim Ingold, μεταφρασμένο από τα αγγλικά, άνευ αποδόσεων ή «στρογγυλεμάτων» σε σημεία ή και σε ολόκληρες παραγράφους με τις οποίες δεν ομονοούμε.

προσθέτως δε λαμβάνει ως δεδομένο το γεγονός ότι ο άνθρωπος μεταμορφώνει τη φύση κι επιδρά σε αυτήν καθοριστικά, ούτε θεωρεί απαραίτητο ότι, άπαξ και καλλιεργήσει τη γη, την υποτάσσει. ***Γι' αυτό κι αντλεί τα παραδείγματά του από λαούς διαφορετικών καταβολών, που, αν και καλλιεργούν, δεν βλέπουν τη γη μ' επεκτατικές διαθέσεις.***

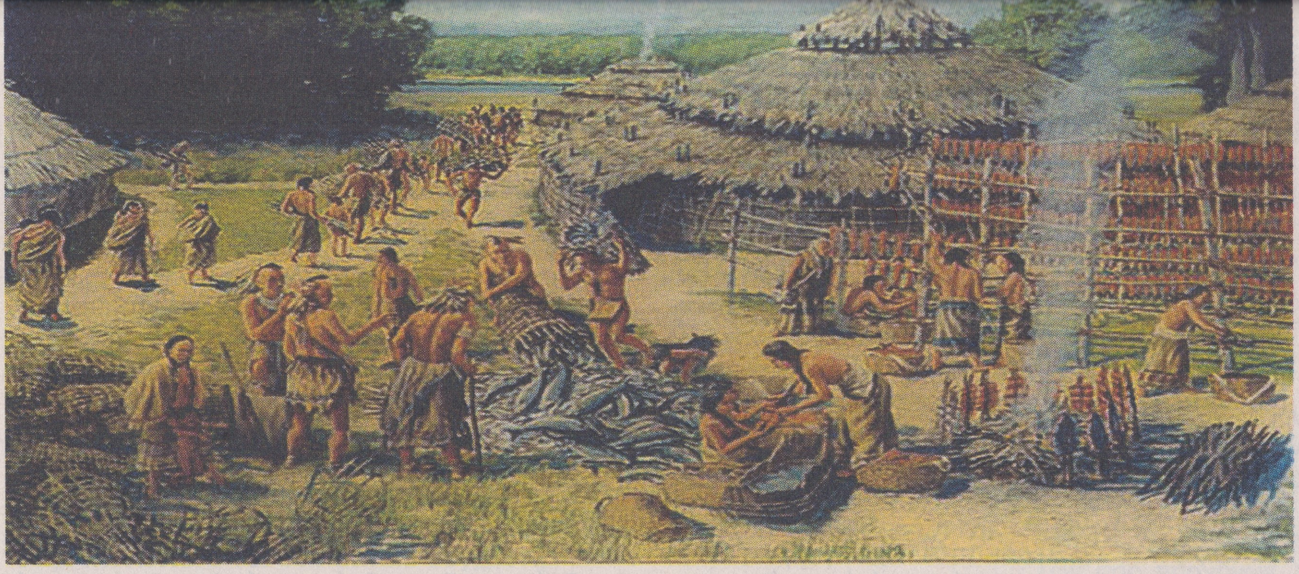
Αυτή η ενδιαφέρουσα άποψη ανανεώνει το διάλογο για τις απαρχές της γεωργίας, καθώς δεν την εξισώνει με μια διάθεση άσκησης κυριαρχίας στο περιβάλλον, αλλά αφήνει ανοιχτό το ενδεχόμενο

Η ανθρώπινη μεταμόρφωση της φύσης

Η διάκριση ανάμεσα στην παραγωγή και τη συλλογή επινοήθηκε για πρώτη φορά από τον Friedrich Engels. Σε μια σημείωση, γραμμένη το 1875, ανέδειξε την παραγωγή ως το πιο θεμελιώδες κριτήριο αυτού που βλέπαμε ως ενός είδους «κυριαρχίας» του περιβάλλοντος, που διακρινόταν ως ανθρώπινο: «το περισσότερο που μπορούν να κατορθώσουν τα ζώα

Περιέργως, ωστόσο, όταν ο Engels εξετάζει τα συγκεκριμένα παραδείγματα της ανθρώπινης κυριαρχίας στην παραγωγή, τα έλκει αποκλειστικά από δραστηριότητες της γεωργίας και της κτηνοτροφίας, στα φυτά, τα ζώα και το ίδιο το τοπίο, που αποδεδειγμένα μεταμορφώθηκαν μέσα από τον ανθρώπινο σχεδιασμό (ό.π., 34, 178-9). Στην αντίθεση της συμπεριφοράς της συλλογής από μη ανθρώπινα είδη και στην ανθρώπινη διαχείριση φυτών και ζώων, ο Engels αφήνει ένα κενό που θα μπορούσε να γεμίσει, επικαλούμενος την ύπαρξη μιας ειδικής κατηγορίας ανθρώπων, γνωστών σε αυτόν και στους συγχρόνους του ως «αγρίους» -αν και τώρα, πιο ευγενικά, αποκαλούνται κυνηγοί-τροφοσυλλέκτες. Ο άγριος είχε κατέβει, όπως ήταν, από τα δέντρα, αλλά ακόμη δεν είχε αφήσει τα δάση: περιορισμένος στον τόπο των λησμονημένων ανθρώπων, ανάμεσα στην εξέλιξη και την ιστορία, ήταν ένα ανθρώπινο ον που είχε ως τότε αποτύχει να αντιληφθεί τις δυνατότητες που του παρείχε η μοναδική του κατάσταση. Ανέκαθεν, η ανθρωπινότητα των κυνηγών-τροφοσυλλεκτών με κάποιον τρόπο αμφισβητούνταν. Μπορεί να ήταν μέλη του είδους *Homo Sapiens*, αλλά ο τρόπος ζωής τους είναι τέτοιος που τους εξισώνει με άλλα ζωικά είδη, που επίσης αντλούν την ύπαρξή τους με τη συλλογή οποιουδήποτε πράγματος είναι «στο χέρι» (μαζεύεται άμεσα) από το περιβάλλον τους. Όπως έγραψε ο αρχαιολόγος Robert Braidwood το 1957, «ένας άνθρωπος που ξοδεύει όλη του τη ζωή, ακολουθώντας ζώα, μόνο για να τα σκοτώσει και να τα φάει ή κινείται από το ένα κομμάτι γης με μούρα σε άλλο, ζει στην πραγματικότητα, όπως ακριβώς ένα ζώο» (Braidwood 1957: 22).

Ήταν αυτή η άδηλη αμφιβολία που επέτρεψε ακολούθως στον V. Gordon Childe να κάνει το διαχωρισμό ανάμεσα στη συλλογή και την παραγωγή -με όρους πρακτικά απαράλλακτους με αυτούς που πρότεινε ο Engels- για να δημιουργήσει μια γραμμή όχι ανάμεσα στους ανθρώπους και στα ζώα, αλλά στους «νεολιθικούς» ανθρώπους και στους διαδόχους τους απ' τη μια και τους «παλαιολιθικούς» κυνηγούς και τροφοσυλλέκτες απ' την άλλη. Διασχίζοντας αυτή τη γραμμή, οι πρόγονοι των σημερινών γεωργών, βοσκών και των σημερινών κατοίκων των πόλεων παρουσιάζονταν να έχουν θέσει σε κίνηση μια επανάσταση στις τέχνες της επιβίωσης χωρίς παράλληλα να πράξουν το αντίστοιχο στην ιστορία της ζωής. Εισηγμένη από την εφεύρεση της επιστήμης της επιλεκτικής συλλογής, ήταν μια επανάσταση, που μετέτρεψε τους ανθρώπους, σύμφωνα με τον Childe, σε «ενεργούς συνεργάτες της φύσης, αντί

προσθέτως δε λαμβάνει ως δεδομένο το γεγονός ότι ο άνθρωπος μεταμορφώνει τη φύση κι επιδρά σε αυτήν καθοριστικά, ούτε θεωρεί απαραίτητο ότι, άπαξ και καλλιεργήσει τη γη, την υποτάσσει. ***Γι' αυτό κι αντλεί τα παραδείγματά του από λαούς διαφορετικών καταβολών, που, αν και καλλιεργούν, δεν βλέπουν τη γη μ' επεκτατικές διαθέσεις.***

Αυτή η ενδιαφέρουσα άποψη ανανεώνει το διάλογο για τις απαρχές της γεωργίας, καθώς δεν την εξισώνει με μια διάθεση άσκησης κυριαρχίας στο περιβάλλον, αλλά αφήνει ανοιχτό το ενδεχόμενο οι άνθρωποι να μπορούν να ζήσουν από κοινού, σε συνθήκες ελευθερίας κι όχι υποδούλωσης, ούτε ως κυριαρχούμενοι ούτε ως κυρίαρχοι, αλλά ως συνομιλητές του.

Όσον αφορά τώρα το ζήτημα της φυλάκισης μη ανθρώπινων πλασμάτων με σκοπούμενο την συστηματική τους εκμετάλλευση και δολοφονία, που περιγράφεται τόσο χαριτωμένα κι αθώα με τον όρο «κτηνοτροφία», θεωρούμε ουσιώδες να αναφερθεί για ακόμη μια φορά η αντίθεσή μας στην εν λόγω προσέγγιση. Εν τούτοις, κι όσον αφορά πάντα συνθήκες απολίτιστου κοινοτισμού κι ουχί μαζικές κοινωνίες, αντιλαμβανόμαστε εν μέρει το πλέγμα των αιτιών που οδήγησαν την ανθρωπότητα στην υιοθέτηση μιας τέτοιας, εξουσιαστικής πρακτικής. ***Η φυλάκιση, είτε αφορά ανθρώπινα είτε μη ανθρώπινα***

Η ανθρώπινη μεταμόρφωση της φύσης

Η διάκριση ανάμεσα στην παραγωγή και τη συλλογή επινοήθηκε για πρώτη φορά από τον Friedrich Engels. Σε μια σημείωση, γραμμένη το 1875, ανέδειξε την παραγωγή ως το πιο θεμελιώδες κριτήριο αυτού που βλέπαμε ως ενός είδους «κυριαρχίας» του περιβάλλοντος, που διακρινόταν ως ανθρώπινο: «το περισσότερο που μπορούν να κατορθώσουν τα ζώα είναι να συλλέξουν· ο άνθρωπος παράγει, προετοιμάζει τα μέσα της ζωής,... που χωρίς αυτόν η φύση δε θα μπορούσε να παράγει. Αυτό καθιστά αδύνατη οποιαδήποτε απόλυτη μεταβίβαση των νόμων της ζωής της κοινωνίας των ζώων στην κοινωνία των ανθρώπων» (Engels 1934: 308). Η ουσία της παραγωγής στον Engels βρίσκεται στον ***εσκεμμένο σχεδιασμό μιας δραστηριότητας, με τις σκόπιμες και συνειδητές δράσεις,*** «προς καθορισμένους, προσχεδιασμένους στόχους» (ό.π.: 178, 237). Τα ζώα, μέσα από τις δραστηριότητές τους, ασκούν διαρκείς και αρκετά ριζικές επιδράσεις στα περιβάλλοντά τους, αλλά αυτές οι επιδράσεις είναι σε μεγάλο βαθμό χωρίς πρόθεση: το μη ανθρώπινο ζώο, σκέφτηκε ο Engels, δεν εργάζεται σε ό,τι το περιβάλλει, *με σκοπό* να τα αλλάξει· δεν έχει αντίληψη του έργου του.

καθεν, η ανθρωπινότητα των κυνηγών-τροφοσυλλεκτών με κάποιον τρόπο αμφισβητούνταν. Μπορεί να ήταν μέλη του είδους *Homo Sapiens*, αλλά ο τρόπος ζωής τους είναι τέτοιος που τους εξισώνει με άλλα ζωικά είδη, που επίσης αντλούν την ύπαρξή τους με τη συλλογή οποιουδήποτε πράγματος είναι «στο χέρι» (μαζεύεται άμεσα) από το περιβάλλον τους. Όπως έγραψε ο αρχαιολόγος Robert Braidwood το 1957, «ένας άνθρωπος που ξοδεύει όλη του τη ζωή, ακολουθώντας ζώα, μόνο για τα σκοτώσει και να τα φάει ή κινείται από το ένα κομμάτι γης με μούρα σε άλλο, ζει στην πραγματικότητα, όπως ακριβώς ένα ζώο» (Braidwood 1957: 22).

Ήταν αυτή η άδηλη αμφιβολία που επέτρεψε ακολούθως στον V. Gordon Childe να κάνει το διαχωρισμό ανάμεσα στη συλλογή και την παραγωγή -με όρους πρακτικά απαράλλακτους με αυτούς που πρότεινε ο Engels- για να δημιουργήσει μια γραμμή όχι ανάμεσα στους ανθρώπους και στα ζώα, αλλά στους «νεολιθικούς» ανθρώπους και στους διαδόχους τους απ' τη μια και τους «παλαιολιθικούς» κυνηγούς και τροφοσυλλέκτες απ' την άλλη. Διασχίζοντας αυτή τη γραμμή, οι πρόγονοι των σημερινών γεωργών, βοσκών και των σημερινών κατοίκων των πόλεων παρουσιάζονταν να έχουν θέσει σε κίνηση μια επανάσταση στις τέχνες της επιβίωσης χωρίς παράλληλα να πράξουν το αντίστοιχο στην ιστορία της ζωής. Εισηγμένη από την εφεύρεση της επιστήμης της επιλλεκτικής συλλογής, ήταν μια επανάσταση, που μετέτρεψε τους ανθρώπους, σύμφωνα με τον Childe, σε «ενεργούς συνεργάτες της φύσης, αντί για παράσιτα της φύσης» (Childe 1942: 55). Αν και οι σύγχρονοι συγγραφείς μπορεί να εκφράζουν τη διάκριση κάπως διαφορετικά, η ιδέα της παραγωγής τροφής ως μοναδικού επιτεύγματος των ανθρώπων γεωργών και κτηνοτρόφων έχει γίνει τόσο κεντρική προκατάληψη για τους προϊστορικούς, όσο η κατανόηση των απαρχών του ανθρώπινου είδους για τους παλαιο-ανθρωπολόγους: εκεί που οι τελευταίοι αναζητούν τις εξελικτικές απαρχές των ανθρώπινων ειδών *μέσα* στη φύση, οι πρώτοι αναζητούν την αποφασιστική στιγμή, στην οποία η ανθρωπότητα υπερείχε της φύσης και μπήκε στο μονοπάτι της ιστορίας.

Η υπογράμμιση της διάκρισης ανάμεσα στη συλλογή και την παραγωγή, λοιπόν, είναι μια κυρίαρχη αφήγηση για τον τρόπο που τα ανθρώπινα όντα,

μέσα από την πνευματική και σωματική τους εργασία, ανύψωσαν τον εαυτό τους πέρα από το αμιγώς φυσικό επίπεδο της ύπαρξης, στο οποίο περιορίζονται όλα τα άλλα ζώα κι έτσι συγκροτήθηκαν πάνω σε μια ιστορία του πολιτισμού. Μέσα από τους μετασχηματισμούς της φύσης, σύμφωνα με αυτή την αφήγηση, οι άνθρωποι επίσης μεταμόρφωσαν τον εαυτό τους. Είναι γεγονός για τα ανθρώπινα όντα, ισχυρίζεται ο Maurice Godelier, ότι μόνο αυτά ανάμεσα στα ζώα «*παράγουν μια κοινωνία, προκειμένου να ζήσουν*» - και με τον τρόπο αυτό «δημιουργούν ιστορία» (Godelier 1986: 1, αρχική έμφαση). Με αυτό εννοεί ότι τα σχέδια και οι σκοποί της ανθρώπινης δράσης πάνω στο φυσικό περιβάλλον -μια δράση που αποδίδει μια επιστροφή στη μορφή του μέσου ύπαρξης- έχουν την πηγή τους στο πεδίο των κοινωνικών σχέσεων, ένα πεδίο πνευματικών πραγματικοτήτων («αναπαραστάσεις, κρίσεις, αρχές σκέψης»), που στέκεται πάνω και πέρα από την απόλυτη υλικότητα της φύσης (ό.π., 10-11).

Ο Godelier συνεχίζει με τη διάκριση πέντε «ειδών υλικότητας», που εξαρτώνται από τον τρόπο και την έκταση στην οποία τα ανθρώπινα όντα εμπλέκονται για το σχηματισμό της. Πρώτον, είναι το μέρος της φύσης που είναι πλήρως ανέγγιχτο από την ανθρώπινη δραστηριότητα. Δεύτερον, υπάρχει το μέρος που έχει αλλάξει εξ αιτίας της παρουσίας των ανθρώπων, αλλά έμμεσα κι όχι σκόπιμα. Το τρίτο είναι το μέρος που έχει σκόπιμα μεταμορφωθεί από τα ανθρώπινα όντα και εξαρτάται από την προσοχή και την ενέργειά τους για την αναπαραγωγή του. Το τέταρτο μέρος περιλαμβάνει υλικά που τείνουν σε όργανα, όπως τα εργαλεία και τα όπλα. Και το πέμπτο μπορεί ίσως να αναγνωριστεί ως αυτό που βολικά θα μπορούσαμε να αποκαλέσουμε το «δομημένο περιβάλλον»: σπίτια, καταφύγια, μνημεία και τα παρόμοια (ό.π.: 4-5). Σε αυτή την κατάταξη ο κρίσιμος διαχωρισμός βρίσκεται ανάμεσα στο δεύτερο και τρίτο είδος, επειδή εκλαμβάνεται ότι ση-

αντίθεση με αυτές όλων των μη-ανθρώπινων ζώων, υποβάλλονται από πνευματικές αναπαραστάσεις που έχουν την πηγή τους στα δι-υποκειμενικά πεδία της κοινωνίας. Ακόμη, πέρα από την κατασκευή εργαλείων και καταφυγίων (που ανταποκρίνονται αντίστοιχα στο τέταρτο και πέμπτο είδος υλικότητας), αυτές οι αναπαραστάσεις δεν επιγράφονται στο υπόστρωμα της φύσης. Οι κυνηγοί-τροφοσυλλέκτες έχουν μια ιστορία, αλλά η δική τους είναι μια ιστορία που δεν γράφεται ούτε στις σελίδες εγγράφων ούτε στην επιφάνεια της γης. Ανατρέποντας την κλασσική αντίληψη για τους κυνηγούς-τροφοσυλλέκτες ως πανούργων εκπροσώπων της ανθρωπότητας στη φυσική κατάσταση, ο Godelier διερευνά το περαιτέρω παράδοξο συμπέρασμα ότι είναι στις κοινωνίες τους, που τα σύνορα ανάμεσα στον πολιτισμό και τη φύση, το πνευματικό και το υλικό, έχουν την πιο σαφή τομή. Όσο πιο πολύ ο υλικός κόσμος υποτάσσεται στους σκοπούς της τέχνης, τόσο πιο πολύ «εξανθρωπίζεται» και πιο πολύ τα σύνορα της φύσης/πολιτισμού διαλύονται (ό.π.: 4).

Το δεύτερο πρόβλημα είναι αυτό που ο Godelier υπενίσσεται σε μια υποσημείωση, αλλά αποτυγχάνει να πάει πιο μακριά. Είναι επειδή για τους περισσότερους μη-δυτικούς λαούς «η ιδέα του μετασχηματισμού της φύσης από τα ανθρώπινα όντα δεν έχει νόημα» (ό.π.: 2, ν.1). Έτσι, οι άνθρωποι του παρελθό-

υποτίθεται ότι παρέχει τη μορφή, τη φύση και την υπόσταση με τις οποίες γίνεται αντιληπτή. Αυτή η ιδέα ήταν το υπομόχλιο της θεωρίας του Marx για την αξία, σύμφωνα με την οποία ήταν η δουλειά του σχηματισμού του υλικού από την ακατέργαστη στην τελική του κατάσταση, που προσδίδει αξία σε αυτό που ήδη «προσφέρει» η φύση. Αρχικά, δεν έχει διαφορά εάν αυτή η δουλειά αντιπροσωπεύει το μόχθο του τεχνίτη, στην κατασκευή του εξοπλισμού ή αυτόν του αγρότη ή του κτηνοτρόφου, στη διαχείριση των φυτών και των ζώων. Και τα δυο θεωρούνται παραδείγματα της δημιουργίας παραγωγής - η ανθρώπινη μεταμόρφωση της φύσης.

Ακόμη φτάνοντας σε αυτή τη θεωρία της αξίας, ο Marx στρέφεται σε μια παλιότερη ιδέα, πληρέστερα αναπτυγμένη στα γραπτά των γάλλων φυσιοκρατών, του Quesnay και του Turgot, στον 18ο αι. Για αυτούς τους συγγραφείς επίσης, ο ρόλος του τεχνίτη ήταν να αποτυπώσει έναν λογικό σχεδιασμό πάνω στο υλικό που παρέχει η φύση. Αλλά κάνοντάς το, δε δημιούργησε καμιά νέα αξία. Αντιθέτως, το έργο του ήταν κατανοητό ότι δεν προϋπέθετε τίποτε περισσότερο από την αναδιαμόρφωση αυτού που η φύση είχε ήδη φέρει στη ζωή. Η πραγματική πηγή πλούτου, σύμφωνα με τη φυσιοκρατία, ήταν η γη και βρισκόταν στην έμφυτη γονιμότητα. Και γι' αυτό το λόγο, οι δραστηριότητες όσων δούλευαν στη γη, αναπτύσσοντας καλλιέργειες και μεγαλώνοντας ζώα, ήταν κατανοητές ως θεμελιωδώς διαφορετικές στον χαρακτήρα από τις δραστηριότητες αυτών που οι εργασίες τους βρίσκονταν στο πεδίο της κατασκευής.

Σε μια γλαφυρή ανάλυση, ο Gudeman (1986: 80-84) έχει δείξει πώς τα οικονομικά δόγματα της φυσιοκρατίας μορφοποιήθηκαν στενά πάνω στη θεωρία της αντίληψης και της νόησης, που προτάθηκε κάπου 70 χρόνια πριν από τον John Locke. Στην οικονομία της γνώσης του Locke ο φυσικός κόσμος είναι μια πηγή ακατέργαστων αισθήσεων που εισβάλλουν στα αισθητήρια όργανα του παθητικού ανθρώπινου

εαυτό τους. Είναι γεγονός για τα ανθρώπινα όντα, ισχυρίζεται ο Maurice Godelier, ότι μόνο αυτά ανάμεσα στα ζώα «*παράγουν μια κοινωνία, προκειμένου να ζήσουν*» - και με τον τρόπο αυτό «δημιουργούν ιστορία» (Godelier 1986: 1, αρχική έμφαση). Με αυτό εννοεί ότι τα σχέδια και οι σκοποί της ανθρώπινης δράσης πάνω στο φυσικό περιβάλλον -μια δράση που αποδίδει μια επιστροφή στη μορφή του μέσου ύπαρξης- έχουν την πηγή τους στο πεδίο των κοινωνικών σχέσεων, ένα πεδίο πνευματικών πραγματικοτήτων («αναπαραστάσεις, κρίσεις, αρχές σκέψης»), που στέκεται πάνω και πέρα από την απόλυτη υλικότητα της φύσης (ό.π., 10-11).

Ο Godelier συνεχίζει με τη διάκριση πέντε «ειδών υλικότητας», που εξαρτώνται από τον τρόπο και την έκταση στην οποία τα ανθρώπινα όντα εμπλέκονται για το σχηματισμό της. Πρώτον, είναι το μέρος της φύσης που είναι πλήρως ανέγγιχτο από την ανθρώπινη δραστηριότητα. Δεύτερον, υπάρχει το μέρος που έχει αλλάξει εξ αιτίας της παρουσίας των ανθρώπων, αλλά έμμεσα κι όχι σκόπιμα. Το τρίτο είναι το μέρος που έχει σκόπιμα μεταμορφωθεί από τα ανθρώπινα όντα και εξαρτάται από την προσοχή και την ενέργειά τους για την αναπαραγωγή του. Το τέταρτο μέρος περιλαμβάνει υλικά που τείνουν σε όργανα, όπως τα εργαλεία και τα όπλα. Και το πέμπτο μπορεί ίσως να αναγνωριστεί ως αυτό που βολικά θα μπορούσαμε να αποκαλέσουμε το «δομημένο περιβάλλον»: σπίτια, καταφύγια, μνημεία και τα παρόμοια (ό.π.: 4-5). Σε αυτή την κατάταξη ο κρίσιμος διαχωρισμός βρίσκεται ανάμεσα στο δεύτερο και τρίτο είδος, επειδή εκλαμβάνεται ότι σηματοδοτεί τη διάκριση ανάμεσα στο άγριο και στο εξημερωμένο. Το τρίτο μέρος της φύσης θεωρείται ότι περιλαμβάνει κυρίως εξημερωμένα φυτά και ζώα, ενώ τα βιοτικά συστατικά του πρώτου και του δεύτερου μέρους είναι είτε άγρια είτε, κυρίως, σε μια κατάσταση προ-εξημέρωσης. Επί πλέον, ο Godelier επισημαίνει την εξημέρωση των φυτών και των ζώων ως μια υποδειγματική ένδειξη για τη **μεταμορφωτική** δράση της ανθρωπότητας πάνω στη φύση. Αυτό μας αφήνει, ωστόσο, με δύο αξεδιάλυτα προβλήματα.

Το πρώτο αφορά την κατάσταση των κυνηγών-τροφοσυλλεκτών που δεν προσπάθησαν να μεταμορφώσουν το περιβάλλον τους, αλλά κυρίως να συνδιαλαγούν μαζί του με μια μορφή που παραμένει, όσο αυτό είναι δυνατό, χωρίς σημάδια από την ανθρώπινη δραστηριότητα. Αν, όπως ισχυρίζεται ο Godelier, «τα ανθρώπινα όντα έχουν ιστορία, επειδή μεταμορφώνουν τη φύση» (ό.π.: 1), πρόκειται να συ-

αντίθεση με αυτές όλων των μη-ανθρώπινων ζώων, υποβάλλονται από πνευματικές αναπαραστάσεις που έχουν την πηγή τους στα δι-υποκειμενικά πεδία της κοινωνίας. Ακόμη, πέρα από την κατασκευή εργαλείων και καταφυγίων (που ανταποκρίνονται αντίστοιχα στο τέταρτο και πέμπτο είδος υλικότητας), αυτές οι αναπαραστάσεις δεν επιγράφονται στο υπόστρωμα της φύσης. Οι κυνηγοί-τροφοσυλλέκτες έχουν μια ιστορία, αλλά η δική τους είναι μια ιστορία που δεν γράφεται ούτε στις σελίδες εγγράφων ούτε στην επιφάνεια της γης. Ανατρέποντας την κλασσική αντίληψη για τους κυνηγούς-τροφοσυλλέκτες ως πανούργων εκπροσώπων της ανθρωπότητας στη φυσική κατάσταση, ο Godelier διερευνά το περαιτέρω παράδοξο συμπέρασμα ότι είναι στις κοινωνίες τους, που τα σύνορα ανάμεσα στον πολιτισμό και τη φύση, το πνευματικό και το υλικό, έχουν την πιο σαφή τομή. Όσο πιο πολύ ο υλικός κόσμος υποτάσσεται στους σκοπούς της τέχνης, τόσο πιο πολύ «εξανθρωπίζεται» και πιο πολύ τα σύνορα της φύσης/πολιτισμού διαλύονται (ό.π.: 4).

Το δεύτερο πρόβλημα είναι αυτό που ο Godelier υπενίσσεται σε μια υποσημείωση, αλλά αποτυγχάνει να πάει πιο μακριά. Είναι επειδή για τους περισσότερους μη-δυτικούς λαούς «η ιδέα του μετασχηματισμού της φύσης από τα ανθρώπινα όντα δεν έχει νόημα» (ό.π.: 2, ν.1). Έτσι, οι άνθρωποι του παρελθόντος που αρχικά ήταν υπεύθυνοι για τα εξημερωμένα φυτά και ζώα πρέπει να έχουν αρκετά διαφορετικές ιδέες για το τι έκαναν. Στην επόμενη ενότητα παρουσιάζω ένα εύρος από συγκρίσιμες ιδέες, που προκύπτουν από την εθνογραφία των σύγχρονων μη-δυτικών κοινωνιών. Το σημείο που τονίζεται σε αυτή την ένωση είναι ότι η ιδέα της ιστορίας, καθώς αποτελείται από τον ανθρώπινο μετασχηματισμό της φύσης, όπως οι ιδέες της ίδιας της φύσης και της κοινωνίας ως ενότητας που αντιτίθεται στη φύση, έχει τη δική της ιστορία, στη διάρκεια μιας συγκεκριμένης περιόδου, σε ένα συγκεκριμένο μέρος του κόσμου. Ανιχνεύοντας αυτή την ιστορία πίσω στις ρίζες της, μπορεί να βρούμε ότι αναπτύχθηκε από ένα σύνολο αντιλήψεων πολύ διαφορετικών από αυτές που ήταν οικείες σε εμάς σήμερα, ακόμη πιο στενές με τις εμφανώς εξωτικές κοσμολογίες των μη δυτικών *άλλων*.

αυτή η δουλειά αντιπροσωπεύει το μόχθο του τεχνίτη, στην κατασκευή του εξοπλισμού ή αυτόν του αγρότη ή του κτηνοτρόφου, στη διαχείριση των φυτών και των ζώων. Και τα δυο θεωρούνται παραδείγματα της δημιουργίας παραγωγής - η ανθρώπινη μεταμόρφωση της φύσης.

Ακόμη φτάνοντας σε αυτή τη θεωρία της αξίας, ο Marx στρέφεται σε μια παλιότερη ιδέα, πληρέστερα αναπτυγμένη στα γραπτά των γάλλων φυσιοκρατών, του Quesnay και του Turgot, στον 18° αι. Για αυτούς τους συγγραφείς επίσης, ο ρόλος του τεχνίτη ήταν να αποτυπώσει έναν λογικό σχεδιασμό πάνω στο υλικό που παρέχει η φύση. Αλλά κάνοντάς το, δε δημιούργησε καμιά νέα αξία. Αντιθέτως, το έργο του ήταν κατανοητό ότι δεν προϋπέθετε τίποτε περισσότερο από την αναδιαμόρφωση αυτού που η φύση είχε ήδη φέρει στη ζωή. Η πραγματική πηγή πλούτου, σύμφωνα με τη φυσιοκρατία, ήταν η γη και βρισκόταν στην έμφυτη γονιμότητα. Και γι' αυτό το λόγο, οι δραστηριότητες όσων δούλευαν στη γη, αναπτύσσοντας καλλιέργειες και μεγαλώνοντας ζώα, ήταν κατανοητές ως θεμελιωδώς διαφορετικές στον χαρακτήρα από τις δραστηριότητες αυτών που οι εργασίες τους βρίσκονταν στο πεδίο της κατασκευής.

Σε μια γλαφυρή ανάλυση, ο Gudeman (1986: 80-84) έχει δείξει πώς τα οικονομικά δόγματα της φυσιοκρατίας μορφοποιήθηκαν στενά πάνω στη θεωρία της αντίληψης και της νόησης, που προτάθηκε κάπου 70 χρόνια πριν από τον John Locke. Στην οικονομία της γνώσης του Locke ο φυσικός κόσμος είναι μια πηγή ακατέργαστων αισθήσεων που εισβάλλουν στα αισθητήρια όργανα του παθητικού ανθρώπινου παρατηρητή. Το πνεύμα τότε λειτουργεί σε αυτά τα δεδομένα που προσλαμβάνουν οι αισθήσεις, διαχωρίζοντάς και συνδυάζοντάς τα σε σχηματισμούς σύνθετων ιδεών. ***Με τον ίδιο ακριβώς τρόπο, σύμφωνα με τους φυσιοκράτες, η γη προμηθεύει τους κατοίκους της με βασικές πρώτες ύλες, στις οποίες η ανθρώπινη λογική προσθέτει σχήμα και νόημα.*** Όπως το θέτει ο Gudeman, «σε αυτά τα *διανοητικά* οικονομικά, η γεωργία είναι για τη βιοτεχνία ό,τι η αίσθηση ήταν για την πνευματική λειτουργία» (ό.π.: 83). Ο ρόλος του γεωργού είναι να λάβει την ουσιαστική απόδοση της παραγωγής της γης, αυτός του τεχνίτη να διανείμει τις μορφές της ανθρωπότητας. Όπου το έργο του γεωργού είναι παραγωγικό, με την έννοια ότι έχει ως αποτέλεσμα την εισροή πλούτου στην ανθρώπινη κοινότητα, είναι παρ' όλα αυτά παθητικό, επειδή η δημιουργική ενέργεια που γεννάει αυτό τον πλούτο αποδίδεται στην ίδια τη γη και

έκταση στην οποία τα ανθρώπινα όντα εμπλέκονται για το σχηματισμό της. Πρώτον, είναι το μέρος της φύσης που είναι πλήρως ανέγγιχτο από την ανθρώπινη δραστηριότητα. Δεύτερον, υπάρχει το μέρος που έχει αλλάξει εξ αιτίας της παρουσίας των ανθρώπων, αλλά έμμεσα κι όχι σκόπιμα. Το τρίτο είναι το μέρος που έχει σκόπιμα μεταμορφωθεί από τα ανθρώπινα όντα και εξαρτάται από την προσοχή και την ενέργειά τους για την αναπαραγωγή του. Το τέταρτο μέρος περιλαμβάνει υλικά που τείνουν σε όργανα, όπως τα εργαλεία και τα όπλα. Και το πέμπτο μπορεί ίσως να αναγνωριστεί ως αυτό που βολικά θα μπορούσαμε να αποκαλέσουμε το «δομημένο περιβάλλον»: σπίτια, καταφύγια, μνημεία και τα παρόμοια (ό.π.: 4-5). Σε αυτή την κατάταξη ο κρίσιμος διαχωρισμός βρίσκεται ανάμεσα στο δεύτερο και τρίτο είδος, επειδή εκλαμβάνεται ότι σηματοδοτεί τη διάκριση ανάμεσα στο άγριο και στο εξημερωμένο. Το τρίτο μέρος της φύσης θεωρείται ότι περιλαμβάνει κυρίως εξημερωμένα φυτά και ζώα, ενώ τα βιοτικά συστατικά του πρώτου και του δεύτερου μέρους είναι είτε άγρια είτε, κυρίως, σε μια κατάσταση προ-εξημέρωσης. Επί πλέον, ο Godelier επισημαίνει την εξημέρωση των φυτών και των ζώων ως μια υποδειγματική ένδειξη για τη **μεταμορφωτική** δράση της ανθρωπότητας πάνω στη φύση. Αυτό μας αφήνει, ωστόσο, με δύο αξεδιάλυτα προβλήματα.

Το πρώτο αφορά την κατάσταση των κυνηγώντροφοσυλλεκτών που δεν προσπάθησαν να μεταμορφώσουν το περιβάλλον τους, αλλά κυρίως να συνδιαλαγούν μαζί του με μια μορφή που παραμένει, όσο αυτό είναι δυνατό, χωρίς σημάδια από την ανθρώπινη δραστηριότητα. Αν, όπως ισχυρίζεται ο Godelier, «τα ανθρώπινα όντα έχουν ιστορία, επειδή μεταμορφώνουν τη φύση» (ό.π.: 1), πρόκειται να συμπεράνουμε ότι οι άνθρωποι που δε μεταμορφώνουν τη φύση στερούνται της ιστορίας; Από την πλευρά του ο Godelier ανθίσταται σε αυτό το συμπέρασμα: «δεν μπορώ να διακρίνω κανένα θεωρητικό λόγο, για να θεωρήσω τις μορφές ζωής και σκέψης χαρακτηριστικές των κυνηγών, των τροφοσυλλεκτών και των ψαράδων ως πιο φυσικών από αυτές των γεωργών και των κτηνοτρόφων (με ζώα ως περιουσιακό στοιχείο), που τους διαδέχονται» (ό.π.: 12). Οι δραστηριότητες των κυνηγών-τροφοσυλλεκτών, όπως όλων των ανθρώπινων όντων σε όλες τις εποχές και σε ούτε στην επιφάνεια της γης. Ανατρέποντας την κλασσική αντίληψη για τους κυνηγούς-τροφοσυλλέκτες ως πανούργων εκπροσώπων της ανθρωπότητας στη φυσική κατάσταση, ο Godelier διερευνά το περαιτέρω παράδοξο συμπέρασμα ότι είναι στις κοινωνίες τους, που τα σύνορα ανάμεσα στον πολιτισμό και τη φύση, το πνευματικό και το υλικό, έχουν την πιο σαφή τομή. Όσο πιο πολύ ο υλικός κόσμος υποτάσσεται στους σκοπούς της τέχνης, τόσο πιο πολύ «εξανθρωπίζεται» και πιο πολύ τα σύνορα της φύσης/πολιτισμού διαλύονται (ό.π.: 4).

Το δεύτερο πρόβλημα είναι αυτό που ο Godelier υπενίσσεται σε μια υποσημείωση, αλλά αποτυγχάνει να πάει πιο μακριά. Είναι επειδή για τους περισσότερους μη-δυτικούς λαούς «η ιδέα του μετασχηματισμού της φύσης από τα ανθρώπινα όντα δεν έχει νόημα» (ό.π.: 2, ν.1). Έτσι, οι άνθρωποι του παρελθόντος που αρχικά ήταν υπεύθυνοι για τα εξημερωμένα φυτά και ζώα πρέπει να έχουν αρκετά διαφορετικές ιδέες για το τι έκαναν. Στην επόμενη ενότητα παρουσιάζω ένα εύρος από συγκρίσιμες ιδέες, που προκύπτουν από την εθνογραφία των σύγχρονων μη-δυτικών κοινωνιών. Το σημείο που τονίζεται σε αυτή την ένωση είναι ότι η ιδέα της ιστορίας, καθώς αποτελείται από τον ανθρώπινο μετασχηματισμό της φύσης, όπως οι ιδέες της ίδιας της φύσης και της κοινωνίας ως ενότητας που αντιτίθεται στη φύση, έχει τη δική της ιστορία, στη διάρκεια μιας συγκεκριμένης περιόδου, σε ένα συγκεκριμένο μέρος του κόσμου. Ανιχνεύοντας αυτή την ιστορία πίσω στις ρίζες της, μπορεί να βρούμε ότι αναπτύχθηκε από ένα σύνολο αντιλήψεων πολύ διαφορετικών από αυτές που ήταν οικείες σε εμάς σήμερα, ακόμη πιο στενές με τις εμφανώς εξωτικές κοσμολογίες των μη δυτικών *άλλων*.

Είναι πέρα από την έκταση αυτού του κεφαλαίου να καταγράψει την ιστορία της Δυτικής σκέψης σχετικά με την ανθρωπότητα και τη φύση: η μαζική πραγματεία του Glacken (1967) για το θέμα παραμένει αξεπέραστη. ***Αρκεί να πούμε ότι η ουσία αυτού του είδους σκέψης που αποκαλούμε «δυτική» είναι ότι θεμελιώνεται στην αξίωση της κυριαρχίας της ανθρώπινης λογικής.*** Ακόλουθη αυτού του ισχυρισμού είναι η ιδέα της δημιουργίας των πραγμάτων ως μιας αποτύπωσης προγενέστερων αντιλήψεων σε ένα υπόστρωμα πρώτης ύλης. Η ανθρώπινη λογική αμόρφωση αυτού που η φύση είχε ήδη φέρει στη ζωή. Η πραγματική πηγή πλούτου, σύμφωνα με τη φυσιοκρατία, ήταν η γη και βρισκόταν στην έμφυτη γονιμότητα. Και γι' αυτό το λόγο, οι δραστηριότητες όσων δούλευαν στη γη, αναπτύσσοντας καλλιέργειες και μεγαλώνοντας ζώα, ήταν κατανοητές ως θεμελιωδώς διαφορετικές στον χαρακτήρα από τις δραστηριότητες αυτών που οι εργασίες τους βρίσκονταν στο πεδίο της κατασκευής.

Σε μια γλαφυρή ανάλυση, ο Gudeman (1986: 80-84) έχει δείξει πώς τα οικονομικά δόγματα της φυσιοκρατίας μορφοποιήθηκαν στενά πάνω στη θεωρία της αντίληψης και της νόησης, που προτάθηκε κάπου 70 χρόνια πριν από τον John Locke. Στην οικονομία της γνώσης του Locke ο φυσικός κόσμος είναι μια πηγή ακατέργαστων αισθήσεων που εισβάλλουν στα αισθητήρια όργανα του παθητικού ανθρώπινου παρατηρητή. Το πνεύμα τότε λειτουργεί σε αυτά τα δεδομένα που προσλαμβάνουν οι αισθήσεις, διαχωρίζοντάς και συνδυάζοντάς τα σε σχηματισμούς σύνθετων ιδεών. ***Με τον ίδιο ακριβώς τρόπο, σύμφωνα με τους φυσιοκράτες, η γη προμηθεύει τους κατοίκους της με βασικές πρώτες ύλες, στις οποίες η ανθρώπινη λογική προσθέτει σχήμα και νόημα.*** Όπως το θέτει ο Gudeman, «σε αυτά τα *διανοητικά* οικονομικά, η γεωργία είναι για τη βιοτεχνία ό,τι η αίσθηση ήταν για την πνευματική λειτουργία» (ό.π.: 83). Ο ρόλος του γεωργού είναι να λάβει την ουσιαστική απόδοση της παραγωγής της γης, αυτός του τεχνίτη να διανείμει τις μορφές της ανθρωπότητας. Όπου το έργο του γεωργού είναι παραγωγικό, με την έννοια ότι έχει ως αποτέλεσμα την εισροή πλούτου στην ανθρώπινη κοινότητα, είναι παρ' όλα αυτά παθητικό, επειδή η δημιουργική ενέργεια που γεννάει αυτό τον πλούτο αποδίδεται στην ίδια τη γη και πίσω από αυτήν στη θεϊκή παρέμβαση. Αντιστρόφως, το έργο του τεχνίτη δεν είναι παραγωγικό, επειδή δεν προσθέτει τίποτε στον ανθρώπινο πλούτο, αλλά παρ' όλα αυτά είναι ενεργό, επειδή παρακινείται από τον ανθρώπινο λόγο (ό.π.: 87).

Από αυτή την άποψη των πραγμάτων, αν και θα ήταν δίκαιο να περιγράψουμε την πράξη δημιουργίας ως ανθρώπινο μετασχηματισμό της φύσης, τέτοια δημιουργία δεν είναι ταυτόσημη, αλλά απόλυτα *αντίθετη* της παραγωγής, ακριβώς όπως ο τεχνίτης

συνέχεια στη σελ. 10

Συνέχεια από τη σελ. 9

είναι το αντίθετο της γεωργίας. **Η παραγωγή είναι μια διαδικασία ανάπτυξης, όχι δημιουργίας.** Ο γεωργός, και γι' αυτό το λόγο αυτός που ανατρέφει ζώα (ως ιδιοκτησία), υποτάσσεται σε μια παραγωγική δυναμική που είναι έμφυτη στον ίδιο το φυσικό κόσμο, παρά μεταμορφώνει τη φύση σε ένα όργανο για το δικό του σκοπό. Μακράν του να «βάλουν τη σφραγίδα της θέλησής τους πάνω στη γη», για να υιοθετήσω την ιμπεριαλιστική φράση του Engels (1934: 179), αυτοί που μοχθούν για τη γη, στο να καθαρίζουν χωράφια, μεταβάλλοντας το έδαφος, σπέρνοντας, θερίζοντας, βόσκοντας τα κοπάδια τους και τις αγέλες ή ταΐζοντας ζώα στους στάβλους τους - συμβάλλουν στην αναπαραγωγή της φύσης και παράγωγα του ίδιου του είδους τους.

Στην κλασσική Ελλάδα, επίσης, η γεωργία κι η βιοτεχνία ήταν ξεκάθαρα αντίθετες, που ανήκουν όπως επισημαίνει ο Vernant (1983: 253) - «σε δύο διαφορετικά πεδία εμπειρίας, που είναι σε μεγάλο βαθμό αλληλοαποκλειόμενα». **Η αντίθεση ανάμεσα στο να αναπτύσσεις πράγματα και να φτιάχνεις πράγματα εκφράστηκε εύγλωττα από τον αθηναίο σοφιστή Αντιφώντα, που έγραψε τον 5ο αι. π.Χ., προσκαλώντας μας να φανταστούμε ένα παλιό ξύλινο κρεβάτι, θαμμένο μέσα στο έδαφος, να βγάζει ρίζες και να βλασταίνει με πράσινα κλωνάρια. Αυτό που εμφανίζεται, ωστόσο, δεν είναι ένα καινούριο κρεβάτι, αλλά ένα φρέσκο ξύλο! Τα κρεβάτια φτιάχνονται, αλλά το ξύλο αναπτύσσεται** (ό.π.: 260). Ως παραγωγός καρπών παρά ως δημιουργός αντικειμένων, ο γεωργός δεν αντιμετωπίζεται ως κάποιος που δρα πάνω στη φύση, πόσο μάλλον να τη μεταμορφώσει στους ανθρώπινους σκοπούς. Η εργασία πάνω στη γη ήταν κυρίως ένα ζήτημα ευθυγράμμισης με ένα γενικό σύστημα, ταυτόχρονα φυσικό και θεϊκά προσδιορισμένο, μέσα στο οποίο περικλείεται η οριστικότητα της ανθρώπινης ύπαρξης. Ακόμη κι αν ήταν τεχνικά πιθανό να μεταμορφωθεί η φύση, η αυτούσια ιδέα αντιμετωπίζεται ως ασέβεια (ό.π.: 254).

Αν υπάρχει κάποιο παράλληλο εδώ με τα δόγματα της φυσιοκρατίας, παρά το τεράστιο κύλισμα του χρόνου, είναι αναμφίβολα επειδή και οι συγγραφείς της κλασσικής Ελλάδας και οι φυσιοκράτες του 18ου αι. ήταν σε θέση να πλησιάσουν ένα απόθεμα πρακτικής εμπειρίας στην εργασία της γης. Όταν έφτασαν στη γεωργία, ήξεραν για τι πράγμα μιλούσαν. Αλλά όσον αφορά την βιοτεχνία, οι σχετικές ιδέες τους δε θα μπορούσαν να είναι πιο διαφορετικές. Σύμφωνα με τους κλασσικούς έλληνες συγγραφείς, οι μορφές που ο τεχνίτης αντιλαμβανόταν με το υλικό του απέρρεαν όχι από το ανθρώπινο πνεύμα, σα να κατασκευάζει μια ορθολογική νοημοσύνη, αλλά τάσσοντας τον εαυτό του στους κανόνες της φύσης. Έτσι, η ιδέα να δημιουργείς, επιβάλλοντας ένα ορθολογικό σχέδιο πάνω σε μια πρώτη ύλη θα ήταν τελείως ξένη στην ελληνική σκέψη. «Ο τεχνίτης δε βρίσκεται στις διαταγές της φύσης: υπόκειται στις ανάγκες της μορφής. Αυτή η λειτουργία και η υπεροχή της είναι... να υπακούει» (ό.π.: 294). Αυτό, βέβαια, είναι το ακριβώς αντίθετο του ισχυρισμού του Godelier ότι στη διαχείριση των φυτών και των ζώων, στη δημιουργία εργαλείων και στην οικοδόμηση κτιρίων -π.χ. στην παραγωγή του τρίτου, τέταρτου και πέμπτου είδους υλικότητας- είναι η φύση που υπόκειται στις απαιτήσεις της ανθρώπινης μορφής. **Η ιδέα ότι η παραγωγή συνίσταται πρακτικά *πάνω* στη φύση, απορρέοντας από μια υπερβατική πηγή**

Ο August Vincent Theodore SPIES (10 Δεκεμβρίου 1855 - 11 Νοεμβρίου 1887) ήταν ένας αναρχικός εργατικός αγωνιστής που κρίθηκε ένοχος για συνωμοσία και κρεμάστηκε μετά από μια βομβιστική επίθεση εναντίον της αστυνομίας στην εξέγερση του Haymarket.

Το Υπόβαθρο

Ο Αύγουστος Σπις γεννήθηκε στη Γερμανία το 1855 και μετανάστευσε στην Αμερική το 1872 με τη μητέρα του, Χριστίνα, και τα πέντε αδέρφια του, Henry, Kenny, Maggie, Willy και Adolph. Ο πατέρας του είχε πεθάνει το 1871. Εγκαταστάθηκε στο Σικάγο, όπου έγινε ταπετσιέρης. Ασχολήθηκε με εργατικά συνδικαλιστικά τεκταινόμενα λόγω των αδικιών που έζησε και προσχώρησε στο Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα το 1877, όπου άρχισε τη έντονη ενασχόλησή του με την εργατική υπόθεση και τελικά έγινε εκδότης της αναρχικής ημερήσιας εφημερίδας, *Arbeiter-Zeitung*, το 1880.

Αναρχικός

Γνωστός για την επιθετική του ρητορική, οργισμένος ο Αύγουστος δημοσίευσε ένα φυλλάδιο στις 4 Μάη του 1886 με τίτλο: "Εκδίκηση! Εργάτες στα Όπλα!" Περιείχε το απόσπασμα: "Σκότωσαν τους φτωχούς ταλαίπωρους επειδή, όπως κι εσείς, είχαν το κουράγιο να δείξουν ανυπακοή στην ανώτατη θέληση των αφεντικών σας. Τους σκότωσαν για να δείξουν, σ' εσάς τους "Ελεύθερους Αμερικανούς Πολίτες" ότι πρέπει να είστε ικανοποιημένοι με ό,τι επιτρέπουν τα αφεντικά σας, αλλιώς θα σκοτωθείτε. Αν είστε άντρες, αν είστε γιοι των μεγά- τότε θα σηκωθείτε με τη δύναμή σας, σαν τον Ηρακλή, και θα καταστρέψετε το ειδεχθές τέρας που επιδιώκει να σας καταστρέψει. Στα όπλα σας καλούμε, στα όπλα".

Η Πλατεία Haymarket

Στις 4 Μάη 1886, ο Σπις μίλησε σε μια κινητοποίηση στην πλατεία Haymarket. Παρά τις ρητές εντολές του δημάρχου, η αστυνομία παρενέβη, στέλνοντας μονάδες στο πλήθος σε μια προσπάθεια να το διαλύσει. Ξέσπασαν βίαιες συγκρούσεις και μια βόμβα σωλήνα πετάχτηκε, σκοτώνοντας 7 αστυνομικούς. Συνελήφθησαν 7 άτομα, ανάμεσά τους και ο Σπις. Αργότερα, παραδόθηκε ο Άλμπερτ Πάρσονς.

Μάρτυρες κατέθεσαν ότι κανείς από τους οκτώ άνδρες που κατηγορούνταν δεν πέταξε τη βόμβα. Σύμφωνα με την *The Press on Trial*, ο Σπις είχε τελειώσει το λόγο του αλλά ήταν ακόμα πάνω στο βάθρο όταν εξερράγη η βόμβα. Πάντως, και οι οκτώ κρίθηκαν ένοχοι, και οι 7 καταδικάστηκαν σε θάνατο. Ο Όσκαρ Νήμπυ καταδικάστηκε σε 15 χρόνια φυλάκισης.

Η Δίκη

Η δίκη του Σπις και των συντρόφων του ήταν πολύ αμφιλεγόμενη. Οι ένορκοι επιλέχτηκαν συγκεκριμένα από ειδικό δικαστικό. Ένας από τους ενόρκους ήταν συγγενής ενός εκ των νεκρών αστυνομικών. Ο Julius Grinnell, δημόσιος κατήγορος, είπε στους ενόρκους, "Καταδικάστε αυτούς τους ανθρώπους, ως παράδειγμα, κρεμάστε τους, και θα σώσετε τους θεσμούς μας". Κατά τη διάρκεια της δίκης, επιτράπηκε ως απόδειξη

Συνέχεια από τη σελ. 9

είναι το αντίθετο της γεωργίας. **Η παραγωγή είναι μια διαδικασία ανάπτυξης, όχι δημιουργίας.** Ο γεωργός, και γι' αυτό το λόγο αυτός που ανατρέφει ζώα (ως ιδιοκτησία), υποτάσσεται σε μια παραγωγική δυναμική που είναι έμφυτη στον ίδιο το φυσικό κόσμο, παρά μεταμορφώνει τη φύση σε ένα όργανο για το δικό του σκοπό. Μακράν του να «βάλουν τη σφραγίδα της θέλησής τους πάνω στη γη», για να υιοθετήσω την ιμπεριαλιστική φράση του Engels (1934: 179), αυτοί που μοχθούν για τη γη, στο να καθαρίζουν χωράφια, μεταβάλλοντας το έδαφος, σπέρνοντας, θερίζοντας, βόσκοντας τα κοπάδια τους και τις αγέλες ή ταΐζοντας ζώα στους στάβλους τους - συμβάλλουν στην αναπαραγωγή της φύσης και παράγωγα του ίδιου του είδους τους.

Στην κλασσική Ελλάδα, επίσης, η γεωργία κι η βιοτεχνία ήταν ξεκάθαρα αντίθετες, που ανήκουν όπως επισημαίνει ο Vernant (1983: 253) - «σε δύο διαφορετικά πεδία εμπειρίας, που είναι σε μεγάλο βαθμό αλληλοαποκλειόμενα». **Η αντίθεση ανάμεσα στο να αναπτύσσεις πράγματα και να φτιάχνεις πράγματα εκφράστηκε εύγλωττα από τον αθηναίο σοφιστή Αντιφώντα, που έγραψε τον 5ο αι. π.Χ., προσκαλώντας μας να φανταστούμε ένα παλιό ξύλινο κρεβάτι, θαμμένο μέσα στο έδαφος, να βγάζει ρίζες και να βλασταίνει με πράσινα κλωνάρια. Αυτό που εμφανίζεται, ωστόσο, δεν είναι ένα καινούριο κρεβάτι, αλλά ένα φρέσκο ξύλο! Τα κρεβάτια φτιάχνονται, αλλά το ξύλο αναπτύσσεται** (ό.π.: 260). Ως παραγωγός καρπών παρά ως δημιουργός αντικειμένων, ο γεωργός δεν αντιμετωπίζεται ως κάποιος που δρα πάνω στη φύση, πόσο μάλλον να τη μεταμορφώσει στους ανθρώπινους σκοπούς. Η εργασία πάνω στη γη ήταν κυρίως ένα ζήτημα ευθυγράμμισης με ένα γενικό σύστημα, ταυτόχρονα φυσικό και θεϊκά προσδιορισμένο, μέσα στο οποίο περικλείεται η οριστικότητα της ανθρώπινης ύπαρξης. Ακόμη κι αν ήταν τεχνικά πιθανό να μεταμορφωθεί η φύση, η αυτούσια ιδέα αντιμετωπίζεται ως ασέβεια (ό.π.: 254).

Αν υπάρχει κάποιο παράλληλο εδώ με τα δόγματα της φυσιοκρατίας, παρά το τεράστιο κύλισμα του χρόνου, είναι αναμφίβολα επειδή και οι συγγραφείς της κλασσικής Ελλάδας και οι φυσιοκράτες του 18ου αι. ήταν σε θέση να πλησιάσουν ένα απόθεμα πρακτικής εμπειρίας στην εργασία της γης. Όταν έφτασαν στη γεωργία, ήξεραν για τι πράγμα μιλούσαν. Αλλά όσον αφορά την βιοτεχνία, οι σχετικές ιδέες τους δε θα μπορούσαν να είναι πιο διαφορετικές. Σύμφωνα με τους κλασσικούς έλληνες συγγραφείς, οι μορφές που ο τεχνίτης αντιλαμβανόταν με το υλικό του απέρρεαν όχι από το ανθρώπινο πνεύμα, σα να κατασκευάζει μια ορθολογική νοημοσύνη, αλλά τάσσοντας τον εαυτό του στους κανόνες της φύσης. Έτσι, η ιδέα να δημιουργείς, επιβάλλοντας ένα ορθολογικό σχέδιο πάνω σε μια πρώτη ύλη θα ήταν τελείως ξένη στην ελληνική σκέψη. «Ο τεχνίτης δε βρίσκεται στις διαταγές της φύσης: υπόκειται στις ανάγκες της μορφής. Αυτή η λειτουργία και η υπεροχή της είναι... να υπακούει» (ό.π.: 294). Αυτό, βέβαια, είναι το ακριβώς αντίθετο του ισχυρισμού του Godelier ότι στη διαχείριση των φυτών και των ζώων, στη δημιουργία εργαλείων και στην οικοδόμηση κτιρίων -π.χ. στην παραγωγή του τρίτου, τέταρτου και πέμπτου είδους υλικότητας- είναι η φύση που υπόκειται στις απαιτήσεις της ανθρώπινης μορφής. **Η ιδέα ότι η παραγωγή συνίσταται πρακτικά *πάνω* στη φύση, απορρέοντας από μια υπερβατική πηγή στην κοινωνία, είναι ουσιαστικά σύγχρονη.**

σύντροφοι για την ***Αναρχική απελευθερωτική δράση***

Ο August Vincent Theodore SPIES (10 Δεκεμβρίου 1855 - 11 Νοεμβρίου 1887) ήταν ένας αναρχικός εργατικός αγωνιστής που κρίθηκε ένοχος για συνωμοσία και κρεμάστηκε μετά από μια βομβιστική επίθεση εναντίον της αστυνομίας στην εξέγερση του Haymarket.

Το Υπόβαθρο

Ο Αύγουστος Σπις γεννήθηκε στη Γερμανία το 1855 και μετανάστευσε στην Αμερική το 1872 με τη μητέρα του, Χριστίνα, και τα πέντε αδέρφια του, Henry, Kenny, Maggie, Willy και Adolph. Ο πατέρας του είχε πεθάνει το 1871. Εγκαταστάθηκε στο Σικάγο, όπου έγινε ταπετσιέρης. Ασχολήθηκε με εργατικά συνδικαλιστικά τεκταινόμενα λόγω των αδικιών που έζησε και προσχώρησε στο Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα το 1877, όπου άρχισε τη έντονη ενασχόλησή του με την εργατική υπόθεση και τελικά έγινε εκδότης της αναρχικής ημερήσιας εφημερίδας, *Arbeiter-Zeitung*, το 1880.

Αναρχικός

Γνωστός για την επιθετική του ρητορική, οργισμένος ο Αύγουστος δημοσίευσε ένα φυλλάδιο στις 4 Μάη του 1886 με τίτλο: "Εκδίκηση! Εργάτες στα Όπλα!" Περιείχε το απόσπασμα: "Σκότωσαν τους φτωχούς ταλαίπωρους επειδή, όπως κι εσείς, είχαν το κουράγιο να δείξουν ανυπακοή στην ανώτατη θέληση των αφεντικών σας. Τους σκότωσαν για να δείξουν, σ' εσάς τους "Ελεύθερους Αμερικανούς Πολίτες" ότι πρέπει να είστε ικανοποιημένοι με ό,τι επιτρέπουν τα αφεντικά σας, αλλιώς θα σκοτωθείτε. Αν είστε άντρες, αν είστε γιοι των μεγάλων σας προγόνων, που έχυσαν το αίμα τους για να σας ελευθερώσουν, τότε θα σηκωθείτε με τη δύναμή σας, σαν τον Ηρακλή, και θα καταστρέψετε το ειδεχθές τέρας που επιδιώκει να σας καταστρέψει. Στα όπλα σας καλούμε, στα όπλα".

Η Πλατεία Haymarket

Στις 4 Μάη 1886, ο Σπις μίλησε σε μια κινητοποίηση στην πλατεία Haymarket. Παρά τις ρητές εντολές του δημάρχου, η αστυνομία παρενέβη, στέλνοντας μονάδες στο πλήθος σε μια προσπάθεια να το διαλύσει. Ξέσπασαν βίαιες συγκρούσεις και μια βόμβα σωλήνα πετάχτηκε, σκοτώνοντας 7 αστυνομικούς. Συνελήφθησαν 7 άτομα, ανάμεσά τους και ο Σπις. Αργότερα, παραδόθηκε ο Άλμπερτ Πάρσονς.

Μάρτυρες κατέθεσαν ότι κανείς από τους οκτώ άνδρες που κατηγορούνταν δεν πέταξε τη βόμβα. Σύμφωνα με την *The Press on Trial*, ο Σπις είχε τελειώσει το λόγο του αλλά ήταν ακόμα πάνω στο βάθρο όταν εξερράγη η βόμβα. Πάντως, και οι οκτώ κρίθηκαν ένοχοι, και οι 7 καταδικάστηκαν σε θάνατο. Ο Όσκαρ Νήμπυ καταδικάστηκε σε 15 χρόνια φυλάκισης.

Η Δίκη

Η δίκη του Σπις και των συντρόφων του ήταν πολύ αμφιλεγόμενη. Οι ένορκοι επιλέχτηκαν συγκεκριμένα από ειδικό δικαστικό. Ένας από τους ενόρκους ήταν συγγενής ενός εκ των νεκρών αστυνομικών. Ο Julius Grinnell, δημόσιος κατήγορος, είπε στους ενόρκους, "Καταδικάστε αυτούς τους ανθρώπους, ως παράδειγμα, κρεμάστε τους, και θα σώσετε τους θεσμούς μας". Κατά τη διάρκεια της δίκης, επιτράπηκε, ως απόδειξη, στους ενόρκους να διαβάσουν άρθρα που υποστήριζαν την πολιτική βία και

Αν υπάρχει κάποιο παράλληλο εδώ με τα δόγματα της φυσιοκρατίας, πάρα το τεράστιο κύλισμα του χρόνου, είναι αναμφίβολα επειδή και οι συγγραφείς της κλασσικής Ελλάδας και οι φυσιοκράτες του 18ου αι. ήταν σε θέση να πλησιάσουν ένα απόθεμα πρακτικής εμπειρίας στην εργασία της γης. Όταν έφτασαν στη γεωργία, ήξεραν για τι πράγμα μιλούσαν. Αλλά όσον αφορά την βιοτεχνία, οι σχετικές ιδέες τους δε θα μπορούσαν να είναι πιο διαφορετικές. Σύμφωνα με τους κλασσικούς έλληνες συγγραφείς, οι μορφές που ο τεχνίτης αντιλαμβανόταν με το υλικό του απέρρεαν όχι από το ανθρώπινο πνεύμα, σα να κατασκευάζει μια ορθολογική νοημοσύνη, αλλά τάσσοντας τον εαυτό του στους κανόνες της φύσης. Έτσι, η ιδέα να δημιουργείς, επιβάλλοντας ένα ορθολογικό σχέδιο πάνω σε μια πρώτη ύλη θα ήταν τελείως ξένη στην ελληνική σκέψη. «Ο τεχνίτης δε βρίσκεται στις διαταγές της φύσης: υπόκειται στις ανάγκες της μορφής. Αυτή η λειτουργία και η υπεροχή της είναι... να υπακούει» (ό.π.: 294). Αυτό, βέβαια, είναι το ακριβώς αντίθετο του ισχυρισμού του Godelier ότι στη διαχείριση των φυτών και των ζώων, στη δημιουργία εργαλείων και στην οικοδόμηση κτιρίων -π.χ. στην παραγωγή του τρίτου, τέταρτου και πέμπτου είδους υλικότητας- είναι η φύση που υπόκειται στις απαιτήσεις της ανθρώπινης μορφής. **Η ιδέα ότι η παραγωγή συνίσταται πρακτικά *πάνω* στη φύση, απορρέοντας από μια υπερβατική πηγή στην κοινωνία, είναι ουσιαστικά σύγχρονη.**

σύντροφοι για την ***Αναρχική απελευθερωτική δράση***

1886.

Αναρχικός

Γνωστός για την επιθετική του ρητορική, οργισμένος ο Αύγουστος δημοσίευσε ένα φυλλάδιο στις 4 Μάη του 1886 με τίτλο: "Εκδίκηση! Εργάτες στα Όπλα!" Περιείχε το απόσπασμα: "Σκότωσαν τους φτωχούς ταλαίπωρους επειδή, όπως κι εσείς, είχαν το κουράγιο να δείξουν ανυπακοή στην ανώτατη θέληση των αφεντικών σας. Τους σκότωσαν για να δείξουν, σ' εσάς τους "Ελεύθερους Αμερικανούς Πολίτες" ότι πρέπει να είστε ικανοποιημένοι με ό,τι επιτρέπουν τα αφεντικά σας, αλλιώς θα σκοτωθείτε. Αν είστε άντρες, αν είστε γιοι των μεγάλων σας προγόνων, που έχυσαν το αίμα τους για να σας ελευθερώσουν,

οι οκτώ κρίθηκαν ένοχοι, και οι 7 καταδικάστηκαν σε θάνατο. Ο Όσκαρ Νήμπυ καταδικάστηκε σε 15 χρόνια φυλάκισης.

Η Δίκη

Η δίκη του Σπις και των συντρόφων του ήταν πολύ αμφιλεγόμενη. Οι ένορκοι επιλέχτηκαν συγκεκριμένα από ειδικό δικαστικό. Ένας από τους ενόρκους ήταν συγγενής ενός εκ των νεκρών αστυνομικών. Ο Julius Grinnell, δημόσιος κατήγορος, είπε στους ενόρκους, "Καταδικάστε αυτούς τους ανθρώπους, ως παράδειγμα, κρεμάστε τους, και θα σώσετε τους θεσμούς μας". Κατά τη διάρκεια της δίκης, επιτράπηκε, ως απόδειξη, στους ενόρκους να διαβάσουν άρθρα που υποστήριζαν την πολιτική βία και

Αύγουστος Σπις (1855-1887)

γράφτηκαν προηγουμένως από τους κατηγορούμενους. Ενώ ήταν στη φυλακή, ο Σπις έγραψε την αυτοβιογραφία του.

Το 1887, ο Σπις και οι συγκατηγορούμενοί του έκαναν έφεση στο Ανώτατο Δικαστήριο του Ιλινόις (122 Ill. 1), και μετά στο Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ. Στο Ανώτατο Δικαστήριο τους εκπροσώπησε ο John Randolph Tucker, ο Roger Atkinson Pryor, ο Στρατηγός Benjamin F. Butler και ο William P. Black. Η προσφυγή τους για διαβίβαση της δικογραφίας (αίτηση certiorari) δεν έγινε δεκτή (123 U.S. 131).

Δύο από τους κατηγορούμενους, ο Μάικλ Σβαμπ και ο Σάμουελ Φήλντεν, ζήτησαν επιείκεια και οι ποινές τους μετατράπηκαν σε ισόβια στις 10 Νοεμβρίου 1887, από τον κυβερνήτη Richard James Oglesby. (Στους τρεις δόθηκε αμνηστία και αποφυλακίστηκαν στις 26 Ιουνίου 1893, από τον John Peter Altgeld, κυβερνήτη του Ιλινόις). Από τους εναπομείναντες 5, ο Λούις Λινγκ αυτοκτόνησε με τσιγάρο-βόμβα στο κελί του στις 10 Νοεμβρίου 1887. Οι Σπις, Άλμπερτ Πάρσονς, Άντολφ Φίσερ, και Τζορτζ Ένγκελ απαγχονίστηκαν την επόμενη μέρα (11 Νοεμβρίου 1887). Πριν το θάνατό του στην αγχόνη, ο Σπις φώναξε: «θα έρθει η μέρα που η σιωπή μας θα είναι πιο ισχυρή από τις φωνές που στραγγαλίζετε σήμερα».

Ο Γάμος

λιά συνήθεια χαρακτηρίζουν αυτό και τα παρόμοια παλιά συντρίμμια στα περίχωρα ως «παλιά Κλέφτικα Κάστρα», μιλάνε με πολύ διαφορετικό τρόπο για τα παρόντα κυβερνητικά κτίρια, στα οποία εκβιάζονται οι ίδιοι καθημερινά. Θα πάλευαν, πιστεύω, για τη διατήρηση αυτών των *νόμιμων* θεσμών.

Πόσο πολύ διαφέρουν αυτοί οι «βάρβαροι» από τους έξυπνους αμερικανούς! Πείτε στους αμερικανούς να αγωνιστούν για τη διατήρηση των εμπορικών ληστρικών πόστων και τοκογλυφικών θεσμών -πείτε τους να αγωνιστούν για την προστασία των *νόμιμων* επιχειρήσεων των ανθρώπων μας του Εμπορικού Επιμελητηρίου. Πρίγκιπες του εμπορίου, βασιλιάδες των σιδηρόδρομων, άρχοντες Εργοστασίων- θα το έκαναν; Αλλοίμονο, πιο γρήγορα, φοβάμαι, απ' ότι οι «βάρβαροι της κεντρικής Ευρώπης, που δε μπορούν να κατανοήσουν το πνεύμα των ελεύθερων Αμερικάνικων θεσμών μας».

Ιδωμένος από μια ιστορική σκοπιά ο τόπος γέννησής μου είναι ένα ενδιαφέρον σημείο. Και αυτή είναι η μόνη δικαιολογία που μπορώ να προσφέρω για την επιλογή μου για το μέρος του αναφερθέντος σκοπού. Παραδέχομαι ότι δεν έπρεπε να κάνω το λάθος, δεν έπρεπε να έχω γεννηθεί ξένος, αλλά τα μικρά παιδιά, ειδικά τα αγέννητα, θα κάνουν λάθη! Πάντως, δεν βρίσκω λάθος με τόσο σοφούς και έξυπνους ανθρώπους σαν τον κ. Grinnell και τους

βαγιών. Η μοίρα έχει δώσει στις τελευταίες πολύ ανησυχία, και δάκρυα προκλήθηκαν ότι κάτι φοβερό θα συνέβαινε, ότι τα φαντάσματα των παλιών «ευγενών ιπποτών» και «ευγενών κυριών» θα ξαναγυρνούσαν να πάρουν εκδίκηση για την ανηλεή εξολόθρευση των σεβάσμιων ερπετών, αλλά τίποτα τέτοιο δεν έγινε. Δεν χρειάζεται να προσθέσω ότι η δουλειά της ανακαίνισης έβρισκε μεγάλα εμπόδια απ' αυτά τα δηλητηριώδη πλάσματα. Από τότε που τα εξολοθρεύσαμε κάναμε σημαντική πρόοδο.

Χαμογελάτε! Ω, όχι, δε μιλάω για τα άλλα ερπετά που νομίζετε. Αλλά εδώ, έχουμε φτάσει στην κορυφή. Φοβερή θέα, έτσι; Εκεί πάνω, περίπου 30 λεπτά με τα πόδια από 'δω, (δυτικά) βλέπετε κάποια άλλα χαλάσματα όπως αυτά εδώ, εκείνο είναι το κάστρο Dreieck, και προς τα 'κεί σε ίση απόσταση (νοτιοδυτικά) βλέπετε άλλο ένα, το Wildeck. Και τώρα κοιτάξτε κάτω στις γόνιμες κοιλάδες, τα όμορφα λιβάδια και χωράφια και ακμάζοντα χωριά! Τα τελευταία αριθμούν καμιά δωδεκάδα, όλα βρίσκονται σ' αυτό το βουνό. Και ξέρετε ότι όλα αυτά τα χωριά και άλλα που εξαφανίστηκαν κατά τον 30ετή πόλεμο ήταν υποτελής σε φόρους στους ληστές που τους κυβερνούσαν απ' αυτά τα τρία κάστρα; Ναι, οι άνθρωποι σ' αυτά τα χωριά δούλευαν όλη τους τη ζωή από τα χαράματα μέχρι αργά το βράδυ για να γεμίσουν ***τις κρύπτες εκείνων των ευγενών ιπποτών, που για αντάλλαγμα είχαν*** την καλωσύνη να ***διατηρήσουν*** την «***Ειρήνη*** και τάξη» για αυτούς. Για παράδειγμα: αν κάποιος από τους ταλαίπωρους χωρικούς εξέφραζε τη δυσαρέσκειά του για την υπάρχουσα τάξη πραγμάτων, αν παραπονιόταν για τις βαριές και ανυπόφορες δουλειές που τον έβαζαν να κάνει, «ο νόμος και η τάξη» απαιτούσε να τοποθετηθεί πάνω σε ένα απ' τα όργανα βασανισμού, του οποίου είδατε κάποια απομεινάρια, και να βασανιστεί για υπακοή και παράδοση. «Η κοινωνία πρέπει να προστατευτεί απ' αυτή την τάξη των εγκληματιών». Οι ευγενείς ιππότες είχαν τους Grinnell, Bonfield και Pinkerton, όπως τους έχουν οι απόγονοί τους σήμερα. Και καθώς ήταν λιγότερο πολιτισμένοι από τους απόγονούς τους των καιρών

(1855-1887)

γράφτηκαν προηγουμένως από τους κατηγορούμενους. Ενώ ήταν στη φυλακή, ο Σπις έγραψε την αυτοβιογραφία του.

Το 1887, ο Σπις και οι συγκατηγορούμενοί του έκαναν έφεση στο Ανώτατο Δικαστήριο του Ιλινόις (122 Ill. 1), και μετά στο Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ. Στο Ανώτατο Δικαστήριο τους εκπροσώπησε ο John Randolph Tucker, ο Roger Atkinson Pryor, ο Στρατηγός Benjamin F. Butler και ο William P. Black. Η προσφυγή τους για διαβίβαση της δικογραφίας (αίτηση certiorari) δεν έγινε δεκτή (123 U.S. 131).

Δύο από τους κατηγορούμενους, ο Μάικλ Σβαμπ και ο Σάμουελ Φήλντεν, ζήτησαν επιείκεια και οι ποινές τους μετατράπηκαν σε ισόβια στις 10 Νοεμβρίου 1887, από τον κυβερνήτη Richard James Oglesby. (Στους τρεις δόθηκε αμνηστία και αποφυλακίστηκαν στις 26 Ιουνίου 1893, από τον John Peter Altgeld, κυβερνήτη του Ιλινόις). Από τους εναπομείναντες 5, ο Λούις Λινγκ αυτοκτόνησε με τσιγάρο-βόμβα στο κελί του στις 10 Νοεμβρίου 1887. Οι Σπις, Άλμπερτ Πάρσονς, Άντολφ Φίσερ, και Τζορτζ Ένγκελ απαγχονίστηκαν την επόμενη μέρα (11 Νοεμβρίου 1887). Πριν το θάνατό του στην αγχόνη, ο Σπις φώναξε: «θα έρθει η μέρα που η σιωπή μας θα είναι πιο ισχυρή από τις φωνές που στραγγαλίζετε σήμερα».

Ο Γάμος

Τον Ιανουάριο του 1887, ενώ ήταν ακόμη στη φυλακή, ο Σπις παντρεύτηκε τη Nina van Zandt (1862-1936). Ήταν απόφοιτη του κολλεγίου Vassar και το μοναχοπαίδι ενός πλούσιου χημικού από το Σικάγο. Δημοσίευσε ένα άρθρο για τη δίκη των Ιπποτών της Εργασίας του Σικάγο. Μετά το θάνατο του Σπις παντρεύτηκε τον Stephen A. Malato, έναν εισαγγελέα. Χώρισαν το 1902, και ξαναπήρε το επώνυμο Σπις.

Η Αυτοβιογραφία

«Βάρβαροι, άγριοι, αγράμματοι, αδαείς Αναρχικοί από την κεντρική Ευρώπη, άνδρες που δεν μπορούν να κατανοήσουν τους ελεύθερους αμερικανικούς θεσμούς», είμαι ένας απ' αυτούς. Το όνομά μου είναι August Vincent Theodore Spies (προφέρεται «Σπις»). Γεννήθηκα μέσα στα συντρίμμια του παλιού κλέφτικου κάστρου Landeck, στην κορυφή ενός ψηλού

λιά συνήθεια χαρακτηρίζουν αυτό και τα παρόμοια παλιά συντρίμμια στα περίχωρα ως «παλιά Κλέφτικα Κάστρα», μιλάνε με πολύ διαφορετικό τρόπο για τα παρόντα κυβερνητικά κτίρια, στα οποία εκβιάζονται οι ίδιοι καθημερινά. Θα πάλευαν, πιστεύω, για τη διατήρηση αυτών των *νόμιμων* θεσμών.

Πόσο πολύ διαφέρουν αυτοί οι «βάρβαροι» από τους έξυπνους αμερικανούς! Πείτε στους αμερικανούς να αγωνιστούν για τη διατήρηση των εμπορικών ληστρικών πόστων και τοκογλυφικών θεσμών -πείτε τους να αγωνιστούν για την προστασία των *νόμιμων* επιχειρήσεων των ανθρώπων μας του Εμπορικού Επιμελητηρίου. Πρίγκιπες του εμπορίου, βασιλιάδες των σιδηρόδρομων, άρχοντες Εργοστασίων- θα το έκαναν; Αλλοίμονο, πιο γρήγορα, φοβάμαι, απ' ότι οι «βάρβαροι της κεντρικής Ευρώπης, που δε μπορούν να κατανοήσουν το πνεύμα των ελεύθερων Αμερικάνικων θεσμών μας».

Ιδωμένος από μια ιστορική σκοπιά ο τόπος γέννησής μου είναι ένα ενδιαφέρον σημείο. Και αυτή είναι η μόνη δικαιολογία που μπορώ να προσφέρω για την επιλογή μου για το μέρος του αναφερθέντος σκοπού. Παραδέχομαι ότι δεν έπρεπε να κάνω το λάθος, δεν έπρεπε να έχω γεννηθεί ξένος, αλλά τα μικρά παιδιά, ειδικά τα αγέννητα, θα κάνουν λάθη! Πάντως, δεν βρίσκω λάθος με τόσο σοφούς και έξυπνους ανθρώπους σαν τον κ. Grinnell και τους ενόρκους του, που κρέμασαν ανθρώπους που άδικα επέλεξαν τον τόπο γέννησής τους. Γιοι τέτοιων χαρακτήρων αξίζουν βαριά τιμωρία, «η κοινωνία πρέπει να προστατευθεί ενάντια σε προσβολές τέτοιου είδους».

Αλλά μιλώντας για το κάστρο Landeck. Ακολουθήστε με εκεί, αναγνώστες, μια λαμπερή και καθαρή μέρα. Προχωράμε πάνω προς τον παλιό πύργο. Προσέχτε, αλλιώς θα σκοντάψετε στα χαλάσματα. Εκείνο; Ω, είναι κομμάτι από ένα παλιό όργανο βασανισμού. Το βρήκαμε σε έναν υπόγειο διάδρομο, μαζί με αρκετά κομμάτια παλιών άσχημων όπλων, που χρησιμοποιούνταν κάποτε για να τηρούν την τάξη ανάμεσα στα θύματα, αλλά γιατί ανατριχιάζετε; Η στολή του αστυνομικού τού σήμερα δεν είναι τόσο αυστηρή και βάρβαρη, είναι αλήθεια, αλλά είναι εξίσου αποτελεσματική και υπηρετεί τον ίδιο σκοπό.

εμπόδια απ' αυτά τα δηλητηριώδη πλάσματα. Από τότε που τα εξολοθρεύσαμε κάναμε σημαντική πρόοδο.

Χαμογελάτε! Ω, όχι, δε μιλάω για τα άλλα ερπετά που νομίζετε. Αλλά εδώ, έχουμε φτάσει στην κορυφή. Φοβερή θέα, έτσι; Εκεί πάνω, περίπου 30 λεπτά με τα πόδια από 'δω, (δυτικά) βλέπετε κάποια άλλα χαλάσματα όπως αυτά εδώ, εκείνο είναι το κάστρο Dreieck, και προς τα 'κεί σε ίση απόσταση (νοτιοδυτικά) βλέπετε άλλο ένα, το Wildeck. Και τώρα κοιτάξτε κάτω στις γόνιμες κοιλάδες, τα όμορφα λιβάδια και χωράφια και ακμάζοντα χωριά! Τα τελευταία αριθμούν καμιά δωδεκάδα, όλα βρίσκονται σ' αυτό το βουνό. Και ξέρετε ότι όλα αυτά τα χωριά και άλλα που εξαφανίστηκαν κατά τον 30ετή πόλεμο ήταν υποτελής σε φόρους στους ληστές που τους κυβερνούσαν απ' αυτά τα τρία κάστρα; Ναι, οι άνθρωποι σ' αυτά τα χωριά δούλευαν όλη τους τη ζωή από τα χαράματα μέχρι αργά το βράδυ για να γεμίσουν ***τις κρύπτες εκείνων των ευγενών ιπποτών, που για αντάλλαγμα είχαν*** την καλωσύνη να ***διατηρήσουν*** την «***Ειρήνη*** και τάξη» για αυτούς. Για παράδειγμα: αν κάποιος από τους ταλαίπωρους χωρικούς εξέφραζε τη δυσαρέσκειά του για την υπάρχουσα τάξη πραγμάτων, αν παραπονιόταν για τις βαριές και ανυπόφορες δουλειές που τον έβαζαν να κάνει, «ο νόμος και η τάξη» απαιτούσε να τοποθετηθεί πάνω σε ένα απ' τα όργανα βασανισμού, του οποίου είδατε κάποια απομεινάρια, και να βασανιστεί για υπακοή και παράδοση. «Η κοινωνία πρέπει να προστατευτεί απ' αυτή την τάξη των εγκληματιών». Οι ευγενείς ιππότες είχαν τους Grinnell, Bonfield και Pinkerton, όπως τους έχουν οι απόγονοί τους σήμερα. Και καθώς ήταν λιγότερο πολιτισμένοι από τους απογόνους τους των καιρών μας, τα πήγαιναν πολύ καλά. Για να επιτύχουν τις αγαθοεργίες τους, δεν ζητούσαν καν τη συνδρομή κάποιων ενόρκων του Σικάγο.

Πολλοί απ' τους αγρότες υποχρεώθηκαν σε ατιμωτικό θάνατο. Κάποιοι απ' αυτούς θα επέμεναν στην ανοησία τους ότι δεν μπορούσε να είναι το αντικείμενο της κοινωνίας ή η πρόθεση της Θείας Πρόνοιας να έχουν χίλιους καλούς ανθρώπους νεκρούς σε μια κοπιαστική ζωή για δόξα, πλουτισμό και μεγαλεία μερικών αγνωμόνων διεφθαρμένων άθλιων. Τέτοια επικίνδυνα διδάγματα ήταν συμφορά για την κοινωνία και οι θιασώτες τους ανεπίσημα συνεθλίβησαν.

Όχι παραπάνω από 200 πόδια από κει που στεκόμαστε υπάρχει μια κατακόρυφη τρύπα (χάσμα) ηφαιστειακής προέλευσης. Είναι περίπου 8 πόδια σε μήκος και 3 σε πλάτος. Το βάθος της δεν έχει

Η προσφυγή τους για διαβίβαση της δικογραφίας (αίτηση certiorari) δεν έγινε δεκτή (123 U.S. 131).

Δύο από τους κατηγορούμενους, ο Μάικλ Σβαμπ και ο Σάμουελ Φήλντεν, ζήτησαν επιείκεια και οι ποινές τους μετατράπηκαν σε ισόβια στις 10 Νοεμβρίου 1887, από τον κυβερνήτη Richard James Oglesby. (Στους τρεις δόθηκε αμνηστία και αποφυλακίστηκαν στις 26 Ιουνίου 1893, από τον John Peter Altgeld, κυβερνήτη του Ιλινόις). Από τους εναπομείναντες 5, ο Λούις Λινγκ αυτοκτόνησε με τσιγάρο-βόμβα στο κελί του στις 10 Νοεμβρίου 1887. Οι Σπις, Άλμπερτ Πάρσονς, Άντολφ Φίσερ, και Τζορτζ Ένγκελ απαγχονίστηκαν την επόμενη μέρα (11 Νοεμβρίου 1887). Πριν το θάνατό του στην αγχόνη, ο Σπις φώναξε: «θα έρθει η μέρα που η σιωπή μας θα είναι πιο ισχυρή από τις φωνές που στραγγαλίζετε σήμερα».

Ο Γάμος

Τον Ιανουάριο του 1887, ενώ ήταν ακόμη στη φυλακή, ο Σπις παντρεύτηκε τη Nina van Zandt (1862-1936). Ήταν απόφοιτη του κολλεγίου Vassar και το μοναχοπαίδι ενός πλούσιου χημικού από το Σικάγο. Δημοσίευσε ένα άρθρο για τη δίκη των Ιπποτών της Εργασίας του Σικάγο. Μετά το θάνατο του Σπις παντρεύτηκε τον Stephen A. Malato, έναν εισαγγελέα. Χώρισαν το 1902, και ξαναπήρε το επώνυμο Σπις.

Η Αυτοβιογραφία

«Βάρβαροι, άγριοι, αγράμματοι, αδαείς Αναρχικοί από την κεντρική Ευρώπη, άνδρες που δεν μπορούν να κατανοήσουν τους ελεύθερους αμερικανικούς θεσμούς», είμαι ένας απ' αυτούς. Το όνομά μου είναι August Vincent Theodore Spies (προφέρεται «Σπις»). Γεννήθηκα μέσα στα συντρίμμια του παλιού κλέφτικου κάστρου Landeck, στην κορυφή ενός ψηλού βουνού (Landeckerberg), στην κεντρική Γερμανία, το 1855. Ο πατέρας μου ήταν δασοφύλακας (κρατικός διαχειριστής δάσους). Το σπίτι στο δάσος ήταν κρατικό κτίριο, και υπηρετούσε -μόνο σε διαφορετική μορφή- τους ίδιους σκοπούς που υπηρετούσε το παλιό κάστρο αρκετούς αιώνες πριν. Η ευγενής Ιπποσύνη των ληστών του δρόμου, τα ίχνη της οποίας ήταν ακόμη ορατά στα απομεινάρια του παλιού κάστρου, είχε δώσει χώρο για πιο ευγενικές και λιγότερο επικίνδυνες μορφές πλιάτσικου και ληστείας, όπως συνεχίζεται στις σύγχρονες πόλεις υπό την παρούσα κυβέρνηση. Αλλά ενώ οι άνθρωποι από πακων ληστρικών ποστών και τοκογλυφικών θεσμών -πείτε τους να αγωνιστούν για την προστασία των *νόμιμων* επιχειρήσεων των ανθρώπων μας του Εμπορικού Επιμελητηρίου. Πρίγκιπες του εμπορίου, βασιλιάδες των σιδηρόδρομων, άρχοντες Εργοστασίων- θα το έκαναν; Αλλοίμονο, πιο γρήγορα, φοβάμαι, απ' ότι οι «βάρβαροι της κεντρικής Ευρώπης, που δε μπορούν να κατανοήσουν το πνεύμα των ελεύθερων Αμερικάνικων θεσμών μας».

Ιδωμένος από μια ιστορική σκοπιά ο τόπος γέννησής μου είναι ένα ενδιαφέρον σημείο. Και αυτή είναι η μόνη δικαιολογία που μπορώ να προσφέρω για την επιλογή μου για το μέρος του αναφερθέντος σκοπού. Παραδέχομαι ότι δεν έπρεπε να κάνω το λάθος, δεν έπρεπε να έχω γεννηθεί ξένος, αλλά τα μικρά παιδιά, ειδικά τα αγέννητα, θα κάνουν λάθη! Πάντως, δεν βρίσκω λάθος με τόσο σοφούς και έξυπνους ανθρώπους σαν τον κ. Grinnell και τους ενόρκους του, που κρέμασαν ανθρώπους που άδικα επέλεξαν τον τόπο γέννησής τους. Γιοι τέτοιων χαρακτήρων αξίζουν βαριά τιμωρία, «η κοινωνία πρέπει να προστατευθεί ενάντια σε προσβολές τέτοιου είδους».

Αλλά μιλώντας για το κάστρο Landeck. Ακολουθήστε με εκεί, αναγνώστες, μια λαμπερή και καθαρή μέρα. Προχωράμε πάνω προς τον παλιό πύργο. Προσέχτε, αλλιώς θα σκοντάψετε στα χαλάσματα. Εκείνο; Ω, είναι κομμάτι από ένα παλιό όργανο βασανισμού. Το βρήκαμε σε έναν υπόγειο διάδρομο, μαζί με αρκετά κομμάτια παλιών άσχημων όπλων, που χρησιμοποιούνταν κάποτε για να τηρούν την τάξη ανάμεσα στα θύματα, αλλά γιατί ανατριχιάζετε; Η στολή του αστυνομικού τού σήμερα δεν είναι τόσο αυστηρή και βάρβαρη, είναι αλήθεια, αλλά είναι εξίσου αποτελεσματική και υπηρετεί τον ίδιο σκοπό. Έτσι, τώρα, πάρτε το χέρι μου, θα σας βοηθήσω να φτάσετε στην κορυφή των ερειπίων. Ψάξτε για νυχτερίδες. Αυτοί οι φτερωτοί εραστές του σκότους έχουν μεγάλη ομοιότητα με βασιλιάδες, παπάδες και αφέντες γενικά. Κατοικούν στα συντρίμμια των «παλιών καλών καιρών», και γίνονται ιδιαίτερα θορυβώδεις όταν τους ενοχλείς ή τους εκθέτεις στο φως. Έχιδνες, επίσης, έκαναν αυτό το μέρος την αγαπημένη τους κατοικία και το κατέστησαν πολύ επικίνδυνο για οποιονδήποτε πατήσει το ιερόσυλο πόδι του σ' αυτό το φεουδαρχικό μνημείο. Τις σκοτώσαμε. Ήταν οι σύντροφοι νυχτερίδων και κουκουστρα; Ναι, οι άνθρωποι σ' αυτά τα χωριά δούλευαν όλη τους τη ζωή από τα χαράματα μέχρι αργά το βράδυ για να γεμίσουν ***τις κρύπτες εκείνων των ευγενών ιπποτών, που για αντάλλαγμα είχαν*** την καλωσύνη να ***διατηρήσουν*** την «***Ειρήνη*** και τάξη» για αυτούς. Για παράδειγμα: αν κάποιος από τους ταλαίπωρους χωρικούς εξέφραζε τη δυσαρέσκειά του για την υπάρχουσα τάξη πραγμάτων, αν παραπονιόταν για τις βαριές και ανυπόφορες δουλειές που τον έβαζαν να κάνει, «ο νόμος και η τάξη» απαιτούσε να τοποθετηθεί πάνω σε ένα απ' τα όργανα βασανισμού, του οποίου είδατε κάποια απομεινάρια, και να βασανιστεί για υπακοή και παράδοση. «Η κοινωνία πρέπει να προστατευτεί απ' αυτή την τάξη των εγκληματιών». Οι ευγενείς ιππότες είχαν τους Grinnell, Bonfield και Pinkerton, όπως τους έχουν οι απόγονοί τους σήμερα. Και καθώς ήταν λιγότερο πολιτισμένοι από τους απογονούς τους των καιρών μας, τα πήγαιναν πολύ καλά. Για να επιτύχουν τις αγαθοεργίες τους, δεν ζητούσαν καν τη συνδρομή κάποιων ενόρκων του Σικάγο.

Πολλοί απ' τους αγρότες υποχρεώθηκαν σε ατιμωτικό θάνατο. Κάποιοι απ' αυτούς θα επέμεναν στην ανοησία τους ότι δεν μπορούσε να είναι το αντικείμενο της κοινωνίας ή η πρόθεση της Θείας Πρόνοιας να έχουν χίλιους καλούς ανθρώπους νεκρούς σε μια κοπιαστική ζωή για δόξα, πλουτισμό και μεγαλεία μερικών αγνωμόνων διεφθαρμένων άθλιων. Τέτοια επικίνδυνα διδάγματα ήταν συμφορά για την κοινωνία και οι θιασώτες τους ανεπίσημα συνεθλίβησαν.

Όχι παραπάνω από 200 πόδια από κει που στεκόμαστε υπάρχει μια κατακόρυφη τρύπα (χάσμα) ηφαιστειακής προέλευσης. Είναι περίπου 8 πόδια σε μήκος και 3 σε πλάτος. Το βάθος της δεν έχει ποτέ εξακριβωθεί. Οι φήμες λένε ότι πολλά κορίτσια πετάχτηκαν σ' αυτή την τρομερή άβυσσο από τους θαρραλέους Ιππότες κατά τη βασιλεία τους, τη βασιλεία της ειρήνης και της καλής τάξης! Λέγεται ότι αυτοί οι φιλάνθρωποι «ευυπόληπτοι» των αρχαίων καιρών απήγαγαν τα ωραία κορίτσια των χωριών, τα κουβαλούσαν σαν αρπακτικά πτηνά στις επιβλητικές κατοικίες τους, και όταν τα βαριόντουσαν, ή έβρισκαν «κάτι καλύτερο» τα ξεφορτώνονταν μ' αυτό τον τρόπο.

Ω, βλέπω, κουνάτε τα κεφάλια σας δύσπιστα! Δεν

συνέχεια στη σελ. 12

Συνέχεια από τη σελ. 9

έχετε δει ποτέ τις χωματερές της μοντέρνας ιπποσύνης στις μεγάλες μας πόλεις, μια παρόμοια άβυσσο; Όχι; Είναι πιο τρομακτικό από αυτό που σας είπα; Το όνομά του είναι πορνεία.

Δεν πιστεύετε ότι οι άνθρωποι θα έκαναν όλα αυτά τα ανουσιουργήματα; Φίλε μου, το εξεγερτικό πνεύμα σου σε παίρνει μακριά. Οι «κανονικοί και καλοί άνθρωποι» επέφεραν αυτές τις αγριότητες τόσο σιωπηλά όσο «οι νομοταγείς εργάτες» τις φέρουν, επίσης. Σας είπα τι πάθανε όσοι αντιστάθηκαν!

Οι λέξεις μου σας λυπούν, σας απογοητεύουν; Αφήστε με να σας δείξω κάτι άλλο. Κοιτάξτε αυτά τα δυο βουνά. Μπορείτε να δείτε έναν πύργο μακριά μέσα από την ομίχλη, ναι; Στην πλευρά αυτού του πύργου πρέπει να φανούν τα συντρίμμια του πρώτου παρεκκλησίου που χτίστηκε στα συντρίμμια των παλιών ειδωλολατρών, αλλά ελεύθερων και φίλων της ελευθερίας Γερμανών. Ιδρύθηκε από έναν από τους απόστολους του Αγίου Βονιφάτιου, τον όγδοο αιώνα. Το όνομά του ήταν Lullus. Μ' αυτό το παρεκκλήσι -και άλλα που ακολούθησαν- πρωτοεισήχθη το δηλητήριο της Ανατολικής δουλικότητας, το ευαγγέλιο του εξευτελισμού του ανθρώπου, της παραίτησης και του ασκητισμού. Το παλιό *Cherutker* και *K atten,* που είχε καρφώσει σε θανάσιμη μάχη το ρωμαϊκό αετό στο έδαφος, δεν μπόρεσε να αντισταθεί επιτυχώς στο, μολυσματικό για το μυαλό, δηλητήριο της νοσογόνου Ρώμης. Ήρθε με ακατάπαυστη ροή μέσα από τα κανάλια της Χριστιανικής εκκλησίας. Είναι αλήθεια, οι υγιείς και ρωμαλέοι γερμανοί δεν ήταν εύκολο θήραμα στην πεσσιμιστική αντίληψη μιας διεφθαρμένης και θνήσκουσας φυλής (Ρώμη), δεν ήταν ποτέ καλοί χριστιανοί αλλά μολύνθηκαν επαρκώς έτσι ώστε να χάσουν τη συνείδηση και περηφάνεια της τόλμης,

τικών δυνάμεων, φίλε μου, που σταδιακά είχαν αναπτυχθεί σε αυτά τα χωριά.

Συνηθίζουμε να αποδίδουμε τα μεγάλα κινήματα σε άτομα, σαν να είναι προνόμιό τους. Αυτό μεμονωμένα είναι πάντοτε λάθος και έτσι ήταν και με το Λούθηρο. Η γερμανική φυλή δε μπορούσε να χωνέψει τη βυζαντινή φιλοσοφία όπως ενσωματώθηκε στα ιουδαϊκά και χριστιανικά διδάγματα. Η ιδέα ότι αυτός ο κόσμος είχε υπολογιστεί για να είναι απλά ένα καθαρτήριο και η ζωή μας ένα μαρτύριο ήταν αποκρουστική σ' αυτούς, η υποτέλεια και ο δεσποτισμός αναπτύσσονταν από το σπόρο της νέας θρησκείας και μεγάλωναν, εκεί που κάποτε κατοικούσε η ελευθερία. Μεγάλωναν σε τέτοιο βαθμό, που η

σύντομα έγινε το εργαλείο αυτών των απατεώνων, και χρησιμοποίησε επιδέξια το μολύβι του για να καταδικάσει τους σκοπούς για τους οποίους αγωνιζόταν ο λαός. Αποκήρυξε τους αληθινούς και γενναίους ηγέτες των ανθρώπων, τον ατρόμητο Τόμας Μίντσερ[2] και τους συντρόφους του, με χειρότερο τρόπο απ' ότι ο Πάπας είχε προηγουμένως αποκηρύξει τον ίδιο.

Και όταν οι διψασμένοι για ελευθερία άνθρωποι πήραν τελικά τα δρεπάνια και τσεκούρια και δίκρανά τους, και ανάγκασαν τους «ευγενείς Ιππότες» να βγουν από τις ληστρικές φωλιές τους, ήταν ο Λούθηρος που προκάλεσε μια τεράστια συνωμοσία των τελευταίων εναντίον του λαού. Είναι χαρακτηριστικό ότι τώρα όλες οι θρησκευτικές διαφορές τέθηκαν στην άκρη και όλοι οι μικροί τύραννοι συνενώθηκαν για να δαμάσουν τον λαό. Παπιστές ή Λουθηρανικοί, όλοι στιγμιαία ενώθηκαν στην σταυροφορία ενάντια στην εργασία. Η Αμερική αυτόν τον καιρό παρουσιάζει ένα παρεμφερές θέαμα: Ρεπουμπλικάνοι και Δημοκράτες «εναγκαλίζονται όπως το Νέκταρ και η Αμβροσία», οπουδήποτε η εργασία ξεσηκώνεται για απελευθέρωση.

Φυσικά, ο λαός ήταν συνωμότης και εμπρηστής. Ακούστε τι είπε ο Τόμας Μίντσερ: Κοιτάξτε, εσείς, το ίζημα της σούπας της τοκογλυφίας, κλεψιάς και ληστείας είναι οι Σπουδαίοι, οι αφέντες. Παίρνουν όλα τα πλάσματα σαν ιδιοκτησία τους, τα ψάρια στο νερό, τα πουλιά στον αέρα, και τη βλάστηση της γης. Και μετά κηρύττουν τη διαταγή του θεού στους φτωχούς: «Ου κλέψεις!». Αλλά αυτό δεν ισχύει γι' αυτούς. Ξεκοκαλίζουν και γδέρνουν τους φτωχούς χωρικούς και τεχνίτες μέχρι να μην έχουν τίποτα, μετά, όταν οι τελευταίοι απλώσουν χέρι στα ιερά πράγματα, τους κρεμάνε. Το σκοπό της εξέγερσης δεν θα τον καταργήσουν, πώς μπορούν τότε ν' αλλάξουν τα πράγματα προς το καλύτερο;

Δεν πιστεύετε ότι οι άνθρωποι θα έκαναν όλα αυτά τα ανουσιουργήματα; Φίλε μου, το εξεγερτικό πνεύμα σου σε παίρνει μακριά. Οι «κανονικοί και καλοί άνθρωποι» επέφεραν αυτές τις αγριότητες τόσο σιωπηλά όσο «οι νομοταγείς εργάτες» τις φέρουν, επίσης. Σας είπα τι πάθανε όσοι αντιστάθηκαν!

Οι λέξεις μου σας λυπούν, σας απογοητεύουν; Αφήστε με να σας δείξω κάτι άλλο. Κοιτάξτε αυτά τα δυο βουνά. Μπορείτε να δείτε έναν πύργο μακριά μέσα από την ομίχλη, ναι; Στην πλευρά αυτού του πύργου πρέπει να φανούν τα συντρίμμια του πρώτου παρεκκλησίου που χτίστηκε στα συντρίμμια των παλιών ειδωλολατρών, αλλά ελεύθερων και φίλων της ελευθερίας Γερμανών. Ιδρύθηκε από έναν από τους απόστολους του Αγίου Βονιφάτιου, τον όγδοο αιώνα. Το όνομά του ήταν Lullus. Μ' αυτό το παρεκκλήσι -και άλλα που ακολούθησαν- πρωτοεισήχθη το δηλητήριο της Ανατολικής δουλικότητας, το ευαγγέλιο του εξευτελισμού του ανθρώπου, της παραίτησης και του ασκητισμού. Το παλιό *Cherutker* και *K atten*, που είχε καρφώσει σε θανάσιμη μάχη το ρωμαϊκό αετό στο έδαφος, δεν μπόρεσε να αντισταθεί επιτυχώς στο, μολυσματικό για το μυαλό, δηλητήριο της νοσογόνου Ρώμης. Ήρθε με ακατάπαυστη ροή μέσα από τα κανάλια της Χριστιανικής εκκλησίας. Είναι αλήθεια, οι υγιείς και ρωμαλέοι γερμανοί δεν ήταν εύκολο θήραμα στην πεσσιμιστική αντίληψη μιας διεφθαρμένης και θνήσκουσας φυλής (Ρώμη), δεν ήταν ποτέ καλοί χριστιανοί αλλά μολύνθηκαν επαρκώς έτσι ώστε να χάσουν τη συνείδηση και περηφάνεια της τόλμης, να υποπέσουν στις απελπισμένες ιδιοτροπίες της Ανατολής, και σαν φυσική συνέπεια στη δουλοπαροικία. Αν η ζωή δεν είχε αξία, γιατί να εποφθαλμιάς την ελευθερία; Φίλε, τα ερείπια εκείνου του παρεκκλησίου είναι το μνημείο μιας εποχής που γέννησε τόσο ληστρικά καθεστώτα όσο αυτά στα οποία ζούμε σήμερα. Ο λαός θα είχε καταστρέψει τέτοιους πετεινούς πολύ πριν, αν οι παπάδες δεν είχαν σταθεί ανάμεσά σ' αυτόν και τον «Νόμο και την Τάξη». Ο παπάς είναι ένα απαραίτητο αδιαίρετο μέρος του δεσπότη και καταπιεστή. Αυτός είναι ο συμφιλιωτικός δεσμός ανάμεσα σ' αυτούς και τα θύματά τους.

Αυτά τα δύο ερείπια, κάποτε ιερά σαν στυλοβάτες νέψει τη βυζαντινή φιλοσοφία όπως ενσωματώθηκε στα ιουδαϊκά και χριστιανικά διδάγματα. Η ιδέα ότι αυτός ο κόσμος είχε υπολογιστεί για να είναι απλά ένα καθαρτήριο και η ζωή μας ένα μαρτύριο ήταν αποκρουστική σ' αυτούς, η υποτέλεια και ο δεσποτισμός αναπτύσσονταν από το σπόρο της νέας θρησκείας και μεγάλωναν, εκεί που κάποτε κατοικούσε η ελευθερία. Μεγάλωναν σε τέτοιο βαθμό, που η

υπομονή έπαψε να είναι αρετή. Το εξεγερτικό πνεύμα των ανθρώπων, η εχθρότητά τους στο δόγμα της αυταπάρνησης, που τους επιβλήθηκε από την εκκλησία, είχε επιτυχημένα καμφθεί και καταπιεστεί από τους παπάδες για πολλούς αιώνες. Αλλά καθώς οι κακοήθειες των «ευγενών», και τα εσωτερικά υποζύγια των ανθρώπων δεν αντέχονταν άλλο, το πνεύμα αυτό ξέσπασε σε φλόγες, και στο Λούθηρο βρήκε ένα σημείο αποκρυστάλλωσης.

τρόπο απ' ότι ο Πάπας είχε προηγουμένως αποκηρύξει τον ίδιο.

Και όταν οι διψασμένοι για ελευθερία άνθρωποι πήραν τελικά τα δρεπάνια και τσεκούρια και δίκρανά τους, και ανάγκασαν τους «ευγενείς Ιππότες» να βγουν από τις ληστρικές φωλιές τους, ήταν ο Λούθηρος που προκάλεσε μια τεράστια συνωμοσία των τελευταίων εναντίον του λαού. Είναι χαρακτηριστικό ότι τώρα όλες οι θρησκευτικές διαφορές τέθηκαν στην άκρη και όλοι οι μικροί τύραννοι συνενώθηκαν για να δαμάσουν τον λαό. Παπιστές ή Λουθηρανικοί, όλοι στιγμιαία ενώθηκαν στην σταυροφορία ενάντια στην εργασία. Η Αμερική αυτόν τον καιρό παρουσιάζει ένα παρεμφερές θέαμα: Ρεπουμπλικάνοι και Δημοκράτες «εναγκαλίζονται όπως το Νέκταρ και η Αμβροσία», οπουδήποτε η εργασία ξεσηκώνεται για απελευθέρωση.

Φυσικά, ο λαός ήταν συνωμότης και εμπρηστής. Ακούστε τι είπε ο Τόμας Μίντσερ: Κοιτάξτε, εσείς, το ίζημα της σούπας της τοκογλυφίας, κλεψιάς και ληστείας είναι οι Σπουδαίοι, οι αφέντες. Παίρνουν όλα τα πλάσματα σαν ιδιοκτησία τους, τα ψάρια στο νερό, τα πουλιά στον αέρα, και τη βλάστηση της γης. Και μετά κηρύττουν τη διαταγή του θεού στους φτωχούς: «Ου κλέψεις!». Αλλά αυτό δεν ισχύει γι' αυτούς. Ξεκοκαλίζουν και γδέρνουν τους φτωχούς χωρικούς και τεχνίτες μέχρι να μην έχουν τίποτα, μετά, όταν οι τελευταίοι απλώσουν χέρι στα ιερά πράγματα, τους κρεμάνε. Το σκοπό της εξέγερσης δεν θα τον καταργήσουν, πώς μπορούν τότε ν' αλλάξουν τα πράγματα προς το καλύτερο; Και το λέω, είμαι εμπρηστικός, ας είναι κι έτσι!» Όχι, αυτά τα λόγια δεν εκφωνήθηκαν στο δικαστήριο του δικαστή Gary! Κάνεις ένα λάθος, αναγνώστη, η γλώσσα δεν είναι μοντέρνα, είναι 400 χρόνων και ο Άνθρωπος που τη χρησιμοποίησε ήταν σωστός. Ερμήνευσε το Ευαγγέλιο, λέγοντας ότι δεν υποσχέθηκε απλά ευλογία στον ουρανό, αλλά διέταξε επίσης την ισότητα και την αδελφοσύνη μεταξύ των ανθρώπων πάνω στη γη. Οι πρωταθλητές του νόμου και της τάξης και της Χριστιανοσύνης έκοψαν αυτό το κεφάλι.

Οι εξεγερμένοι νίκησαν στην αρχή, αλλά ενάντια στους ενωμένους υποτελείς των καταπιεστών τους δεν μπορούσαν να σταθούν. Στους πρόποδες αυ-

το δηλητήριο της Ανατολικής δουλικότητας, το ευαγγέλιο του εξευτελισμού του ανθρώπου, της παραίτησης και του ασκητισμού. Το παλιό *Cherutker* και *K atten*, που είχε καρφώσει σε θανάσιμη μάχη το ρωμαϊκό αετό στο έδαφος, δεν μπόρεσε να αντισταθεί επιτυχώς στο, μολυσματικό για το μυαλό, δηλητήριο της νοσογόνου Ρώμης. Ήρθε με ακατάπαυστη ροή μέσα από τα κανάλια της Χριστιανικής εκκλησίας. Είναι αλήθεια, οι υγιείς και ρωμαλέοι γερμανοί δεν ήταν εύκολο θήραμα στην πεσσιμιστική αντίληψη μιας διεφθαρμένης και θνήσκουσας φυλής (Ρώμη), δεν ήταν ποτέ καλοί χριστιανοί αλλά μολύνθηκαν επαρκώς έτσι ώστε να χάσουν τη συνείδηση και περηφάνεια της τόλμης, να υποπέσουν στις απελπισμένες ιδιοτροπίες της Ανατολής, και σαν φυσική συνέπεια στη δουλοπαροικία. Αν η ζωή δεν είχε αξία, γιατί να εποφθαλμιάς την ελευθερία; Φίλε, τα ερείπια εκείνου του παρεκκλησίου είναι το μνημείο μιας εποχής που γέννησε τόσο ληστρικά καθεστώτα όσο αυτά στα οποία ζούμε σήμερα. Ο λαός θα είχε καταστρέψει τέτοιους πετεινούς πολύ πριν, αν οι παπάδες δεν είχαν σταθεί ανάμεσά σ' αυτόν και τον «Νόμο και την Τάξη». Ο παπάς είναι ένα απαραίτητο αδιαίρετο μέρος του δεσπότη και καταπιεστή. Αυτός είναι ο συμφιλιωτικός δεσμός ανάμεσα σ' αυτούς και τα θύματά τους.

Αυτά τα δύο ερείπια, κάποτε ιερά σαν στυλοβάτες της κοινωνικής τάξης, είναι προφητικά μνημεία. Ο άνθρωπος θα μείνει έτσι στα ερείπια της παρούσας τάξης και θα πει όπως λέτε τώρα - «ήταν δυνατόν!».

Αλλά τώρα γυρίστε γύρω - σε αυτή τη βουνίσια αλυσίδα, βορειοανατολικά, εκεί, όπου η γη βυθίζεται θολά στον ορίζοντα, στην περιφέρεια της θέασής μας - βλέπετε προς τα 'κει ένα γκρι σημείο, μοιάζει με μικρό σύννεφο; Ναι; Αυτό είναι το Wartburg[1], έχετε ακούσει για το Wartburg. Ήταν εδώ, όπου ο Δρ. Μαρτίνος Λούθηρος έζησε και εργάστηκε, ένα εργαλείο των επαναστατικών δυνάμεων. Επαναστα-

υπομονή έπαψε να είναι αρετή. Το εξεγερτικό πνεύμα των ανθρώπων, η εχθρότητά τους στο δόγμα της αυταπάρνησης, που τους επιβλήθηκε από την εκκλησία, είχε επιτυχημένα καμφθεί και καταπιεστεί από τους παπάδες για πολλούς αιώνες. Αλλά καθώς οι κακοήθειες των «ευγενών», και τα εσωτερικά υποζύγια των ανθρώπων δεν αντέχονταν άλλο, το πνεύμα αυτό ξέσπασε σε φλόγες, και στο Λούθηρο βρήκε ένα σημείο αποκρυστάλλωσης.

Από το Wartburg τότε το δυνατό κύμα της μεταρρύθμισης προχώρησε. Ήταν η Δύση που πάλευε για την αυτο-συντήρηση ενάντια στην Ανατολή. Η αγάπη για την ελευθερία που ήταν δεμένη στις καρδιές των ανθρώπων για γενιές, τώρα πλημμύριζε ελεύθερα. Τα μάγια είχαν λυθεί. Αλλά οι «ευγενείς», ενώ ήθελαν απελευθέρωση από το δεσποτισμό της ρωμαιοκαθολικής εκκλησίας, ήθελαν τα προνόμια που η τελευταία τούς είχε δώσει. Την εκχώρηση τού να ληστεύουν κάλλιστα τη δουλειά των χωρικών· μισούσαν την ιδέα οι απλοί άνθρωποι να επιδιώκουν οικονομική ελευθερία. Δεν ήταν η «πνευματική ελευθερία», μια αλλαγή κάποιων θρησκευτικών αντιλήψεων, αρκετή για κάθε απλό άνθρωπο; Ο Λούθηρος

Φυσικά, ο λαός ήταν συνωμότης και εμπρηστής. Ακούστε τι είπε ο Τόμας Μίντσερ: Κοιτάξτε, εσείς, το ίζημα της σούπας της τοκογλυφίας, κλεψιάς και ληστείας είναι οι Σπουδαίοι, οι αφέντες. Παίρνουν όλα τα πλάσματα σαν ιδιοκτησία τους, τα ψάρια στο νερό, τα πουλιά στον αέρα, και τη βλάστηση της γης. Και μετά κηρύττουν τη διαταγή του θεού στους φτωχούς: «Ου κλέψεις!». Αλλά αυτό δεν ισχύει γι' αυτούς. Ξεκοκαλίζουν και γδέρνουν τους φτωχούς χωρικούς και τεχνίτες μέχρι να μην έχουν τίποτα, μετά, όταν οι τελευταίοι απλώσουν χέρι στα ιερά πράγματα, τους κρεμάνε. Το σκοπό της εξέγερσης δεν θα τον καταργήσουν, πώς μπορούν τότε ν' αλλάξουν τα πράγματα προς το καλύτερο; Και το λέω, είμαι εμπρηστικός, ας είναι κι έτσι!» Όχι, αυτά τα λόγια δεν εκφωνήθηκαν στο δικαστήριο του δικαστή Gary! Κάνεις ένα λάθος, αναγνώστη, η γλώσσα δεν είναι μοντέρνα, είναι 400 χρόνων και ο Άνθρωπος που τη χρησιμοποίησε ήταν σωστός. Ερμήνευσε το Ευαγγέλιο, λέγοντας ότι δεν υποσχέθηκε απλά ευλογία στον ουρανό, αλλά διέταξε επίσης την ισότητα και την αδελφοσύνη μεταξύ των ανθρώπων πάνω στη γη. Οι πρωταθλητές του νόμου και της τάξης και της Χριστιανοσύνης έκοψαν αυτό το κεφάλι.

Οι εξεγερμένοι νίκησαν στην αρχή, αλλά ενάντια στους ενωμένους υποτελείς των καταπιεστών τους δεν μπορούσαν να σταθούν. Στους πρόποδες αυτού του βουνού ηττήθηκαν, εκεί κάτω, όπου βλέπετε εκείνο το μεγάλο βράχο, περικυκλωμένοι από μεγαλοπρεπείς βελανιδιές, η μάχη για την ελευθερία δόθηκε και, αλλοίμονο, χάθηκε. Όχι, δε χάθηκε,

---

1. ΣτΜ: Το κάστρο του Wartburg όπου έμεινε ο Μαρτίνος Λούθηρος.

2. Ο Τόμας Μίντσερ (1489 - 27 Μάη 1525) ήταν ένας γερμανός θεολόγος της πρώιμης μεταρρυθμιστικής εποχής, που έγινε ηγέτης των εξεγερμένων κατά τον πόλεμο των Χωρικών. Πίστευε ότι το ζήτημα της εξουσίας που προωθούσε η Λουθηρανική μεταρρύθμιση θα έπρεπε να εφαρμοστεί και στην οικονομική σφαίρα. Ο Λούθηρος κράτησε αποστάσεις από τον Μίντσερ, δηλώνοντας ότι η Μεταρρύθμιση που υποστήριζε δεν ανατρέπει την έννομη τάξη. Ο Μίντσερ τελικά συνελήφθη, βασανίστηκε και αποκεφαλίστηκε.

απλά μεσολάβησε μια προσωρινή νίκη του εχθρού.

Το πνεύμα της Μεταρρύθμισης ήταν το «αδιάλειπτο πνεύμα του ανυπότακτου μυαλού» και τίποτα δε θα σταματούσε την πρόοδό του. Αγχόνες, παλούκια, βασανιστήρια και μπουντρούμια δεν είχαν καμία χρησιμότητα. Αντίθετα, το αίμα των μαρτύρων μόνο δυνάμωνε τη φλόγα της ελευθερίας, ώσπου εξαπλώθηκε από γη σε γη, ανάβοντας παντού τη δυσαρέσκεια των καταπιεσμένων στην ασυγκράτητη θριαμβευτική πορεία της.

Αυτά τα ερείπια φέρουν ακόμα αποδείξεις της μεγαλειώδους δύναμής της! Το πιο μεγαλειώδες πράγμα που κατάφερε αυτό το εξεγερτικό και άνομο πνεύμα, πάντως, ήταν το άνοιγμα του *νέου* κόσμου. Η μεταρρύθμιση γέννησε το νέο γίγαντα, την Αμερική. Έδωσε στην Αγγλία έναν Κρόμγουελ και ωκεανοί αίματος. Τα ερείπια που βλέπετε εδώ όπου και να στρέψετε τα μάτια σας φέρουν αποδείξεις από τον τρομερό πόλεμο που δεν τελείωσε ακόμα, τον πόλεμο για την ανθρώπινη απελευθέρωση και ελευθερία, οικονομική, πολιτική και θρησκευτική. Καθένα απ' αυτά τα συντρίμμια είναι ορόσημο στο μονοπάτι της κοινωνικής αλλαγής. Στα πόδια μας κείτεται το ιστορικό chausee, πάνω στο οποίο οι νικηφόροι στρατοί, παρά τη θέληση του μεγάλου αυτοκράτορά τους, μετέφεραν το σπόρο του οράματος «Ελευθερία, Ισότητα, Αδελφοσύνη» μακριά, και εκεί άνοιξε μια νέα προοπτική στα μυωπικά μάτια των καταπιεσμένων και καταδυναστευόμενων εκατομμυρίων της φυλής μας. Ναι. Ακόμα και τώρα αυτός ο σπόρος αποφέρει σπουδαίους καρπούς. Τα ρωσικά μπουντρούμια, οι αγχόνες και η Σιβηρία το μαρτυρούν.

Τώρα, φίλοι μου, πριν αποσυρθούμε απ' αυτή την αναδρομική ματιά, κοιτάξτε πάλι στον καθρέφτη των προηγούμενων 1000 ετών, παρατηρήστε προσεκτικά τα ίχνη που οδήγησαν από το μακρινό παρεκκλήσι σ' αυτό το κάστρο, απ' αυτό το κάστρο στο Wartburg, από το Wartburg στο πεδίο μάχης εδώ κάτω και στα συντρίμμια τους, και μετά ακολουθήστε τα στην Αγγλία, Γαλλία και Αμερική, ακολουθήστε τα μέχρι την σήμερον ημέρα και μετά πείτε μου, αν δεν βλέπετε το περίγραμμα του *μέλλοντος*. Το βλέπετε!

Επέμενα μακροσκελώς στην περιγραφή του (βάρβαρου) τόπου γέννησής μου, αλλά μ' αυτό διέσχισα με ένα γενικό τρόπο μια ιστορία 1000 ετών. Το παρόν καθεστώς της κοινωνίας δεν είναι παρά το αποτέλεσμα του αγώνα του ανθρώπινου γένους κατά τη διάρκεια αυτής και των προγενέστερων περιόδων. Ναι, αγώνα! «Δεν μπορείς να μεταρρυθμίσεις τον κόσμο ψεκάζοντας με έλαια τριανταφυλλιάς», είπε ο Μιραμπό, και η ιστορία αποδεικνύει την ορθότητα αυτής της δήλωσης. Σε ποιά εποχή οι κρατούντες και λεηλατούντες τη φυλή μας άφησαν τη θηλειά απ' το λαιμό των θυμάτων τους -μέχρι να υποχρεωθούν

και πνευματική ανάπτυξη, είναι διαθέσιμη απ' τους αθώους και μετατρέπεται σε χρυσό για τους ευυπόληπτους πολίτες μας που αγαπούν τον «νόμο και την τάξη». Πεθαίνουν καταναλωνόμενα πριν προλάβουν να ωριμάσουν, ή καταφεύγουν στο ουίσκυ, νομίζοντας έτσι ότι θα αποκαταστήσουν τη χαμένη ρώμη τους. Αν δραπετεύσουν από την πρώιμη καταστροφή, η καριέρα τους γενικά τερματίζεται σε κάποιο φιλανθρωπικό ή αναμορφωτικό ίδρυμα όπως τα τρελοκομεία, οι φυλακές, ή τα φτωχοκομεία.

Αλλά αλλοίμονο στον άθλιο που καταδικάζει αυτή την τάξη πραγμάτων! Είναι «εχθρός του πολιτισμού», και «η κοινωνία πρέπει να προστατευθεί από τέτοιους εγκληματίες»... Εδώ, έρχεται ο φανταχτερός Mephisto, ο Bonfield, με τους ευγενείς φρουρούς της «Ελευθερίας». Έρχεται ο σωτήρας του κράτους, ο Grinnell, με το πρόσωπο ενός σιτσιλιάνου ληστή, έρχεται ο μισθοφόρος ένορκος, και εκεί έρχεται η τεράστια ορδή των αρπάγων της κοινωνίας. Unisono (ομόφωνο) είναι το ανάθεμα. Unisono (ομόφωνη) είναι η κραυγή: «Στην αγχόνη!».

"Η κοινωνία" έχει σωθεί, και "η Ελευθερία και η τάξη" -του γκλομπ του αστυνομικού- θρίαμβος! *Selah! (Στην αγχόνη!)*

Δεν σκοπεύω να πω ότι οι συνθήκες των εργαζομένων στη Γερμανία είναι καλύτερες από ότι σ' αυτή τη χώρα, αλλά θα πω ότι ποτέ δεν είδα ανθρώπους να υποφέρουν τόσο πολύ όσο σ' αυτή τη χώρα. Και υπάρχει μεγαλύτερη προστασία για γυναίκες και παιδιά στη Γερμανία από ό,τι εδώ.

Σπούδασα για να κάνω καριέρα σε κυβερνητική δασική υπηρεσία. Σαν παιδί είχα ιδιωτικούς δασκάλους, και αργότερα πήγα στο Πολυτεχνείο στο Cassel. Στην ηλικία των 17 ο πατέρας μου πέθανε ξαφνικά, αφήνοντας μια μεγάλη οικογένεια σε υποβαθμισμένες βιωτικές συνθήκες. Καθώς ήμουν ο μεγαλύτερος δεν ένοιωθα καλά να συνεχίσω τις σπουδές μου -ήταν δαπανηρές- και αποφάσισα να πάω στην Αμερική, όπου είχα και έχω και τώρα κάποιους καλούς συγγενείς. Έφτασα στη Νέα Υόρκη το 1872 και με προτροπή των φίλων μου έμαθα τη δουλειά του επιπλοποιού. Την επόμενη χρονιά πήγα στο Σικάγο, όπου ζω από τότε. Αν και μπορώ να προσθέσω ότι έφευγα από την πόλη που και που. Μια φορά, με την πρόθεση να εγκατασταθώ στη χώρα, δούλευα

τη θριαμβευτική πορεία της.

Αυτά τα ερείπια φέρουν ακόμα αποδείξεις της μεγαλειώδους δύναμής της! Το πιο μεγαλειώδες πράγμα που κατάφερε αυτό το εξεγερτικό και άνομο πνεύμα, πάντως, ήταν το άνοιγμα του *νέου* κόσμου. Η μεταρρύθμιση γέννησε το νέο γίγαντα, την Αμερική. Έδωσε στην Αγγλία έναν Κρόμγουελ και στη Γαλλία έναν Ρισελιέ. Η αναβράζουσα δύναμή του οδήγησε τους Ουγενότους από τη Γαλλία και τους Πουριτανούς από την Αγγλία. Αλλά για τη μεταρρύθμιση και τη δίωξη των οπαδών της, αυτοί οι πρώιμοι έποικοι του δυτικού ημισφαιρίου θα είχαν παραμείνει στη Γαλλία και την Αγγλία σαν καλοί νομοταγείς πολίτες. Όντας επικίνδυνα στοιχεία, η κοινωνία έπρεπε να προστατευθεί απ' αυτούς, και έφυγαν στην άλλη μεριά του Ατλαντικού αντί να υποφέρουν τα μαρτύρια στην πατρίδα τους λόγω των «προχωρημένων ιδεών» τους.

Η αναμόρφωση, φίλε μου, που άρχισε ακριβώς εδώ, στη χώρα απ' την οποία ήρθαν τέσσερις αιώνες αργότερα οι «βάρβαροι αναρχικοί», «που δε μπορούν να κατανοήσουν το πνεύμα των αμερικανικών θεσμών»

αυτοκράτορα τους, μετέφεραν το σπόρο του οράματος «Ελευθερία, Ισότητα, Αδελφοσύνη» μακριά, και εκεί άνοιξε μια νέα προοπτική στα μυωπικά μάτια των καταπιεσμένων και καταδυναστευόμενων εκατομμυρίων της φυλής μας. Ναι. Ακόμα και τώρα αυτός ο σπόρος αποφέρει σπουδαίους καρπούς. Τα ρωσικά μπουντρούμια, οι αγχόνες και η Σιβηρία το μαρτυρούν.

Τώρα, φίλοι μου, πριν αποσυρθούμε απ' αυτή την αναδρομική ματιά, κοιτάξτε πάλι στον καθρέφτη των προηγούμενων 1000 ετών, παρατηρήστε προσεκτικά τα ίχνη που οδήγησαν από το μακρινό παρεκκλήσι σ' αυτό το κάστρο, απ' αυτό το κάστρο στο Wartburg, από το Wartburg στο πεδίο μάχης εδώ κάτω και στα συντρίμμια τους, και μετά ακολουθήστε τα στην Αγγλία, Γαλλία και Αμερική, ακολουθήστε τα μέχρι την σήμερον ημέρα και μετά πείτε μου, αν δεν βλέπετε το περίγραμμα του *μέλλοντος*. Το βλέπετε!

Επέμενα μακροσκελώς στην περιγραφή του (βάρβαρου) τόπου γέννησής μου, αλλά μ' αυτό διέσχισα με ένα γενικό τρόπο μια ιστορία 1000 ετών. Το παρόν καθεστώς της κοινωνίας δεν είναι παρά το αποτέλεσμα του αγώνα του ανθρώπινου γένους κατά τη διάρκεια αυτής και των προγενέστερων περιόδων. Ναι, αγώνα! «Δεν μπορείς να μεταρρυθμίσεις τον κόσμο ψεκάζοντας με έλαια τριανταφυλλιάς», είπε ο Μιραμπό, και η ιστορία αποδεικνύει την ορθότητα αυτής της δήλωσης. Σε ποιά εποχή οι κρατούντες και λεηλατούντες τη φυλή μας άφησαν τη θηλειά απ' το λαιμό των θυμάτων τους -μέχρι να υποχρεωθούν να το κάνουν- με τη λογική και τα επιχειρήματα; Το αίμα, αυτό το πολύτιμο υγρό, ήταν πάντα το τίμημα της ελευθερίας.

Τα παιδικά μου χρόνια ήταν ευχάριστα. Έπαιξα και σπούδασα. Πόσο διαφορετικά από τα παιδικά χρόνια των απόγονων του μέσου εργαζόμενου σ' αυτή την «σπουδαία, πολιτισμένη και -σύμφωνα με τον Grinnell- φωτισμένη χώρα». Τα παιδιά των προλετάριων δεν έχουν νειάτα. Η άνοιξη της ζωής δεν έχει ήλιο, ούτε ανθούς, ούτε λουλούδια γι' αυτά! Αν υπάρχει ένα ευδιάκριτο αντικείμενο στην ύπαρξή τους αυτό είναι να υπηρετούν για να κάνουν ευχάριστη και ευτυχισμένη τη ζωή αυτών που τους καταπιέζουν. Στην πατρίδα μου τα παιδιά *πρέπει* να παρακολουθούν το σχολείο καθημερινά από την ηλικία των 6 έως τα 14. Κάθε παιδί σ' αυτή τη «βάρβαρη χώρα», λοιπόν, υποχρεώνεται να παρακολου-

τα τρελοκομεία, οι φυλακές, ή τα φτωχοκομεία.

Αλλά αλλοίμονο στον άθλιο που καταδικάζει αυτή την τάξη πραγμάτων! Είναι «εχθρός του πολιτισμού», και «η κοινωνία πρέπει να προστατευθεί από τέτοιους εγκληματίες»... Εδώ, έρχεται ο φανταχτερός Mephisto, ο Bonfield, με τους ευγενείς φρουρούς της «Ελευθερίας». Έρχεται ο σωτήρας του κράτους, ο Grinnell, με το πρόσωπο ενός σιτσιλιάνου ληστή, έρχεται ο μισθοφόρος ένορκος, και εκεί έρχεται η τεράστια ορδή των αρπάγων της κοινωνίας. Unisono (ομόφωνο) είναι το ανάθεμα. Unisono (ομόφωνη) είναι η κραυγή: «Στην αγχόνη!».

"Η κοινωνία" έχει σωθεί, και "η Ελευθερία και η τάξη" -του γκλομπ του αστυνομικού- θρίαμβος! *Selah! (Στην αγχόνη!)*

Δεν σκοπεύω να πω ότι οι συνθήκες των εργαζομένων στη Γερμανία είναι καλύτερες από ότι σ' αυτή τη χώρα, αλλά θα πω ότι ποτέ δεν είδα ανθρώπους να υποφέρουν τόσο πολύ όσο σ' αυτή τη χώρα. Και υπάρχει μεγαλύτερη προστασία για γυναίκες και παιδιά στη Γερμανία από ό,τι εδώ.

Σπούδασα για να κάνω καριέρα σε κυβερνητική δασική υπηρεσία. Σαν παιδί είχα ιδιωτικούς δασκάλους, και αργότερα πήγα στο Πολυτεχνείο στο Cassel. Στην ηλικία των 17 ο πατέρας μου πέθανε ξαφνικά, αφήνοντας μια μεγάλη οικογένεια σε υποβαθμισμένες βιωτικές συνθήκες. Καθώς ήμουν ο μεγαλύτερος δεν ένοιωθα καλά να συνεχίσω τις σπουδές μου -ήταν δαπανηρές- και αποφάσισα να πάω στην Αμερική, όπου είχα και έχω και τώρα κάποιους καλούς συγγενείς. Έφτασα στη Νέα Υόρκη το 1872 και με προτροπή των φίλων μου έμαθα τη δουλειά του επιπλοποιού. Την επόμενη χρονιά πήγα στο Σικάγο, όπου ζω από τότε. Αν και μπορώ να προσθέσω ότι έφευγα από την πόλη που και πού. Μια φορά, με την πρόθεση να εγκατασταθώ στη χώρα, δούλεψα σε μια φάρμα για ένα χρόνο. Αλλά, βλέποντας ότι οι μικροί καλλιεργητές και ενοικιαστές ήταν σε χειρότερα χάλια ακόμα κι απ' τους εργάτες στην πόλη -και ήταν εξίσου εξαρτώμενοι- επέστρεψα στην πόλη. Έχω ταξιδέψει επίσης στις Νότιες Πολιτείες για να γνωρίσω τη χώρα και τους ανθρώπους, και σε άλλη στιγμή, πήγα σε μια εξερευνητική εκδρομή στον Άνω (βόρειο) Καναδά, η οποία απέτυχε.

Όταν έφτασα σ' αυτή τη χώρα δεν ήξερα τίποτα για το Σοσιαλισμό, εκτός απ' αυτά που είχα δει στις εφημερίδες, στις «δημόσιες ομιλίες» και απ' αυτά που είχα διαβάσει είχα συμπεράνει ότι οι Σοσιαλιστές ήταν κάποιοι αδιάφοροι και περιπλανώμενοι τύποι «που ήθελαν να διαιρέσουν τα πάντα». Έχοντας μικρή επαφή με ανθρώπους που έβγαζαν τα προς το ζην δουλεύοντας τίμια στην παλιά χώρα, εξεπλάγην και σοκαρίστηκα όταν γνώρισα την κατάσταση του

Good Speakers will be present to denounce the latest atrocious act of the police, the shooting of our fellow-workmen yesterday afternoon.

THE EXECUTIVE COMMITTEE.

CHICAGO HISTORICAL SOCIETY

Achtung Arbeiter!

Große

Massen-Versammlung

Heute Abend, halb 8 Uhr, auf dem

Heumarkt, Randolph-Straße, zwischen Desplaines- u. Halsted-Str.

Gute Redner werden den neuesten Schurkenstreich der Polizei, indem sie gestern Nachmittag unsere Brüder erschoß, geißeln.

Das Executiv-Comite.

στη Γαλλία έναν Ρισελιέ. Η αναβράζουσα δύναμή του οδήγησε τους Ουγενότους από τη Γαλλία και τους Πουριτανούς από την Αγγλία. Αλλά για τη μεταρρύθμιση και τη δίωξη των οπαδών της, αυτοί οι πρώιμοι έποικοι του δυτικού ημισφαιρίου θα είχαν παραμείνει στη Γαλλία και την Αγγλία σαν καλοί νομοταγείς πολίτες. Όντας επικίνδυνα στοιχεία, η κοινωνία έπρεπε να προστατευθεί απ' αυτούς, και έφυγαν στην άλλη μεριά του Ατλαντικού αντί να υποφέρουν τα μαρτύρια στην πατρίδα τους λόγω των «προχωρημένων ιδεών» τους.

Η αναμόρφωση, φίλε μου, που άρχισε ακριβώς εδώ, στη χώρα απ' την οποία ήρθαν τέσσερις αιώνες αργότερα οι «βάρβαροι αναρχικοί», «που δε μπορούν να κατανοήσουν το πνεύμα των αμερικανικών θεσμών» κτλ., έσπασε τους φεουδαρχικούς φραγμούς, που παρακώλυαν την ανθρώπινη πρόοδο. Επιβεβαιώθηκε σε έναν τριαντακονταετή πόλεμο, που κατέστρεψε τη χώρα, ότι η άσκηση της ελεύθερης σκέψης και γνώμης όπως και της επιστημονικής έρευνας δεν θα καταπνιγόταν επειδή έρχονταν σε σύγκρουση με τις θρησκευτικές προκαταλήψεις και δόγματα που γενικά πίστευαν και τηρούσαν δογματικά από έθιμο. «Οι καλοί και νομοταγείς» άνθρωποι ήταν φανατικά αντίθετοι σ' αυτούς που ήθελαν την υποχρεωτική αλλαγή και κατά συνέπεια έπρεπε να χυθούν

χρι την σήμερον ημέρα και μετά πείτε μου, αν δεν βλέπετε το περίγραμμα του *μέλλοντος*. Το βλέπετε!

Επέμενα μακροσκελώς στην περιγραφή του (βάρβαρου) τόπου γέννησής μου, αλλά μ' αυτό διέσχισα με ένα γενικό τρόπο μια ιστορία 1000 ετών. Το παρόν καθεστώς της κοινωνίας δεν είναι παρά το αποτέλεσμα του αγώνα του ανθρώπινου γένους κατά τη διάρκεια αυτής και των προγενέστερων περιόδων. Ναι, αγώνα! «Δεν μπορείς να μεταρρυθμίσεις τον κόσμο ψεκάζοντας με έλαια τριανταφυλλιάς», είπε ο Μιραμπό, και η ιστορία αποδεικνύει την ορθότητα αυτής της δήλωσης. Σε ποιά εποχή οι κρατούντες και λεηλατούντες τη φυλή μας άφησαν τη θηλειά απ' το λαιμό των θυμάτων τους -μέχρι να υποχρεωθούν να το κάνουν- με τη λογική και τα επιχειρήματα; Το αίμα, αυτό το πολύτιμο υγρό, ήταν πάντα το τίμημα της ελευθερίας.

Τα παιδικά μου χρόνια ήταν ευχάριστα. Έπαιξα και σπούδασα. Πόσο διαφορετικά από τα παιδικά χρόνια των απόγονων του μέσου εργαζόμενου σ' αυτή την «σπουδαία, πολιτισμένη και -σύμφωνα με τον Grinnell- φωτισμένη χώρα». Τα παιδιά των προλετάριων δεν έχουν νειάτα. Η άνοιξη της ζωής δεν έχει ήλιο, ούτε ανθούς, ούτε λουλούδια γι' αυτά! Αν υπάρχει ένα ευδιάκριτο αντικείμενο στην ύπαρξή τους αυτό είναι να υπηρετούν για να κάνουν ευχάριστη και ευτυχισμένη τη ζωή αυτών που τους καταπιέζουν. Στην πατρίδα μου τα παιδιά *πρέπει* να παρακολουθούν το σχολείο καθημερινά από την ηλικία των 6 έως τα 14. Κάθε παιδί σ' αυτή τη «βάρβαρη χώρα», λοιπόν, υποχρεώνεται να παρακολουθεί το σχολείο για 8 χρόνια, και έτσι δε μπορεί να «χρησιμοποιηθεί και να αναγκαστεί να πληρώσει» ούτε απ' τους γονείς του ούτε απ' τους άρχοντες των εργοστασίων. Σ' αυτή τη φωτισμένη χώρα τα παιδιά των εργαζόμενων δεν παρακολουθούν το σχολείο πάνω από δύο χρόνια κατά μέσο όρο. Μαθαίνουν απλά όσα είναι αρκετά για να υπηρετούν σαν κομμάτια της οργανικής μηχανής, και ως τέτοια «νοικιάζονται» στους καλοκάγαθους και Χριστιανούς εργοδότες στα τρυφερότερά τους χρόνια. Η ζωντάνια τους, που χρειάζεται για τη δική τους σωματική

να υποφέρουν τόσο πολύ όσο σ' αυτή τη χώρα. Και υπάρχει μεγαλύτερη προστασία για γυναίκες και παιδιά στη Γερμανία από ό,τι εδώ.

Σπούδασα για να κάνω καριέρα σε κυβερνητική δασική υπηρεσία. Σαν παιδί είχα ιδιωτικούς δασκάλους, και αργότερα πήγα στο Πολυτεχνείο στο Cassel. Στην ηλικία των 17 ο πατέρας μου πέθανε ξαφνικά, αφήνοντας μια μεγάλη οικογένεια σε υποβαθμισμένες βιωτικές συνθήκες. Καθώς ήμουν ο μεγαλύτερος δεν ένοιωθα καλά να συνεχίσω τις σπουδές μου -ήταν δαπανηρές- και αποφάσισα να πάω στην Αμερική, όπου είχα και έχω και τώρα κάποιους καλούς συγγενείς. Έφτασα στη Νέα Υόρκη το 1872 και με προτροπή των φίλων μου έμαθα τη δουλειά του επιπλοποιού. Την επόμενη χρονιά πήγα στο Σικάγο, όπου ζω από τότε. Αν και μπορώ να προσθέσω ότι έφευγα από την πόλη που και που. Μια φορά, με την πρόθεση να εγκατασταθώ στη χώρα, δούλεψα σε μια φάρμα για ένα χρόνο. Αλλά, βλέποντας ότι οι μικροί καλλιεργητές και ενοικιαστές ήταν σε χειρότερα χάλια ακόμα κι απ' τους εργάτες στην πόλη -και ήταν εξίσου εξαρτώμενοι- επέστρεψα στην πόλη. Έχω ταξιδέψει επίσης στις Νότιες Πολιτείες για να γνωρίσω τη χώρα και τους ανθρώπους, και σε άλλη στιγμή, πήγα σε μια εξερευνητική εκδρομή στον Άνω (βόρειο) Καναδά, η οποία απέτυχε.

Όταν έφτασα σ' αυτή τη χώρα δεν ήξερα τίποτα για το Σοσιαλισμό, εκτός απ' αυτά που είχα δει στις εφημερίδες, στις «δημόσιες ομιλίες» και απ' αυτά που είχα διαβάσει είχα συμπεράνει ότι οι Σοσιαλιστές ήταν κάποιοι αδιάφοροι και περιπλανώμενοι τύποι «που ήθελαν να διαιρέσουν τα πάντα». Έχοντας μικρή επαφή με ανθρώπους που έβγαζαν τα προς το ζην δουλεύοντας τίμια στην παλιά χώρα, εξεπλάγην και σοκαρίστηκα όταν γνώρισα την κατάσταση του μεροκαματιάρη εργάτη στο νέο κόσμο.

Το εργοστάσιο, οι ατιμωτικοί κανονισμοί, η παρακολούθηση, το σύστημα κατασκόπευσης, η δουλικότητα και η έλλειψη θάρρους ανάμεσα στους εργάτες και η αλαζονική δεσποτική συμπεριφορά του αφεντικού και των συνεργατών του, όλα αυτά έδιναν μια εντύπωση αξέχαστη. Κατ' αρχήν δε μπορούσα να καταλάβω γιατί οι εργάτες, ανάμεσά τους και πολλοί ηλικιωμένοι με σκυφτές πλάτες, σιωπηλά και χωρίς δείγμα διαμαρτυρίας δέχονταν

συνέχεια στη σελ. 14

Συνέχεια από τη σελ. 13

κάθε προσβολή που έκανε κέφι στο αφεντικό ή στον επιστάτη. Τότε δεν ήξερα ότι η ευκαιρία στη δουλειά ήταν προνόμιο, μια χάρη, και ότι αυτοί που κατείχαν τα εργοστάσια και τα εργαλεία είχαν την εξουσία να παράσχουν ή να αρνηθούν αυτό το προνόμιο. Δεν καταλάβαινα τότε πόσο δύσκολο είναι να βρεις αγοραστή για την εργασία σου. Δεν ήξερα τότε ότι υπήρχαν χιλιάδες και χιλιάδες αδρανή σώματα στην αγορά, έτοιμα να μισθωθούν υπό οποιεσδήποτε συνθήκες, ουσιαστικά εκλιπαρώντας για εργασία. Συνειδητοποίησα αυτό το γεγονός πολύ σύντομα, πάντως, και κατάλαβα γιατί αυτοί οι άνθρωποι ήταν τόσο δουλικοί, γιατί υπέμεναν τις υποτιμητικές εντολές και καπρίτσια των εργοδοτών τους. Προσωπικά δεν είχα δυσκολία να προσαρμοστώ. Είχα τόσα πολλά πλεονεκτήματα έναντι των συναδέλφων μου. Πιθανότατα θα πετύχαινα κι εγώ να γίνω ευυπόληπτος επιχειρηματίας ο ίδιος, αν με διακατείχε εκείνος ο αδίστακτος εγωισμός που διακατέχει τους επιτυχημένους επιχειρηματίες, και αν οι φιλοδοξίες μου ήταν αυτές του φιλάργυρου Χάμστερ (το τελευταίο ανήκει στην οικογένεια των ποντικών) και το «κυνήγι της ζωής» του είναι να κλέβει και να μαζεύει. Σε μερικών τα αποθέματα μπορούν να βρεθούν ολόκληροι σιτοβολώνες. Η μεγαλύτερη ευχαρίστησή τους φαίνεται να είναι η κατοχή, αφού κλέβουν πιο πολλά απ' όσα μπορούν να καταναλώσουν. Στην ουσία κλέβουν, όπως οι πιο πολλοί ευυπόληπτοι συμπολίτες μας, ανεξάρτητα απ' την ικανότητα κατανάλωσής τους). Η φιλοσοφία μου πάντα ήταν ότι το αντικείμενο της ζωής μπορεί μόνο να είναι η ευχαρίστηση της ζωής, και ότι η λογική εφαρμογή αυτής της αρχής είναι η αληθινή ηθικότητα.

Θεωρούσα ότι αυτός ο ασκητισμός, όπως διδάχθηκε από την Εκκλησία, ήταν ένα έγκλημα ενάντια

«Ω, αυτοί οι ειδωλολάτρες!» γράφει ο Καρλ Μαρξ, παραθέτοντας το ανωτέρω: «δεν ήξεραν τίποτα για Πολιτική Οικονομία και Χριστιανοσύνη! Απέτυχαν να συλλάβουν το πόσο ωραία θα δούλευαν οι μηχανές για να επιμηκύνουν τις ώρες του μόχθου και να εντατικοποιούν τον φόρτο των σκλάβων. Αυτοί (οι ειδωλολάτρες) δικαιολόγησαν τη σκλαβιά του *ενός* στη βάση τού ότι θα επέτρεπε την ανθρώπινη ανάπτυξη του *άλλου*. Αλλά το κήρυγμα της σκλαβιάς των μαζών με σκοπό οι λίγοι αγενείς και αλαζόνες νεόπλουτοι να γίνουν «εξέχοντες κλώστες», «μαζικοί παρασκευαστές λουκάνικων» και «εξέχοντες έμποροι παπουτσιών» - για να το κάνουν αυτό χρειάστηκαν το συγκεκριμένο Χριστιανικό μέσο.

Νομίζω ήταν το 1875, τότε οργανώθηκε το «εργατικό κόμμα του Ιλινόις», όταν, με πρόσκληση ενός φίλου, επισκέφτηκα τη συνάντηση στην οποία δόθηκε μια διάλεξη για το Σοσιαλισμό. Αν το έβλεπε κάποιος από μια θεωρητική σκοπιά, η διάλεξη αυτή που

«Ιστορία του Πολιτισμού» του Buckle, το «Κεφάλαιο» του Μαρξ, και η «Αρχαία Κοινωνία» του Morgan είχαν πιθανόν τη μεγαλύτερη επίδραση επάνω μου· τώρα έγινα ο ίδιος εντατικός παρατηρητής των διάφορων κοινωνικών φαινομένων. Τα τελευταία δέκα χρόνια ήταν πολύ ευνοϊκά για μια τέτοια διερεύνηση που έψαχνα. Βρήκα τους αγαπημένους μου δασκάλους να επιβεβαιώνονται παντού.

Νομίζω ήταν το 1877 που έγινα για πρώτη φορά μέλος του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος. Τα γεγονότα εκείνης της χρονιάς, η βάναυση δύναμη με την οποία οι μεμψίμοιροι και ανυπόψιαστοι μισθωτοί σκλάβοι αντιμετωπίζονταν σε όλες τις πλευρές ανέδειξε σε μένα την αναγκαιότητα της *εκεί* αντίστασης. Η τελευταία χρειαζόταν οργάνωση. Πολύ σύντομα προσχώρησα στην «Lehr und Wehr Verein» (= Εκπαίδευση και Αμυντική Συνεργασία), μια ένοπλη οργάνωση των εργατών, που αριθμούσε περίπου 1.500 καλά εξοπλισμένα μέλη. Καθώς οι πατρίκιοί μας είδαν ότι ο όχλος εξοπλιζόταν προκειμένου να αποκρούσουν τέτοιες σκανδαλώδεις επιθέσεις στο μέλλον, όπως αυτές που έζησαν το 1877, διέταξαν αμέσως τους πράκτορές τους στο Σπρίνγκφιλντ να απαγορεύσουν την κατοχή όπλων από τους εργάτες. Η διαταγή εκτελέστηκε.

Οι εργαζόμενοι ασχολήθηκαν, επίσης, με την πολιτική, την ανεξάρτητη πολιτική. Υπηρέτησα σαν ονομαστικός υποψήφιος κι εγώ ο ίδιος πολλές φορές, αλλά όταν οι ευγενείς πατρίκιοι και οι πολιτικοί *μάντεις* (augurs) είδαν ότι πέτυχαν να εκλέξουν έναν αριθμό υποψηφίων τους, οργανώθηκε μια συνωμοσία για να τους στερήσει τα δικαιώματα ψήφου με ένα δόλιο δικαστήριο και παρόμοιες μεθόδους. Οι εργαζόμενοι τότε απομακρύνθηκαν από την κάλπη με αηδία.

Αν και πολλές φορές στο παρελθόν συμμετείχα ο ίδιος σε πολιτική δράση, δεν πίστεψα ποτέ ότι τα κακά της κοινωνίας θα καταργηθούν ή ακόμη ότι οι μεταρρυθμίσεις οι βελτιώσεις υπέρ των εργαζό-

να βρεις αγοραστή για την εργασία σου. Δεν ήξερα τότε ότι υπήρχαν χιλιάδες και χιλιάδες αδρανή σώματα στην αγορά, έτοιμα να μισθωθούν υπό οποιεσδήποτε συνθήκες, ουσιαστικά εκλιπαρώντας για εργασία. Συνειδητοποίησα αυτό το γεγονός πολύ σύντομα, πάντως, και κατάλαβα γιατί αυτοί οι άνθρωποι ήταν τόσο δουλικοί, γιατί υπέμεναν τις υποτιμητικές εντολές και καπρίτσια των εργοδοτών τους. Προσωπικά δεν είχα δυσκολία να προσαρμοστώ. Είχα τόσα πολλά πλεονεκτήματα έναντι των συναδέλφων μου. Πιθανότατα θα πετύχαινα κι εγώ να γίνω ευυπόληπτος επιχειρηματίας ο ίδιος, αν με διακατείχε εκείνος ο αδίστακτος εγωισμός που διακατέχει τους επιτυχημένους επιχειρηματίες, και αν οι φιλοδοξίες μου ήταν αυτές του φιλάργυρου Χάμστερ (το τελευταίο ανήκει στην οικογένεια των ποντικών) και το «κυνήγι της ζωής» του είναι να κλέβει και να μαζεύει. Σε μερικών τα αποθέματα μπορούν να βρεθούν ολόκληροι σιτοβολώνες. Η μεγαλύτερη ευχαρίστησή τους φαίνεται να είναι η κατοχή, αφού κλέβουν πιο πολλά απ' όσα μπορούν να καταναλώσουν. Στην ουσία κλέβουν, όπως οι πιο πολλοί ευυπόληπτοι συμπολίτες μας, ανεξάρτητα απ' την ικανότητα κατανάλωσής τους). Η φιλοσοφία μου πάντα ήταν ότι το αντικείμενο της ζωής μπορεί μόνο να είναι η ευχαρίστηση της ζωής, και ότι η λογική εφαρμογή αυτής της αρχής είναι η αληθινή ηθικότητα.

Θεωρούσα ότι αυτός ο ασκητισμός, όπως διδάχθηκε από την Εκκλησία, ήταν ένα έγκλημα ενάντια στη φύση.

Τώρα παρατηρώντας ότι η τεράστια μάζα των ανθρώπων χαράμιζαν τις ζωές τους στη σκλαβιά, μαζί με τη στέρηση και τη μιζέρια, δεν ήταν παρά φυσικό για μένα να ψάξω τις αιτίες. (Μέχρι τότε δεν είχα διαβάσει ποτέ ένα βιβλίο, ούτε μια αμερόληπτη πραγματεία για το Μοντέρνο Σοσιαλισμό). Υπήρχε αυταπάρνηση, αυτό-σταύρωση της θέλησης του λαού ή επιβαλλόταν επάνω του και αν ναι, από ποιον;

Εκείνο τον καιρό, κοιτώντας τα βιβλία μου ψάχνοντας κάτι, η προσοχή μου έπεσε σ' αυτό το απόσπασμα του Αριστοτέλη: «Όταν, σε κάποια μελλοντική εποχή, κάθε εργαλείο που ελέγχεται, ή προκαθορίζεται, θα κάνει τη δουλειά του όπως τα έργα τέχνης που έκανε ο Δαίδαλος, που εκινούντο μόνα τους, ή

πτυξη του *άλλου*. Αλλά το κήρυγμα της σκλαβιάς των μαζών με σκοπό οι λίγοι αγενείς και αλαζόνες νεόπλουτοι να γίνουν «εξέχοντες κλώστες», «μαζικοί

παρασκευαστές λουκάνικων» και «εξέχοντες έμποροι παπουτσιών» - για να το κάνουν αυτό χρειάστηκαν το συγκεκριμένο Χριστιανικό μέσο.

Νομίζω ήταν το 1875, τότε οργανώθηκε το «εργατικό κόμμα του Ιλινόις», όταν, με πρόσκληση ενός φίλου, επισκέφτηκα τη συνάντηση στην οποία δόθηκε μια διάλεξη για το Σοσιαλισμό. Αν το έβλεπε κάποιος από μια θεωρητική σκοπιά, η διάλεξη αυτή που έκανε ένας νεαρός μηχανικός, δεν ήταν πολύ εντυπωσιακή, αλλά το καταστάλαγμα αυτή της διάλεξης μού έδωσε τις απαντήσεις στα πολλά ερωτηματικά που με απασχολούσαν για κάποια χρόνια.

Προμηθεύτηκα όλα τα γραπτά που μπορούσα να βρω πάνω στο θέμα. Είτε ήταν εχθρικά ή φιλικά προς το Σοσιαλισμό δεν έκανε διαφορά. Στην αρχή ήμουν ονειροπόλος, ενθουσιασμένος. Πίστευα, όπως πολλοί ενάρετοι άνθρωποι πιστεύουν σήμερα, ότι η αλήθεια πρέπει απλά να εκφράζεται, η διαφωνία να γίνεται μόνο για να κατατάσσει κάθε καλό άνδρα και γυναίκα στον καλό σκοπό της ανθρωπότητας. Πάνω στο νεανικό μου ενθουσιασμό ξέχασα να εφαρμόσω την εμπειρία της ιστορικής προόδου σ' αυτή τη συγκεκριμένη περίπτωση. Αλλά προς μεγά-

Νομίζω ήταν το 1877 που έγινα για πρώτη φορά μέλος του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος. Τα γεγονότα εκείνης της χρονιάς, η βάναυση δύναμη με την οποία οι μεμψίμοιροι και ανυποψίαστοι μισθωτοί σκλάβοι αντιμετωπίζονταν σε όλες τις πλευρές ανέδειξε σε μένα την αναγκαιότητα της *εκεί* αντίστασης. Η τελευταία χρειαζόταν οργάνωση. Πολύ σύντομα προσχώρησα στην «Lehr und Wehr Verein» (= Εκπαίδευση και Αμυντική Συνεργασία), μια ένοπλη οργάνωση των εργατών, που αριθμούσε περίπου 1.500 καλά εξοπλισμένα μέλη. Καθώς οι πατρίκιοί μας είδαν ότι ο όχλος εξοπλιζόταν προκειμένου να αποκρούσουν τέτοιες σκανδαλώδεις επιθέσεις στο μέλλον, όπως αυτές που έζησαν το 1877, διέταξαν αμέσως τους πράκτορές τους στο Σπρίνγκφιλντ να απαγορεύσουν την κατοχή όπλων από τους εργάτες. Η διαταγή εκτελέστηκε.

Οι εργαζόμενοι ασχολήθηκαν, επίσης, με την πολιτική, την ανεξάρτητη πολιτική. Υπηρέτησα σαν ονομαστικός υποψήφιος κι εγώ ο ίδιος πολλές φορές, αλλά όταν οι ευγενείς πατρίκιοι και οι πολιτικοί *μάντεις* (augurs) είδαν ότι πέτυχαν να εκλέξουν έναν αριθμό υποψηφίων τους, οργανώθηκε μια συνωμοσία για να τους στερήσει τα δικαιώματα ψήφου με ένα δόλιο δικαστήριο και παρόμοιες μεθόδους. Οι εργαζόμενοι τότε απομακρύνθηκαν από την κάλπη με αηδία.

Αν και πολλές φορές στο παρελθόν συμμετείχα ο ίδιος σε πολιτική δράση, δεν πίστεψα ποτέ ότι τα κακά της κοινωνίας θα καταργηθούν ή ακόμη ότι οι μεταρρυθμίσεις, οι βελτιώσεις υπέρ των εργαζομένων, θα γίνονταν μέσω της «πολιτικής δράσης», απλά και μόνο ως καλό μέσο προπαγάνδας. Πιστεύοντας, όπως και τώρα, ότι το οικονομικό σώμα, είναι ο οργανισμός της κοινωνίας, η υποδομή όλων των κοινωνικών, πολιτικών και ηθικών θεσμών και λειτουργιών, δεν μπορώ παρά να αποκρούσω την ιδέα ότι η δομή της κοινωνίας θα μπορούσε να αλλάξει με μεταρρυθμίσεις, ή με μια δομή που βασίζεται επάνω της, και θα κατέρρεε αυτοστιγμεί όταν αγγίζονταν τα θεμέλιά της.

Η οικονομική χειραφέτηση κατά τη γνώμη μου μπορεί να γίνει μέσω οικονομικού αγώνα μόνο, όχι μέσω της πολιτικής, αν και η τελευταία μπορεί να είναι μία από τις κύριες δυνάμεις οργάνωσης, απαραίτητη στην εξέλιξη των πραγμάτων για να φέρει

φιλάργυρου Χάμστερ (το τελευταίο ανήκει στην οικογένεια των ποντικών) και το «κυνήγι της ζωής» του είναι να κλέβει και να μαζεύει. Σε μερικών τα αποθέματα μπορούν να βρεθούν ολόκληροι σιτοβολώνες. Η μεγαλύτερη ευχαρίστησή τους φαίνεται να είναι η κατοχή, αφού κλέβουν πιο πολλά απ' όσα μπορούν να καταναλώσουν. Στην ουσία κλέβουν, όπως οι πιο πολλοί ευυπόληπτοι συμπολίτες μας, ανεξάρτητα απ' την ικανότητα κατανάλωσής τους). Η φιλοσοφία μου πάντα ήταν ότι το αντικείμενο της ζωής μπορεί μόνο να είναι η ευχαρίστηση της ζωής, και ότι η λογική εφαρμογή αυτής της αρχής είναι η αληθινή ηθικότητα.

Θεωρούσα ότι αυτός ο ασκητισμός, όπως διδάχθηκε από την Εκκλησία, ήταν ένα έγκλημα ενάντια στη φύση.

Τώρα παρατηρώντας ότι η τεράστια μάζα των ανθρώπων χαράμιζαν τις ζωές τους στη σκλαβιά, μαζί με τη στέρηση και τη μιζέρια, δεν ήταν παρά φυσικό για μένα να ψάξω τις αιτίες. (Μέχρι τότε δεν είχα διαβάσει ποτέ ένα βιβλίο, ούτε μια αμερόληπτη πραγματεία για το Μοντέρνο Σοσιαλισμό). Υπήρχε αυταπάρνηση, αυτό-σταύρωση της θέλησης του λαού ή επιβαλλόταν επάνω του και αν ναι, από ποιον;

Εκείνο τον καιρό, κοιτώντας τα βιβλία μου ψάχνοντας κάτι, η προσοχή μου έπεσε σ' αυτό το απόσπασμα του Αριστοτέλη: «Όταν, σε κάποια μελλοντική εποχή, κάθε εργαλείο που ελέγχεται, ή προκαθορίζεται, θα κάνει τη δουλειά του όπως τα έργα τέχνης που έκανε ο Δαίδαλος, που εκινούντο μόνα τους, ή όπως τα τρία πόδια του Ήφαιστου, που πήγαν αυθόρμητα στην ιερή δουλειά τους, όταν έτσι τα εξαρτήματα της υφαντικής θα υφαίνουν μόνα τους, τότε δε θα χρειαζόμαστε άλλο αφέντες και σκλάβους.»

Δεν είχε έρθει αυτός ο καιρός, που τόσο πολύ περίμενε ο μεγάλος στοχαστής; Ναι, είχε έρθει. Υπήρχαν οι μηχανές. Αλλά οι αφέντες και οι σκλάβοι υπήρχαν ακόμη. Η ερώτηση διογκώθηκε στο μυαλό μου, η ύπαρξή τους είναι ακόμη απαραίτητη;

Ο Αντίπωρας, ένας έλληνας ποιητής, που έζησε τον καιρό του Κικέρωνα, είχε παρομοίως χαιρετήσει την εφεύρεση του νερόμυλου (υδάτινη ισχύς) ως απελευθερωτή αρσενικών και θηλυκών σκλάβων.

παρασκευαστές λουκάνικων» και «εξέχοντες έμποροι παπουτσιών» - για να το κάνουν αυτό χρειάστηκαν το συγκεκριμένο Χριστιανικό μέσο.

Νομίζω ήταν το 1875, τότε οργανώθηκε το «εργατικό κόμμα του Ιλινόις», όταν, με πρόσκληση ενός φίλου, επισκέφτηκα τη συνάντηση στην οποία δόθηκε μια διάλεξη για το Σοσιαλισμό. Αν το έβλεπε κάποιος από μια θεωρητική σκοπιά, η διάλεξη αυτή που έκανε ένας νεαρός μηχανικός, δεν ήταν πολύ εντυπωσιακή, αλλά το καταστάλαγμα αυτή της διάλεξης μού έδωσε τις απαντήσεις στα πολλά ερωτηματικά που με απασχολούσαν για κάποια χρόνια.

Προμηθεύτηκα όλα τα γραπτά που μπορούσα να βρω πάνω στο θέμα. Είτε ήταν εχθρικά ή φιλικά προς το Σοσιαλισμό δεν έκανε διαφορά. Στην αρχή ήμουν ονειροπόλος, ενθουσιασμένος. Πίστευα, όπως πολλοί ενάρετοι άνθρωποι πιστεύουν σήμερα, ότι η αλήθεια πρέπει απλά να εκφράζεται, η διαφωνία να γίνεται μόνο για να κατατάσσει κάθε καλό άνδρα και γυναίκα στον καλό σκοπό της ανθρωπότητας. Πάνω στο νεανικό μου ενθουσιασμό ξέχασα να εφαρμόσω την εμπειρία της ιστορικής προόδου σ' αυτή τη συγκεκριμένη περίπτωση. Αλλά προς μεγάλη μου λύπη σύντομα πείστηκα ότι η κύρια μάζα της ανθρωπότητας ήταν ρομποτάκια, ανίκανα να σκεφτούν και να συζητήσουν, συνολικά ασυνείδητα, απλά εργαλεία της συνήθειας.

«Επειδή ο άνθρωπος από τα ευτελή είναι φτιαγμένος, τη συνήθεια και το έθιμο έχει ως θεραπαινίδες τους» - Γκαίτε

Αλλά τίποτα δεν μπορούσε να με αποθαρρύνει. Η μελέτη γάλλων, γερμανών και άγγλων οικονομολόγων και κοινωνικών επιστημόνων με έκανε σύντομα να βλέπω τα πράγματα διαφορετικά από ό,τι τα έβλεπα στον πρώτο μου ενθουσιασμό. Η

στο Σπρίνγκφιλντ να απαγορεύσουν την κατοχή όπλων από τους εργάτες. Η διαταγή εκτελέστηκε.

Οι εργαζόμενοι ασχολήθηκαν, επίσης, με την πολιτική, την ανεξάρτητη πολιτική. Υπηρέτησα σαν ονομαστικός υποψήφιος κι εγώ ο ίδιος πολλές φορές, αλλά όταν οι ευγενείς πατρίκιοι και οι πολιτικοί *μάντεις* (augurs) είδαν ότι πέτυχαν να εκλέξουν έναν αριθμό υποψηφίων τους, οργανώθηκε μια συνωμοσία για να τους στερήσει τα δικαιώματα ψήφου με ένα δόλιο δικαστήριο και παρόμοιες μεθόδους. Οι εργαζόμενοι τότε απομακρύνθηκαν από την κάλπη με αηδία.

Αν και πολλές φορές στο παρελθόν συμμετείχα ο ίδιος σε πολιτική δράση, δεν πίστεψα ποτέ ότι τα κακά της κοινωνίας θα καταργηθούν ή ακόμη ότι οι μεταρρυθμίσεις, οι βελτιώσεις υπέρ των εργαζομένων, θα γίνονταν μέσω της «πολιτικής δράσης», απλά και μόνο ως καλό μέσο προπαγάνδας. Πιστεύοντας, όπως και τώρα, ότι το οικονομικό σώμα, είναι ο οργανισμός της κοινωνίας, η υποδομή όλων των κοινωνικών, πολιτικών και ηθικών θεσμών και λειτουργιών, δεν μπορώ παρά να αποκρούσω την ιδέα ότι η δομή της κοινωνίας θα μπορούσε να αλλάξει με μεταρρυθμίσεις, ή με μια δομή που βασίζεται επάνω της, και θα κατέρρεε αυτοστιγμεί όταν αγγίζονταν τα θεμέλιά της.

Η οικονομική χειραφέτηση κατά τη γνώμη μου μπορεί να γίνει μέσω οικονομικού αγώνα μόνο, όχι μέσω της πολιτικής, αν και η τελευταία μπορεί να είναι μία από τις κύριες δυνάμεις οργάνωσης, απαραίτητη στην εξέλιξη των πραγμάτων για να φέρει τον τελικό αγώνα σε ένα επίκεντρο. Όντως έτσι

δείχνουν τα πράγματα για την παρούσα περίοδο.

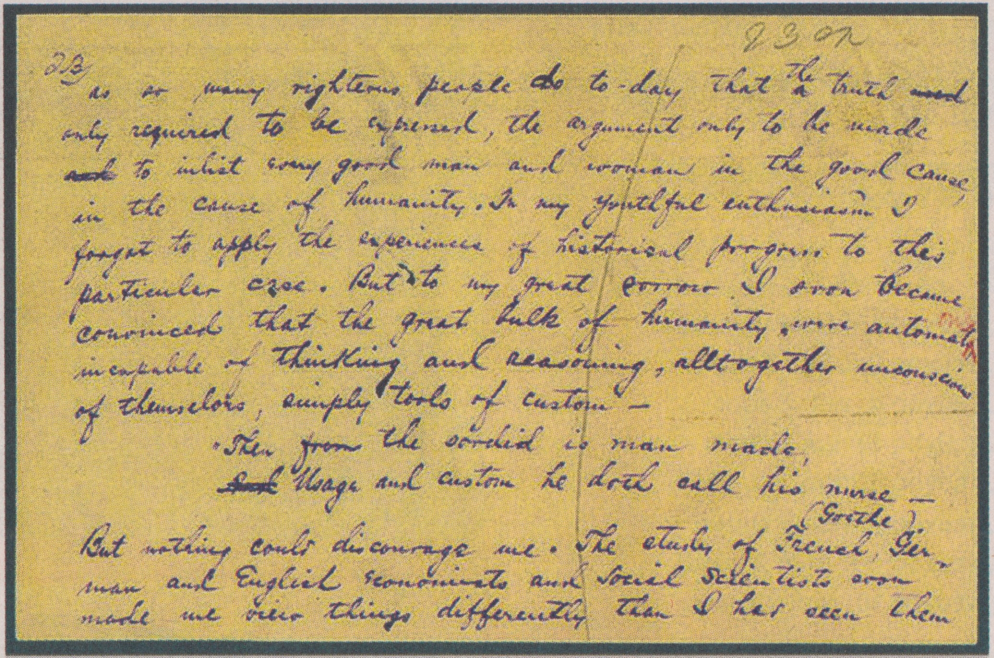
Θα πηγαίναμε πολύ μακριά αν εξετάζαμε αυτό το θέμα σε μια αυτοβιογραφία. Αλλά αν οι αναγνώστες σας θα ήθελαν να ακούσουν τις απόψεις μου γι' αυτό, θα σας προσφέρω ευχαρίστως μια ειδική συνεισφορά.

Όπως ανέφερα παραπάνω, από την άφιξή μου στη Νέα Υόρκη (1872 έως 1879) εργάστηκα σε επιχείρηση επίπλων (ταπετσέρης). Όντας ανεξάρτητος, άρχισα να δουλεύω μόνος μου το 1876 ανοίγοντας ένα μικρό μαγαζί. Την ίδια χρονιά η μητέρα μου, τρία μικρότερα αδέρφια και μια αδερφή μετανάστευσαν σ' αυτή την πόλη, και μ' αυτούς έζησα από τότε, και για κάποια χρόνια εξαρτούνταν από μένα. Δεν συνέβη κάτι αξιοσημείωτο αυτά τα χρόνια.

Την άνοιξη του 1880 η *Arbeiter Zeitung*, το όργανο των γερμανών εργαζόμενων, μια εφημερίδα που είχε αρχίσει το 1872 σαν εβδομαδιαία, και από τότε έγινε ημερήσια με μεγάλη επιρροή, ήταν στα όρια της χρεοκοπίας. Η κακοδιαχείριση ήταν η αιτία. Με κάλεσαν να αναλάβω τη διοίκηση, και λίγο μετά εξελέγην διευθυντής και αργότερα εκδότης. Η εφημερίδα σώθηκε, και τώρα που γράφω έχει τη μεγαλύτερη κυκλοφορία από οποιαδήποτε γερμανική εφημερίδα στην πόλη. Οι γερμανοί εργαζόμενοι είναι απλά περήφανοι για το όργανό τους. Τους ανήκει σαν τάξη, και κανείς δεν έχει προσωπικό συμφέρον σ' αυτήν. Ελπίζω οι αγγλόφωνοι φίλοι μας να ακολουθήσουν σύντομα αυτό το παράδειγμα. Μια αγγλική ημερήσια εφημερίδα των εργαζόμενων, που ελέγχεται και κατέχεται από τους εργαζόμενους χρειάζεται σίγουρα εδώ.

Οι πολιτικοί προσπάθησαν να γίνουν φίλοι μαζί μου, ελπίζοντας στη στήριξη της *Arbeiter Zeitung*. Και όταν απέτυχαν, όπως πάντα, άρχισαν να με μισούν. Το χειρότερο πράγμα που μπορούσαν να πουν εναντίον μου ήταν - «είναι φανατικός». Τόσο ανήθικοι και διεφθαρμένοι έχουν γίνει οι πρωταθλητές της «ελεύθερης κυβέρνησης» (γι' αυτούς!) που η κρίση για έναν άνθρωπο που δεν είναι στην αγορά, που δεν πουλιέται, πρέπει να είναι απαραίτητα ότι είναι φανατικός!

Ένας από τους ενόρκους έκανε μια δήλωση (*pronunciamento*) ότι ήμασταν μισθοφόροι, που έβγαζαν λεφτά από την εργατική αγκιτάτσια. Αυτός ήταν ο τραπεζίτης E.S. Dreyer. Ο ίδιος αυτός άνδρας ήταν ταμίας της επιτροπής καμπάνιας των Δημοκρατικών κατά την τελευταία προεδρική προεκλογική καμπάνια, κατά την οποία η προαναφερόμενη επιτροπή μου προσέφερε 10.000 δολάρια αν συμφωνούσα να μην πω τίποτα που θα έβλαπτε το Κλίβελαντ. Σίγουρα το ήξερε αυτό. Και πρέπει, επίσης, να ήξερε ότι ουσιαστικά «έδιωξα με τις κλωτσιές» τον

23

as so many righteous people do to-day that the truth need only required to be expressed, the argument only to be made to enlist every good man and woman in the good cause in the cause of humanity. In my youthful enthusiasm I forgot to apply the experience of historical progress to this particular case. But to my great sorrow I soon became convinced that the great bulk of humanity were automat incapable of thinking and reasoning, altogether unconscious of themselves, simply tools of custom —

"Then from the sordid is man made,
Usage and custom he doth call his nurse —
(Goethe)

But nothing could discourage me. The studies of French, German and English economists and social scientists soon made me view things differently than I had seen them

Χειρόγραφο της αυτοβιογραφίας του Σπις

(Martha Seidel), οι φανταχτεροί ελευθεριάζοντες της πόλης ορκίστηκαν σκληρή εκδίκηση. Τώρα την έχουν, νομίζουν.

Δεν χρειάζεται να προσθέσω ότι έγινα ιδιαίτερα απεχθής στους εκβιαστές και τοκογλύφους κατά τη διάρκεια της διαχείρισής μου της *Arbeiter Zeitung*. Συμπεραίνοντας: είμαι το ίδιο περήφανος για τους εχθρούς όσο και για τους φίλους που έχω κάνει.

Υπήρξα μέλος της «Ameri-Kanische Turner Bund» για μεγάλη περίοδο. Δυο χρόνια πριν εξελέγην υποψήφιος στο εθνικό συνέδριο σ' αυτή την ισχυρή οργάνωση, και πέτυχα να εισαχθεί ένα σοσιαλιστικό πρόγραμμα στην πλατφόρμα.

Υπήρξα, επίσης, μέλος των Ιπποτών της Εργασίας -πριν τρία χρόνια περίπου- αλλά η Συνέλευση στην οποία συμμετείχα διαλύθηκε, και από τότε δεν ανανέωσα την κάρτα μέλους μου, λόγω αρχών, επειδή ποτέ δε μου άρεσε η μυστικότητα ή οι τελετές σε μια οργάνωση. Αλλά συχνά έδινα διαλέξεις σε συναντήσεις των «Ιπποτών», όταν με προσκαλούσαν.

Σαν προφορικός αγκιτάτορας ανάμεσα στους εργάτες, ήμουν πολύ ενεργός. Ήμουν αντιπρόσωπος στο συνέδριο των Επαναστατών Σοσιαλιστών, που έγινε σ' αυτή την πόλη το 1881, και επίσης αντιπρόσωπος στο συνέδριο του Διεθνούς Συνδέσμου των Εργαζομένων (IWRA), που έγινε στο Πίτσμπουργκ το 1883.

Έχω μιλήσει σε συναντήσεις στις πιο σημαντικές πόλεις των πολιτειών. Κατά τη διάρκεια της απεργίας στο Hocking Valley επισκέφτηκα την τοπική κοινωνία και μίλησα σε ενθουσιώδεις συναντήσεις, μεταξύ άλλων και με τους καλούς Pinkerton που απείλησαν να με σκοτώσουν και παρακολούθησαν τη συνάντηση οπλισμένοι με τουφέκια Winchester.

Η σχέση μου με τη συγκέντρωση στην πλατεία Haymarket στις 4 Μάη 1886 δεν ήταν κάτι περισσό-

χισα να δουλεύω μόνος μου το 1876 ανοίγοντας ένα μικρό μαγαζί. Την ίδια χρονιά η μητέρα μου, τρία μικρότερα αδέρφια και μια αδερφή μετανάστευσαν σ' αυτή την πόλη, και μ' αυτούς έζησα από τότε, και για κάποια χρόνια εξαρτούνταν από μένα. Δεν συνέβη κάτι αξιοσημείωτο αυτά τα χρόνια.

Την άνοιξη του 1880 η *Arbeiter Zeitung*, το όργανο των γερμανών εργαζόμενων, μια εφημερίδα που είχε αρχίσει το 1872 σαν εβδομαδιαία, και από τότε έγινε ημερήσια με μεγάλη επιρροή, ήταν στα όρια της χρεοκοπίας. Η κακοδιαχείριση ήταν η αιτία. Με κάλεσαν να αναλάβω τη διοίκηση, και λίγο μετά εξελέγην διευθυντής και αργότερα εκδότης. Η εφημερίδα σώθηκε, και τώρα που γράφω έχει τη μεγαλύτερη κυκλοφορία από οποιαδήποτε γερμανική εφημερίδα στην πόλη. Οι γερμανοί εργαζόμενοι είναι απλά περήφανοι για το όργανό τους. Τους ανήκει σαν τάξη, και κανείς δεν έχει προσωπικό συμφέρον σ' αυτήν. Ελπίζω οι αγγλόφωνοι φίλοι μας να ακολουθήσουν σύντομα αυτό το παράδειγμα. Μια αγγλική ημερήσια εφημερίδα των εργαζόμενων, που ελέγχεται και κατέχεται από τους εργαζόμενους χρειάζεται σίγουρα εδώ.

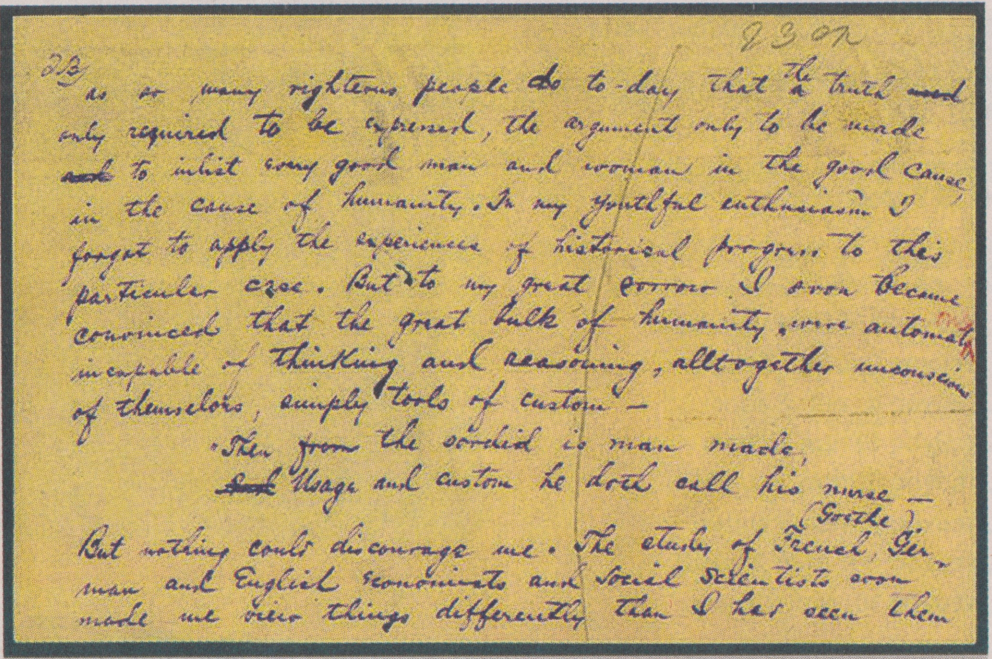
Οι πολιτικοί προσπάθησαν να γίνουν φίλοι μαζί μου, ελπίζοντας στη στήριξη της *Arbeiter Zeitung*. Και

* Όταν στέλνετε **ΣΥΣΤΗΜΕΝΗ** επιστολή ή δέμα, στην ταχυδρομική μας θυρίδα, αυτά θα πρέπει να απευθύνονται στον Παναγιώτη Ι. Λιόλιο, ή στον Γεώργιο Ν. Βλασσόπουλο. Η επικοινωνία μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου γίνεται στη διεύθυνση: diadromi@anarchy.gr

** Η οικονομική ενίσχυση της ***ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ*** είναι ευπρόσδεκτη με κατάθεση στον τραπεζικό λογαριασμό ή απ' ευθείας. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι αυτή να είναι *ανιδιοτελής* και να *μην προέρχεται από ενέργειες που αντιτίθενται σε θεμελιακές αναρχικές αντιλήψεις και θεωρήσεις* (π.χ. εμπόριο ναρκωτικών, ληστείες, πράξεις που παραβιάζουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια (πορνεία, δουλεμπόριο κ.ά.), κεφαλαιοκρατικές δραστηριότητες κ.λπ.

*** Υπενθυμίζουμε ότι η ***ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ*** δεν διεκδικεί κανενός είδους ...copyright. Τα κείμενα

(*pronunciamento*) ότι ήμασταν μισθοφόροι, που έβγαζαν λεφτά από την εργατική αγκιτάτσια. Αυτός

23

as so many righteous people do to-day that the truth only required to be expressed, the argument only to be made to enlist every good man and woman in the good cause in the cause of humanity. In my youthful enthusiasm I forgot to apply the experience of historical progress to this particular case. But to my great sorrow I soon became convinced that the great bulk of humanity were automat[a] incapable of thinking and reasoning, alltogether unconscio[us] of themselves, simply tools of custom —

"Then from the sordid is man made,
Usage and custom he doth call his nurse —
(Goethe)

But nothing could discourage me. The study of French, German and English economists and social scientists soon made me view things differently than I had seen them

Χειρόγραφο της αυτοβιογραφίας του Σπις

ήταν ο τραπεζίτης E.S. Dreyer. Ο ίδιος αυτός άνδρας ήταν ταμίας της επιτροπής καμπάνιας των Δημοκρατικών κατά την τελευταία προεδρική προεκλογική καμπάνια, κατά την οποία η προαναφερόμενη επιτροπή μου προσέφερε 10.000 δολάρια αν συμφωνούσα να μην πω τίποτα που θα έβλαπτε το Κλίβελαντ. Σίγουρα το ήξερε αυτό. Και πρέπει, επίσης, να ήξερε ότι ουσιαστικά «έδιωξα με τις κλωτσιές» τον άνθρωπο που έκανε την προσφορά (έτυχε να είναι φίλος μου) έξω απ' το γραφείο. Ο ίδιος άνθρωπος, ο Dreyer, περίπου τρία χρόνια πριν είχε πουλήσει ένα μέρος της περιουσίας του στο Σχολικό Συμβούλιο για 32.000 δολάρια. Η ιδιοκτησία βρισκόταν στη γωνία των οδών Cass και Illinois. Το κοινοτικό συμβούλιο ήταν έτοιμο να επιβεβαιώσει τη συμφωνία όταν έμαθα ότι τα ίδια οικόπεδα είχαν πριν προσφερθεί να πουληθούν για 16.000 δολάρια. Έκανα όσο θόρυβο μπορούσα γι' αυτό, και μια έρευνα απέδειξε την επιχειρούμενη «απάτη», και η «δουλειά» χάλασε.

Όταν σκέφτομαι ότι τέτοιοι άνθρωποι κατηγόρησαν και καταδίκασαν εμένα και τους συντρόφους μου, όταν σκέφτομαι ότι αυτοί και όσοι οδύρονται ότι «είμαστε επικίνδυνοι για την κοινωνία», θυμάμαι το παλιό ρητό, «σταματήστε τον κλέφτη!». Αλλά είναι λυπηρό να σκέφτεσαι ότι οι καλοί άνθρωποι

μεγάλη περίοδο. Δυο χρόνια πριν εξελέγην υποψήφιος στο εθνικό συνέδριο σ' αυτή την ισχυρή οργάνωση, και πέτυχα να εισαχθεί ένα σοσιαλιστικό πρόγραμμα στην πλατφόρμα.

Υπήρξα, επίσης, μέλος των Ιπποτών της Εργασίας -πριν τρία χρόνια περίπου- αλλά η Συνέλευση στην οποία συμμετείχα διαλύθηκε, και από τότε δεν ανανέωσα την κάρτα μέλους μου, λόγω αρχών, επειδή ποτέ δε μου άρεσε η μυστικότητα ή οι τελετές σε μια οργάνωση. Αλλά συχνά έδινα διαλέξεις σε συναντήσεις των «Ιπποτών», όταν με προσκαλούσαν.

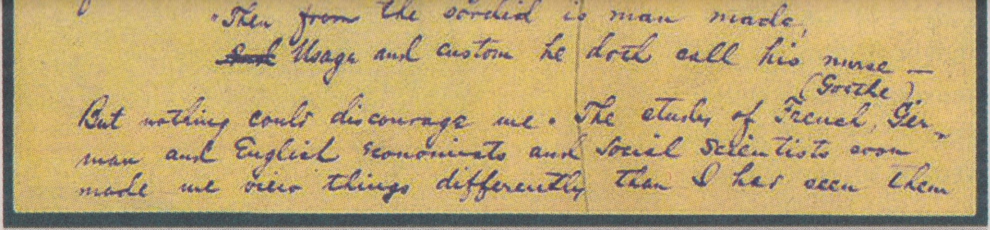
Σαν προφορικός αγκιτάτορας ανάμεσα στους εργάτες, ήμουν πολύ ενεργός. Ήμουν αντιπρόσωπος στο συνέδριο των Επαναστατών Σοσιαλιστών, που έγινε σ' αυτή την πόλη το 1881, και επίσης αντιπρόσωπος στο συνέδριο του Διεθνούς Συνδέσμου των Εργαζομένων (IWRA), που έγινε στο Πίτσμπουργκ το 1883.

Έχω μιλήσει σε συναντήσεις στις πιο σημαντικές πόλεις των πολιτειών. Κατά τη διάρκεια της απεργίας στο Hocking Valley επισκέφτηκα την τοπική κοινωνία και μίλησα σε ενθουσιώδεις συναντήσεις, μεταξύ άλλων και με τους καλούς Pinkerton που απείλησαν να με σκοτώσουν και παρακολούθησαν τη συνάντηση οπλισμένοι με τουφέκια Winchester.

Η σχέση μου με τη συγκέντρωση στην πλατεία Haymarket στις 4 Μάη 1886 δεν ήταν κάτι περισσότερο απ' αυτή ενός προσκεκλημένου ομιλητή. Είχα προσκληθεί να μιλήσω στη συνάντηση στα γερμανικά, αλλά, λόγω απουσίας αγγλόφωνων ομιλητών, μίλησα στα αγγλικά. Η συνάντηση είχε καλεστεί από τους αντιπρόσωπους κάποιων Συνδικάτων. Οι συγκεντρωμένοι ήταν εργαζόμενοι όλων των απόψεων και δογμάτων. Δεν ήταν αναρχικοί, ούτε οι ομιλίες ήταν αναρχικές, καταπιάνονταν με το ζήτημα του 8ώρου. Ο αναρχισμός δεν αναφέρθηκε καν από κανέναν. Αλλά ο αναρχισμός ήταν καλός για να υπηρετήσει σαν αποδιοπομπαίος τράγος για το Bonfield. Αυτός ο σατανάς, για να δικαιολογήσει τη δολοφονική του επίθεση στη συνάντηση, είπε «ήταν αναρχικοί» - «Αναρχικοί! Ω, τρόμος!» Η ηλίθια μάζα φαντάστηκε ότι -οι αναρχικοί- πρέπει να είναι κάτι πολύ κακό, και συσπειρώθηκαν στη χορδιά με τους εχθρούς και τοκογλύφους τους: «Σταυρώστε!

και αργότερα εκδότης. Η εφημερίδα σώθηκε, και τώρα που γράφω έχει τη μεγαλύτερη κυκλοφορία από οποιαδήποτε γερμανική εφημερίδα στην πόλη. Οι γερμανοί εργαζόμενοι είναι απλά περήφανοι για το όργανό τους. Τους ανήκει σαν τάξη, και κανείς δεν έχει προσωπικό συμφέρον σ' αυτήν. Ελπίζω οι αγγλόφωνοι φίλοι μας να ακολουθήσουν σύντομα αυτό το παράδειγμα. Μια αγγλική ημερήσια εφημερίδα των εργαζόμενων, που ελέγχεται και κατέχεται από τους εργαζόμενους χρειάζεται σίγουρα εδώ.

Οι πολιτικοί προσπάθησαν να γίνουν φίλοι μαζί μου, ελπίζοντας στη στήριξη της *Arbeiter Zeitung*. Και ήταν ο τραπεζίτης E.S. Dreyer. Ο ίδιος αυτός άνδρας ήταν ταμίας της επιτροπής καμπάνιας των Δημοκρατικών κατά την τελευταία προεδρική προεκλογική καμπάνια, κατά την οποία η προαναφερόμενη επιτροπή μου προσέφερε 10.000 δολάρια αν συμφωνούσα να μην πω τίποτα που θα έβλαπτε το Κλίβελαντ. Σίγουρα το ήξερε αυτό. Και πρέπει, επίσης, να ήξερε ότι ουσιαστικά «έδιωξα με τις κλωτσιές» τον άνθρωπο που έκανε την προσφορά (έτυχε να είναι φίλος μου) έξω απ' το γραφείο. Ο ίδιος άνθρωπος, ο Dreyer, περίπου τρία χρόνια πριν είχε πουλήσει ένα μέρος της περιουσίας του στο Σχολικό Συμβούλιο για 32.000 δολάρια. Η ιδιοκτησία βρισκόταν στη γωνία των οδών Cass και Illinois. Το κοινοτικό συμβούλιο ήταν έτοιμο να επιβεβαιώσει τη συμφωνία όταν έμαθα ότι τα ίδια οικόπεδα είχαν πριν προσφερθεί να πουληθούν για 16.000 δολάρια. Έκανα όσο θόρυβο μπορούσα γι' αυτό, και μια έρευνα απέδειξε την επιχειρούμενη «απάτη», και η «δουλειά» χάλασε.

Then from the sordid is man made,
~~And~~ Usage and custom he doth call his nurse — (Goethe)
But nothing could discourage me. The studies of French, German and English economists and social scientists even made me view things differently than I had seen them

Χειρόγραφο της αυτοβιογραφίας του Σπις

Όταν σκέφτομαι ότι τέτοιοι άνθρωποι κατηγόρησαν και καταδίκασαν εμένα και τους συντρόφους μου, όταν σκέφτομαι ότι αυτοί και όσοι οδύρονται ότι «είμαστε επικίνδυνοι για την κοινωνία», θυμάμαι το παλιό ρητό, «σταματήστε τον κλέφτη!». Αλλά είναι λυπηρό να σκέφτεσαι ότι οι καλοί άνθρωποι τόσο εύκολα παρασύρονται.

Ανάμεσα σ' αυτούς των οποίων προκάλεσα την οργή τους εναντίον μου είναι οι κυβερνήτες μας, η καλή αστυνομία. Για χρόνια ολόκληρα εξέθεσα τις εκβιαστικές πρακτικές τους, τις αγριότητές τους και τις γενικές «ενασχολήσεις». Αν τα έργα τους και η συμπεριφορά τους δεν φωτίστηκαν πλήρως, δεν ήταν λάθος μου! Όταν περίπου πριν από 11,5 χρόνια είχα τον αρχιφύλακα υπηρεσίας του αστ. τμήματος της West Chicago Avenue να συλλαμβάνεται για βίαια κακοποίηση ενός νεαρού κοριτσιού που κρατούνταν στο τμήμα, την οποία παραλίγο να σκοτώσουν

ενεργός. Ήμουν αντιπρόσωπος στο συνέδριο των Επαναστατών Σοσιαλιστών, που έγινε σ' αυτή την πόλη το 1881, και επίσης αντιπρόσωπος στο συνέδριο του Διεθνούς Συνδέσμου των Εργαζομένων (IWRA), που έγινε στο Πίτσμπουργκ το 1883.

Έχω μιλήσει σε συναντήσεις στις πιο σημαντικές πόλεις των πολιτειών.

Κατά τη διάρκεια της απεργίας στο Hocking Valley επισκέφτηκα την τοπική κοινωνία και μίλησα σε ενθουσιώδεις συναντήσεις, μεταξύ άλλων και με τους καλούς Pinkerton που απείλησαν να με σκοτώσουν και παρακολούθησαν τη συνάντηση οπλισμένοι με τουφέκια Winchester.

Η σχέση μου με τη συγκέντρωση στην πλατεία Haymarket στις 4 Μάη 1886 δεν ήταν κάτι περισσότερο απ' αυτή ενός προσκεκλημένου ομιλητή. Είχα προσκληθεί να μιλήσω στη συνάντηση στα γερμανικά, αλλά, λόγω απουσίας αγγλόφωνων ομιλιτών, μίλησα στα αγγλικά. Η συνάντηση είχε καλεστεί από τους αντιπρόσωπους κάποιων Συνδικάτων. Οι συγκεντρωμένοι ήταν εργαζόμενοι όλων των απόψεων και δογμάτων. Δεν ήταν αναρχικοί, ούτε οι ομιλίες ήταν αναρχικές, καταπιάνονταν με το ζήτημα του 8ώρου. Ο αναρχισμός δεν αναφέρθηκε καν από κανέναν. Αλλά ο αναρχισμός ήταν καλός για να υπηρετήσει σαν αποδιοπομπαίος τράγος για το Bonfield. Αυτός ο σατανάς, για να δικαιολογήσει τη δολοφονική του επίθεση στη συνάντηση, είπε «ήταν αναρχικοί» - «Αναρχικοί! Ω, τρόμος!» Η ηλίθια μάζα φαντάστηκε ότι -οι αναρχικοί- πρέπει να είναι κάτι πολύ κακό, και συσπειρώθηκαν στη χορωδία με τους εχθρούς και τοκογλύφους τους: «Σταυρώστε! Σταυρώστε!».

«Είναι εύκολο να καταπλήξεις ή να τρομάξεις την πρόστυχη μάζα που απαρτίζει μια ορδή σκλάβων».

Όλα τα σχετικά μ' αυτό το ζήτημα μπορούν να βρεθούν στο λόγο μου ενώπιον του δήμιου Gary και των άξιων βοηθών του.

Για το σκοπό της ανθρωπότητας και του φωτός, δικός σας.

A. Spies

Μετάφραση-απόδοση:
Αναρχικός Πυρήνας ΞΑΝΑ ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ

* Όταν στέλνετε ***ΣΥΣΤΗΜΕΝΗ*** επιστολή ή δέμα, στην ταχυδρομική μας θυρίδα, αυτά θα πρέπει να απευθύνονται στον Παναγιώτη Ι. Λιόλιο, ή στον Γεώργιο Ν. Βλασσόπουλο. Η επικοινωνία μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου γίνεται στη διεύθυνση: diadromi@anarchy.gr

** Η οικονομική ενίσχυση της ***ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ*** είναι ευπρόσδεκτη με κατάθεση στον τραπεζικό λογαριασμό ή απ' ευθείας. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι αυτή να είναι *ανιδιοτελής* και να *μην προέρχεται από ενέργειες που αντιτίθενται σε θεμελιακές αναρχικές αντιλήψεις και θεωρήσεις* (π.χ. εμπόριο ναρκωτικών, ληστείες, πράξεις που παραβιάζουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια (πορνεία, δουλεμπόριο κ.ά.), κεφαλαιοκρατικές δραστηριότητες κλπ.

*** Υπενθυμίζουμε ότι η ***ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ*** δεν διεκδικεί κανενός είδους ...copyright. Τα κείμενα και οι ειδήσεις που δημοσιεύονται δεν αποτελούν πνευματική ή άλλου είδους ιδιοκτησία του Κύκλου Σύνταξης και μπορούν να χρησιμοποιούνται, απ' όσους το επιθυμούν, στην κατεύθυνση της ελεύθερης αναρχικής πληροφόρησης και διακίνησης των απόψεων και ιδεών. Επιθυμητή είναι η δημοσίευση της πηγής προέλευσης τους.

**** Τα σημεία όπου μπορείτε να βρείτε τη ***ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ*** βρίσκονται σε διασυνδεδεμένα άρθρα στα οποία γίνεται παραπομπή από τις αρχικές σελίδες του www.anarchy.gr και του www.anarchypress.gr.

ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΑΡΧΙΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗΣ

Επειδή έχει ζητηθεί από νέους συντρόφους και συντρόφισσες κατάλογος των εκδόσεών μας τις παραθέτουμε για να διευκολυνθούν όλοι όσοι επιθυμούν να γνωρίζουν ή να προμηθευθούν κάποια από τις εκδόσεις μας. Στο άμεσο μέλλον θα βελτιώσουμε την παρουσίαση των εκδόσεών μας.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

1. Η αναρχική εφημερίδα ΕΞΕΓΕΡΣΗ, (41 τεύχη) τιμή τεύχους 1 ευρώ
2. Η μηνιαία πανελλαδική αναρχική εφημερίδα Διαδρομή Ελευθερίας, τεύχη 1-135 (συνεχίζεται) τιμή φύλλου 1 ευρώ

Η ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ διατίθεται και σε δερματόδετους τόμους ανά 25 φύλλα, στην τιμή των 35 ευρώ

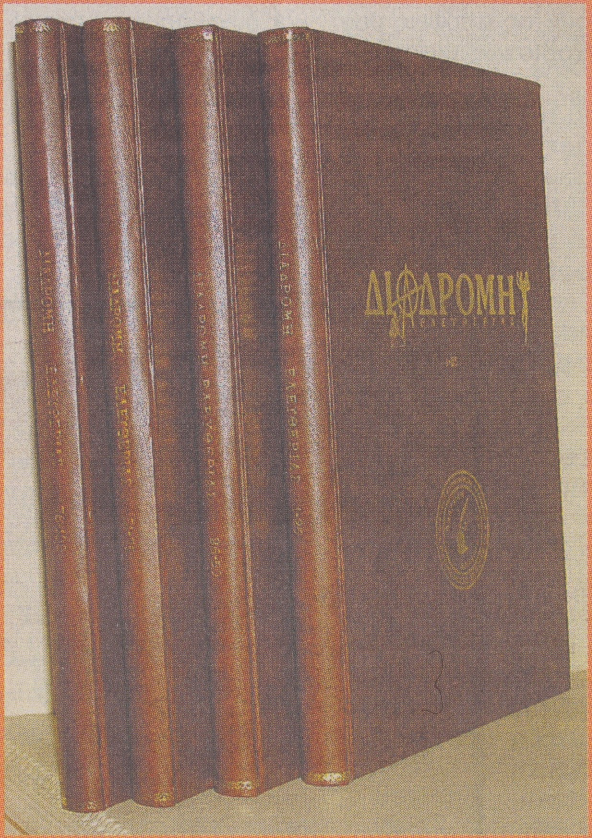
ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

3. Περιοδικό ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ, τεύχος 1, (Εξαντλημένο)
4. Περιοδικό ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ, τεύχος 2-3, τιμ. 2 ευρώ
5. Περιοδικό ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ, τεύχος 4, τιμή 2 ευρώ
6. Περιοδικό ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ, τεύχος 5, τιμή 2 ευρώ
7. Περιοδικό ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ, τεύχος 6, τιμή 2 ευρώ
8. Περιοδικό ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ, τεύχος 7, τιμή 2 ευρώ
9. Περιοδικό ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ, τεύχος 8-9, τιμή 2 ευρώ
10. Περιοδικό ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ, τεύχος 10, τιμή 2 ευρώ

ΒΙΒΛΙΑ

11. ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΣΤΟΝ «ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ», Α΄ τόμος, τιμή 10 ευρώ
12. ΜΑΘΗΤΙΚΕΣ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ 1990 -1999 10 ΧΡΟΝΙΑ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ, Μέρος Α΄, (Εξαντλημένο)
13. ΟΔΟΦΡΑΓΜΑΤΑ ΣΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ, Φοιτητικές Κινητοποιήσεις 2006-2007, τιμή 7 ευρώ
14. ΟΡΓΙΣΜΕΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ ΚΑΙ ΧΡΟΝΙΚΟ (1967-1984)

Από την ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ συνεχίζεται η διάθεση της ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ δεμένης σε τόμους.

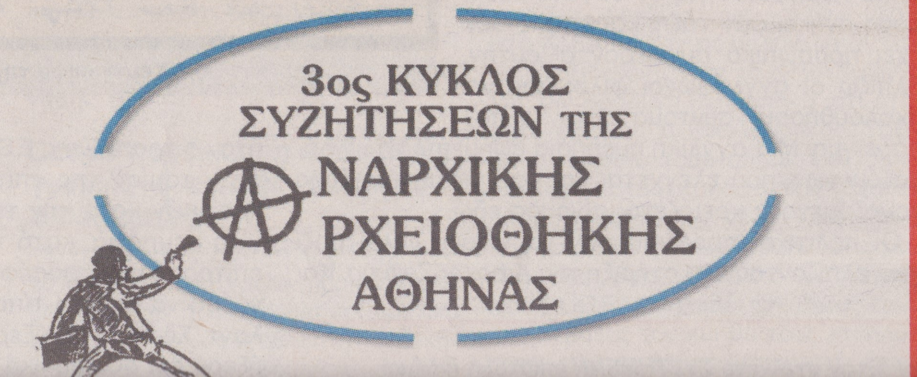

Μετά
τον 1ο τόμο (φύλλα 1-25),
τον 2ο (φύλλα 26-50),
τον 3ο (φύλλα 51-75)
είναι έτοιμος και
ο ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΤΟΜΟΣ
(φύλλα 76-100)

***

Η τιμή εκάστου τόμου
είναι 35 ευρώ
Όσοι επιθυμούν
να αποκτήσουν κάποιον
από αυτούς τους τόμους
μπορούν
να τηλεφωνήσουν στο
69 73 799 207

***

θα βελτιώσουμε την παρουσίαση των εκδόσεών μας.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

1. Η αναρχική εφημερίδα ΕΞΕΓΕΡΣΗ, (41 τεύχη) τιμή τεύχους 1 ευρώ
2. Η μηνιαία πανελλαδική αναρχική εφημερίδα Διαδρομή Ελευθερίας, τεύχη 1-135 (συνεχίζεται) τιμή φύλλου 1 ευρώ

Η ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ διατίθεται και σε δερματόδετους τόμους ανά 25 φύλλα, στην τιμή των 35 ευρώ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

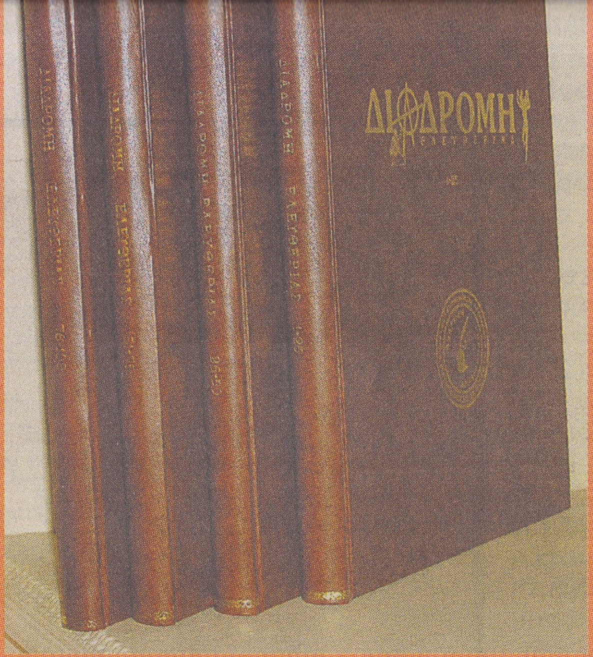
3. Περιοδικό ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ, τεύχος 1, (Εξαντλημένο)
4. Περιοδικό ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ, τεύχος 2-3, τιμ. 2 ευρώ
5. Περιοδικό ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ, τεύχος 4, τιμή 2 ευρώ
6. Περιοδικό ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ, τεύχος 5, τιμή 2 ευρώ
7. Περιοδικό ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ, τεύχος 6, τιμή 2 ευρώ
8. Περιοδικό ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ, τεύχος 7, τιμή 2 ευρώ
9. Περιοδικό ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ, τεύχος 8-9, τιμή 2 ευρώ
10. Περιοδικό ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ, τεύχος 10, τιμή 2 ευρώ

ΒΙΒΛΙΑ

11. ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΣΤΟΝ «ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ», Α΄ τόμος, τιμή 10 ευρώ
12. ΜΑΘΗΤΙΚΕΣ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ 1990 -1999 10 ΧΡΟΝΙΑ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ, Μέρος Α΄, (Εξαντλημένο)
13. ΟΔΟΦΡΑΓΜΑΤΑ ΣΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ, Φοιτητικές Κινητοποιήσεις 2006-2007, τιμή 7 ευρώ
14. ΟΡΓΙΣΜΕΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ, ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ ΚΑΙ ΧΡΟΝΙΚΟ (1967-1984), β΄ έκδοσις 2008, τιμή 5 ευρώ
15. ΟΙ ΠΟΛΕΜΙΟΙ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ (Άλμπουμ), τιμή 15 ευρώ
16. Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ, Πολυτεχνείο 1995, τιμή 10 ευρώ
17. ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ (μια περιπέτεια του αναρχικού ΤΕΝ-ΤΕΝ, β΄ έκδοσις 2000, (Εξαντλημένο)
18. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2003, Η τελευταία μεγάλη σύγκρουση, τιμή 10 ευρώ.

ΜΠΡΟΣΟΥΡΕΣ

19. Η ιστορία των συγκροτημάτων PUNK, HARD CORE και άλλων σχημάτων από το 1980 έως το 2000 στον ελλαδικό χώρο, β΄ έκδοσις 2008, (Εξαντλημένο)
20. Αυτές οι νύχτες είναι του Μιχάλη, β΄ έκδοσις 2008, (Εξαντλημένο)

είναι έτοιμος και
ο ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΤΟΜΟΣ
(φύλλα 76-100)

***

Η τιμή εκάστου τόμου
είναι 35 ευρώ
Όσοι επιθυμούν
να αποκτήσουν κάποιον
από αυτούς τους τόμους
μπορούν
να τηλεφωνήσουν στο
69 73 799 207

***

3ος ΚΥΚΛΟΣ ΣΥΖΗΤΗΣΕΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΡΧΙΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Ο 3ος κύκλος συνεχίζεται
(στο Πολυτεχνείο στις 6:30μμ - Κτίριο Γκίνη)

την **Πέμπτη 23 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2015** *με θέμα:*

Η ουσιαστική σημασία της αλληλεγγύης και της αλληλοβοήθειας
(εμπειρίες - λάθη - προοπτικές)

την **Πέμπτη 14 ΜΑΪΟΥ 2015** *με θέμα:*

6. Περιοδικό ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ, τεύχος 5, τιμή 2 ευρώ
7. Περιοδικό ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ, τεύχος 6, τιμή 2 ευρώ
8. Περιοδικό ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ, τεύχος 7, τιμή 2 ευρώ
9. Περιοδικό ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ, τεύχος 8-9, τιμή 2 ευρώ
10. Περιοδικό ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ, τεύχος 10, τιμή 2 ευρώ

ΒΙΒΛΙΑ

11. ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΣΤΟΝ «ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ», Α΄ τόμος, τιμή 10 ευρώ
12. ΜΑΘΗΤΙΚΕΣ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ 1990 -1999 10 ΧΡΟΝΙΑ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ, Μέρος Α΄, (Εξαντλημένο)
13. ΟΔΟΦΡΑΓΜΑΤΑ ΣΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ, Φοιτητικές Κινητοποιήσεις 2006-2007, τιμή 7 ευρώ
14. ΟΡΓΙΣΜΕΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ, ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ ΚΑΙ ΧΡΟΝΙΚΟ (1967-1984), β΄ έκδοσις 2008, τιμή 5 ευρώ
15. ΟΙ ΠΟΛΕΜΙΟΙ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ (Άλμπουμ), τιμή 15 ευρώ
16. Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ, Πολυτεχνείο 1995, τιμή 10 ευρώ
17. ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ (μια περιπέτεια του αναρχικού ΤΕΝ-ΤΕΝ, β΄ έκδοσις 2000, (Εξαντλημένο)
18. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2003, Η τελευταία μεγάλη σύγκρουση, τιμή 10 ευρώ.

ΜΠΡΟΣΟΥΡΕΣ

19. Η ιστορία των συγκροτημάτων PUNK, HARD CORE και άλλων σχημάτων από το 1980 έως το 2000 στον ελλαδικό χώρο, β΄ έκδοσις 2008, (Εξαντλημένο)
20. Αυτές οι νύχτες είναι του Μιχάλη, β΄ έκδοσις 2008, (Εξαντλημένο)
21. Θεσσαλονίκη, Ιούνιος 2003 (Εξαντλημένο)

Σημείωση:
Οι τιμές ισχύουν για την περίπτωση που θα προμηθευτείτε τις εκδόσεις από τα γραφεία μας, στην Αναρχική Αρχειοθήκη Αθήνας ή στην Αναρχική Αρχειοθήκη Θεσσαλονίκης. Στα βιβλιοπωλεία οι τιμές είναι αυξημένες.
Τα χρήματα που συγκεντρώνονται από την διάθεση των εντύπων μας είναι πάγια πρακτική μας να χρησιμοποιούνται για επανεκδόσεις ή για την έκδοση βιβλίων αναρχικού περιεχομένου.

***

3ος ΚΥΚΛΟΣ ΣΥΖΗΤΗΣΕΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΡΧΙΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Ο 3ος κύκλος συνεχίζεται
(στο Πολυτεχνείο στις 6:30μμ - Κτίριο Γκίνη)

την **Πέμπτη 23 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2015** με θέμα:
Η ουσιαστική σημασία της αλληλεγγύης και της αλληλοβοήθειας
(εμπειρίες - λάθη - προοπτικές)

την **Πέμπτη 14 ΜΑΪΟΥ 2015** με θέμα:
Κρατική καταστολή. Διείσδυση - Διάβρωση - Κινήματα (ενόπλου και μη αγώνα).
Απόψεις και εκτιμήσεις

ΠΡΟΒΟΛΕΣ ΒΙΝΤΕΟ

ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ